

**POLSKA  
GOSPODARCZA  
TYGODNIK**



1 9 3 1

*Koncern Naprzemny - Warszawa, Polska 1931*

**POLSKIE  
KOPALNIE SKARBOWE**

**NA GÓRNYM ŚLĄSKU**

**SPÓŁKA DZIERŻAWNA  
SOCIÉTÉ FERMIERE DES MINES  
FISCALES DE L'ÉTAT POLONAIS  
EN HAUTE-SILESE.**



**KRÓLEWSKA HUTA G. ŚL.  
RYNEK, L. 915.**

**TELEFONY. KRÓLHUTA 636-640 I KATOWICE 972.**

**SPRZEDAŻ**

**WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW I SIARCZAMONU  
Z KOPALNÍ KRÓL' BIELSZOWICE, KNURÓW.**

**ADR. TELEGR. SKARBOFERME KRÓL. HUTA.**

# POLSKI BANK KOMUNALNY

założony w 1919 r. przez Samorzady Rzeczypospolitej Polskiej  
w Warszawie, Plac Napoleona Nr. 7 (gmach własny)

## Załatwia wszelkie czynności w zakres bankowości wchodzące:

Przyjmuje wszelkie wkłady terminowe i na rachunki bieżące oprocentowane.

Załatwia przekazy na wszystkie miejscowości w kraju i zagranicą.

Wykonuje zlecenia giełdowe (waluty i papiery) i inkasuje weksle i dokumenty.

Pośredniczy w umieszczeniu gotówki na korzystnych warunkach w przedsiębiorstwach samorządowych.

Udziela pożyczek Samorządom i instytucjom samorządowym oraz załatwia wszelkie ich zlecenia.

Udziela Samorządom gwarancji za kredyty krajowe i zagraniczne.

Organizuje i finansuje miejskie i powiatowe kasy oszczędności.

## Bank emituje obligacje komunalne:

Obligacje Banku zabezpieczone są całym majątkiem i dochodami Samorządów oraz majątkiem i kapitałami Banku, wreszcie specjalnymi rezerwami.

Obligacje Banku posiadają przywilej popularności, oraz mogą być przyjmowane jako kaucje przy rządowych dostawach oraz na zabezpieczenie wpływów akcyzy i ceł.

Obligacje notowane są na Giełdzie Warszawskiej i przyjmowane są na zastaw przez Bank Polski, Komunalne Kasy Oszczędności oraz inne poważne instytucje kredytowe.

Obligacje umarzone są 2 razy do roku: 1 maja i 1 listopada w drodze losowania lub skupu na Giełdzie.

Kupony płatne są 1 maja i 1 listopada i wolne są od podatków.

Obecnie są wypuszczane 8% obligacje IV emisji z złotych w złocie.

Zapisy na obligacje przyjmuje Centrala Banku w Warszawie (plac Napoleona Nr. 7).

# „FERRUM” SPÓŁKA AKCYJNA

## ZAWODZIE—KATOWICE

STACJA KOLEJOWA: BOGUCICE

Adres telegr.: „FERRUM KATOWICE”

**NAGRODZONA WIELKĄ NAGRODĄ PAŃSTWOWĄ „GRAND PRIX” NA P. W. K.**

### ODDZIAŁ I

ŚRUBY, NAKRĘTKI, NITY, SWORZNIE, HAKI ŻELAZNE IZOLATOROWE, TRZONY I WSZELKIE WYROBY ŻELAZNE DLA POTRZEB KOLEJOWYCH I TELEGRAFU

### ODDZIAŁ II

ODLEWY KSZTAŁTOWE ZE STALI SIEMENS MARTINA DO 10 TONN WAGI W JEDNEJ SZTUCE

### ODDZIAŁ III

OSIE DO WOZÓW CIĘŻAROWYCH

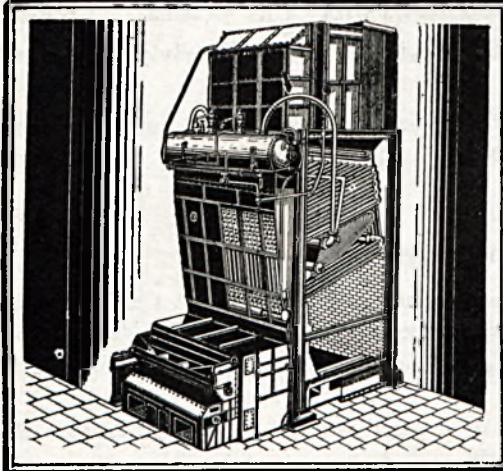
### ODDZIAŁ IV

RURY GŁADKIE I BANDAŻOWE, SPAWANE GAZEM WODNYM PONAD 300 MM ŚREDNICY DLA KANALIZACJI. GAZÓW I WODOCIĄGÓW

WŁASNE BIURA I REPREZENTACJE ZAGRANICĄ:

**AMSTERDAM, BARCELONA, BERLIN, KJOBENHAVN, LONDON, MILANO, OSLO, PARIS, WIEN, ZURICH, TOKIO, MEXICO**

# KOTŁY WODNORURKOWE



PRZEGRZEWACZE, EKONOMIZERY,  
PALENISKA MECHANICZNE,  
APARATY KOTŁOWE, ELEWA-  
TORY, TRANSPORTERY, KRANY,  
PRZEWODY RUROWE, RURY  
FALISTE, DNA KOTŁOWE, KOŁ-  
NIERZE, KONSTRUKCJE ŻELAZNE.

**POLSKIE ZAKŁADY**

## **BABCOCK-ZIELENIEWSKI S.A.**

### **FABRYKA w SOSNOWCU.**

(DAWNIEJ W. FITZNER i K. GAMPER S.A.)

ADR. TELEGR. „BAZIEL” SOSNOWIEC.

TELEF.: SOSNOWIEC 99 i 11-25.

#### **BIURA WŁASNE:**

**Warszawa, Aleja Ujazdowska 36**  
**Lwów, ul. Romanowicza 1**

**Poznań, ul. Rzeczpospolitej 5**  
**Łódź, ul. Andrzeja 3**

#### **PRZEDSTAWICIELSTWA:**

**Inż. M. Świątecki, Lublin, ul. Krakowskie Przedmieście 70. Inż. S. Kaluscha, Radom, ul. Żeromskiego 33. Dr. H. Niewodniczański, Wilno, ul. Jagiellońska 11. Inż. A. Harten, Gdańsk, Elisabethwall 9.**

Naturalnymi traktami komunikacyjnymi to nie długie,  
bo określone i wyboiste drogi lądowe, a przestworza  
wolne od przeszkód i niebezpieczeństw



**Informacje:**

**P. L. L. „LOT” oraz większe biura podróży**

# POLSKA GOSPODARCZA

DAWNIEJ  
PRZEMYSŁ I HANDEL

TYGODNIK WYDAWANY PRZEZ MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU  
PRZY WSPÓŁDZIALE MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA ORAZ KOMUNIKACJI  
WYCHODZI W SOBOTY

## TREŚĆ ZESZYTU

	STR.		STR.
PIERWSZE PIĘCIOLECIE — <i>STEFAN STARZYŃSKI</i> . . . . .	817	KRONIKA BIEŻĄCA:	
PRZEMYSŁ ELEKTROTECHNICZNY W 1930 R. — <i>INŻ. L. JĘTKIEWICZ</i> . . . . .	820	PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ . . . . .	838
<b>ŻYCIE GOSPODARCZE:</b>		TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓLKACH AKCYJNYCH . . . . .	838
Jubileuszowe walne zgromadzenie Polskiego Towarzystwa Ekono- micznego we Lwowie		<b>SKARBOWOŚĆ I FINANSE:</b>	
<b>GÓRNICSTWO I PRZEMYSŁ:</b>		PODATKI I OPŁATY . . . . .	839
GÓRNICSTWO WĘGLOWE . . . . .	823	KREDYT. . . . .	839
PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY . . . . .	828	W sprawie rozwoju kredytu warrantowego — <i>Z. Krumm</i>	
Kartel przedsiębiorców bawełnianych — <i>M. K.</i> Kierunki eksportu włókienniczego w kwietniu 1931 r. — <i>K.</i>		<b>RYNEK DRWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH</b>	840
<b>ROLNICTWO.</b> . . . . .	829	Z BANKU POLSKIEGO . . . . .	842
Konferencja państw, eksportujących pszenicę, w Londynie — <i>Dr. T. Ł.</i>		<b>PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:</b>	
Subwencje państwowe na popieranie rolnictwa w 1930/31 r. — <i>J. W.</i>		KRONIKA ZAGRANICZNA:	
<b>HANDEL:</b>		OGÓLNE . . . . .	843
HANDEL ZAGRANICZNY . . . . .	831	NIEMCY . . . . .	843
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE . . . . .	831	CZECHOSŁOWACJA . . . . .	844
RYNEK AKCYJNY . . . . .	833	AUSTRIA . . . . .	844
<b>KOMUNIKACJA I TRANSPORT</b> . . . . .	833	WĘGRY . . . . .	844
Koleje a drogi wodne w świetle ankiety niemieckiej — <i>J. G.</i>		ŁOTWA . . . . .	845
<b>ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE.</b> . . . . .	835	Z. S. R. R. . . . . .	845
Zagadnienie turystyczne w Gdyni i na Pomorzu — <i>P. Salmonowicz</i>		TUNIS . . . . .	846
<b>PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZYM:</b>		<b>SPRAWY CELNE ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWNĘTRZ- NEGO W PAŃSTWACH ZAGRANICZNYCH</b> . . . . .	846
Unifikacja prawa czekowego w skali międzynarodowej — <i>L.</i>		<b>Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH</b> . . . . .	847
<b>ORZECZNICTWO SĄDOWE</b> . . . . .	837	<b>BIBLIOGRAFIA</b> . . . . .	850

## PIERWSZE PIĘCIOLECIE

PRZED PARU DNIAМИ skończył się okres pierwszego pięciolecia rządów pomajowych. Jest to dość długi czas, aby zdać sobie sprawę z metody rządzenia i jej wpływu na życie gospodarcze oraz z wyników, wyrażających się w rozwoju życia gospodarczego w minionym pięcioleciu. Niebawem ukaże się duże dzieło zbiorowe, które w około stu artykułach różne zagadnienia gospodarcze oświetli z punktu widzenia obozu, popierającego Rząd Marszałka Piłsudskiego od chwili objęcia przez nie władzy. Zanim jednak ukaże się ta praca na półkach księgarskich, chciałbym również i na tem miejscu omówić pokrótce podstawowe rezultaty pracy pięcioletniej, która w rozwoju Państwa stanowić będzie okres znamieny.

Rozwój gospodarczy jest niewątpliwie podwaliną rozwoju mocarstwowego Państwa. Nie zmniejsza to w niczem znaczenia dla rozwoju państwa innych dziedzin życia, jak oświata, sprawiedliwość, polityka wewnętrzna i t. d. W każdym bądź razie stwierdzić można, że jeśli chodzi o politykę zagraniczną, która tak doniosłą odgrywa rolę w rozwoju międzynarodowym, to jest ona niewątpliwie funkcją rozwoju gospodarczego. Zrozumiałą też jest rzeczą, iż w skomplikowanym w sensie międzynarodowym okresie powojennym, wszystkie państwa szczególną uwagę zwrócić musiały na swój rozwój gospodarczy. Przymusem w tym zakresie były, a również i są powojenne komplikacje gospodarcze, zubożenie świata przy jednoczesnej nadprodukcji, wresz-

cie panujący już powszechnie kryzys gospodarczy konjunkturny oraz zarysowujący się wyraźnie kryzys strukturalny na całym świecie. Szczególnie trudną w takich warunkach jest sytuacja państwa naszego, państwa powstałego dopiero po wojnie, bez należytych zasobów materialnych, zniszczonych przez wojnę, z przerwana przez blisko półtorawiekową niewolę tradycją państwową. Nasz organizm gospodarczy, rozwijający się w tym okresie niewoli w warunkach niezmiernie trudnych, pod wpływem interesów trzech różnych państw zaborczych, różnych ustawodawstw i polityki zazwyczaj sprzecznej z potrzebami polskimi, w chwili odzyskania niepodległości stanowią raczej zlepek różnych organizmów, na różnych poziomach stojących, aniżeli jednolity polski organizm. Warunki więc kształtowania się naszego życia gospodarczego były wyjątkowo trudne, a przymus zwrócenia szczególnej uwagi na sprawy gospodarcze był znacznie większy aniżeli w starzych i bardziej zasobnych państwach Europy.

Powikłania polityczne w świecie, rewolucje, wybuchające w coraz to innych państwach, być może również i tęsknota za własnym bytem politycznym, przy niedostatecznym przygotowaniu wewnętrznym społeczeństwa — spowodowały, że zagadnienia polityczne, a w szczególności polityki wewnętrznej, wysunęły się na plan pierwszy życia państwowego. To też warunki dla rozwoju życia gospodarczego, poza pozornie sprzyjającą, a w rzeczywistości wysoce szkodliwą konjunkturą inflacyjną, były nieprzychylnie. Rozwój gospodarczy Państwa nie stał się podstawowym zagadnieniem, koło którego skupić się winny siły społeczeństwa. Wielki wysiłek i próba, uczynione przez Władysława Grabskiego, w krótkim czasie załamały się, gdyż przerost zagadnień polityczno-wewnętrznych uniemożliwił wprowadzenie Państwa na właściwe tory. Wewnętrzny kryzys gospodarczy, jaki Polska przeszła w 1925/26 r., naocznie wykazał konieczność naprawy, bez której losy Państwa byłyby zagrożone w swych podstawach. W tych okolicznościach nastąpił przełom majowy i objęcie rządów przez Marszałka Piłsudskiego.

Sam przewrót, jako taki, dokonał zasadniczej dla rozwoju gospodarczego zmiany, gdyż przełamał panujący wówczas kryzys zaufania. Znamienne też jest, jak na przewrót zareagowała giełda. Kurs dolara, który nieprzerwanie niemal szedł w górę — zatrzymał się, a nawet nieco obniżył się. Gdy w dniu 10 maja 1926 r. giełda notowała kurs dolara na zł 10'40 — w dn. 15 tegoż miesiąca natychmiast po wypadkach notowała go już na poziomie zł 10. W dalszym ciągu kurs złotego wzrastał stale i we wrześniu nastąpiła trwała stabilizacja na poziomie 57'6% poprzedniego paritetu; po roku stan ten został w sposób prawny ulegalizowany.

Bezpośrednio niemal po przewrocie osiągnięta została również trwała równowaga budżetowa Państwa — zjawisko, poprzednio w Polsce niemal nieznanne. Odtąd równowaga budżetu staje się niewzruszalnym kanonem gospodarki państwowej i utrzymywana jest stale. Nawet obecny kryzys gospodarczy, który spowodował miljonowe deficyty w gospodarce państwowej państw tak niewspółmiernie silniejszych od Polski, jak Niemcy i Anglja, a uczynił deficytową również gospodarkę państwową Stanów Zjednoczonych Am., nie zdołał zwichnąć naszej równowagi budżetowej. Rok 1930/31 zamknięty został nieznacznym deficytem zł 53 miljn., co wobec nagromadzonych 600-miljonowych rezerw skarbowych w okresie lat poprzednich niema istotnego znaczenia. Nie zmniejsza to, oczywiście, obecnych tru-

dności naszego położenia, nakazujących Rządowi jak najoszczędniejszą gospodarkę i szukanie nowych dróg wyjścia w roku bieżącym, który będzie pod względem skarbowym o wiele jeszcze gorszy od poprzedniego.

Dwa te sukcesy: stabilizacja waluty i równowaga budżetu — obok psychicznego czynnika zaufania — stworzyły zasadnicze ramy rozwoju gospodarczego w ubiegłym pięcioleciu.

Nie na tem jednak ograniczyły się podstawowe warunki, stworzone dla rozwoju gospodarczego przez rządy pomajowe. Na okres ten przypada szereg zasadniczych posunięć, wkraczających głęboko w zagadnienie struktury gospodarczej Państwa.

Na pierwszym bodaj miejscu wymienić należy praktyczne rozwiązanie problemu morskiego. Wprawdzie uświadomienie sobie naszego historycznego błędu odsunięcia się od morza nastąpiło w pierwszym okresie odzyskania niepodległości, ale wykonanie naszego programu w tej dziedzinie opóźniało się w związku z ogólną naszą sytuacją wewnętrzną, która najistotniejsze zagadnienia gospodarcze (a w danym wypadku i polityczne) podporządkowywała zagadnieniom nieistotnym i walkom wewnątrzno-politycznym. To też dopiero w 1926 r. przystąpiono naprawę do realizacji programu morskiego przez szybką i imponującą budowę portu gdynińskiego, która trwa nadal i z każdym rokiem umacnia nasze posiadanie morza oraz wpływa nadzwyczaj dodatnio na rozwój handlu morskiego. Sam port naturalnie nie wyczerpuje zagadnienia. W ślad za nim idzie potrzeba stworzenia floty morskiej, by uwolnić się od znacznego ciężaru w bilansie płatniczym za frachty obce i uniezależnić się handlowo od innych państw. Powstaje państwowe przedsiębiorstwo „Żegluga Polska”, obecnie przeistaczane w spółkę akcyjną, potem powstają mieszane towarzystwa okrętowe: Polsko-Brytyjskie i Transatlantyckie, a również nasz przemysł węglowy organizuje własną żeglugę dla wywozu węgla. I to nie jest zakończeniem programu. Buduje się chłodnię w Gdyni w celu umożliwienia wywozu naszych produktów hodowlanych, uwolnienia się od płaconego niemieckim portom haraczku za przechowywanie naszych towarów w miesiącach letnich.

W związku z budową portu rośnie szybko miasto portowe Gdynia, uprzemysławia się dzięki sprzyjającym warunkom, stworzonym przez dekret Prezydenta Rzplitej o rozbudowie Gdyni, przyznający dla Gdyni specjalne ulgi podatkowe, kredytowe i t. d.

Lecz Gdynia, ten imponujący dowód naszego rozwoju i realizowanej myśli polityczno-gospodarczej Polski — nie załatwia w całości zagadnienia morskiego. Organicznie z niem związana jest sprawa Gdańska, nasuwająca nam stałe trudności, dzięki przewadze polityki Rzeszy w Wolnem Mieście, wstrzymująca imponujący wobec gospodarczego związku z Polską rozwój tego miasta. Polityka senatów gdańskich jest wyraźnie sprzeczna z potrzebami i rozwojem Gdańska, które to potrzeby nakazują jak najbliższe i najlepsze współzycie z Polską, na której Gdańsk wyrósł w swoim czasie i dziś może się rozwijać, po tyloletnim upadku pod panowaniem niemieckim. Stwierdzając jednak fałszywą politykę Gdańska, poddać musimy dokładnej rewizji i naszą politykę, która od lat 10 nie ulegała zmianie, a polegała na niedocenianiu naszych własnych interesów gospodarczych, na podporządkowywaniu ich złudnym nadziejom, że ustępstwami doprowadzi się inspirowanych zewnątrz

prezydentów do zrozumienia interesów Gdańska. Gdy na ten punkt zwrócona zostanie obecnie należyta uwaga, to rozwiązywanie naszego problemu morskiego uwieńczone zostanie niechybnie pomyślnymi rezultatami, których skutki odczuwać będzie długi szereg następujących po nas pokoleń.

Równie głęboko sięgającymi w strukturę naszego życia gospodarczego poczynaniami są prace ostatniego pięciolecia w dziedzinie popierania eksportu. Na pierwszy plan wysuwa się tu powołanie do życia Państwowego Instytutu Eksportowego, którego kilkuletnia działalność wykazała już nieraz dodatnie rezultaty. Trudności powojenne w międzynarodowych stosunkach, wojny celne lub zbrojny pokój celny, uniemożliwiający wymianę, dają się we znaki wszystkim państwom i wszystkim, choćby najmocniejszym, dziedzinom życia gospodarczego, a tem więcej Polsce oraz niezorganizowanym, a rozdrobnionym z natury rzeczy gałęziom produkcji, jak np. nasza produkcja hodowlana i t. p. To też potrzeba współpracy na tem polu, więcej niż na jakimkolwiek innym, jest aż nadto oczywista. Opisane już wyżej, a wynikające z historii naszej trudności życia gospodarczego, jego zubożenie i brak kapitałów oraz ograniczenie ich cyrkulacji w świecie w sposób dla nas nie mniej dotkliwy, jak dla wszystkich, barjery celne — utrudniają w wysokim stopniu wzmożenie naszego eksportu, a tem samem naszego współdziałania w obrocie międzynarodowym i uruchomienie wielkich potencjalnych możliwości naszej produkcji. Instytut Eksportowy prowadzi też od lat 4 wysoce doniosłą akcję budzenia drzemających u nas możliwości eksportu, organizuje wywóz, wpływa na standaryzację produkcji, niekiedy nawet na własną tej produkcji organizację, brak której uniemożliwia nieraz eksport.

Powołana do życia Międzyministerjalna Komisja Popierania Eksportu, skromnymi narazie środkami przyczynia się do budzenia nowej ekspansji, umożliwia pracę pionierską w eksporcie. Inna znów komisja — Badania Obrotu Towarowego z Zagranicą przestudjowała wszechstronnie cały szereg zagadnień, stwarzając materiał dla polityki gospodarczej, która nieraz błąkała się u nas po manowcach, z braku podstawowych materiałów faktycznych. Stworzony ostatnio Fundusz Eksportowy będzie idealną pomocą w realizacji zagadnienia rozwoju eksportu.

Prace nasze w zakresie eksportu, jak zaznaczyłem, sięgają głęboko w strukturę naszego życia gospodarczego. Obok tych prac — szereg innych w tym zakresie w ostatnim pięcioleciu przyczyniło się wydatnie do pomyślnego kształtowania się warunków naszego rozwoju nie tylko na dziś, ale i na jutro.

W dziedzinie rolnictwa zmienna stale polityka nasza uległa radykalnej zmianie. W dziedzinie przebudowy ustroju rolnego prace zostały urealnione i rezultaty ich cyfrowe w zakresie scalania, regulacji serwitutów, parcelacji, meljoracji i t. d. są wprost imponujące. Reforma rolna, realnie wykonywana, t. j. tworzenie nowych gospodarstw, nie tylko ilościowe, ale jakościowe, jest istotną przebudową ustroju rolnego, nie zaś demagogicznym eksperymentem bez gospodarczego uzasadnienia, uchwalanym czy też nawet realizowanym gwoźli źle rozumianych politycznych potrzeb — jak to w swoim czasie z naszą reformą rolą się działo.

Polityka gospodarcza Państwa stała się faktycznie prorolniczą w rozumieniu faktu, że  $\frac{2}{3}$  ludności naszej żyje z rolnictwa, a szybki przyrost naturalny oraz

niemożność tak szybkiego rozwoju przemysłu nakazuje szukać dróg do wzmożenia naszej produkcji rolnej — zarówno w celu eksportu, jak i wyżywienia wielkich mas ludności nie tylko miast, ale wsi. Rolnictwo otrzymało należytą ochronę celną oraz wszelką pomoc i ułatwienia do premij zbożowych i innych włącznie, w celu umożliwienia wyrzucania na rynek zewnętrzny nadwyżek produkcji. Jeśli zaś kryzys obecny dotkliwie bardzo jest odczuwany przez rolnictwo, to z całą pewnością twierdzić można, że nie zaniedbana została ani jedna sposobność, aby skutki tego kryzysu złagodzić. Inicjatywa nasza wykroczyła nawet poza ramy naszego wewnętrznego życia i na gruncie międzynarodowym ujawniła się nader skutecznie i dodatnio, tworząc wspólny front państw rolniczych.

Nastawienie polityki gospodarczej w kierunku prorolniczym w niczem nie było wymierzone przeciw przemysłowi czy innym gałęziom gospodarstwa narodowego. Polityka w stosunku do przemysłu uległa stabilizacji. Produkcja krajowa chroniona jest przez taryfę celną, a od kilku lat prowadzone prace nad nową taryfą celną zapewnią tej produkcji niewątpliwie lepszą i skuteczniejszą ochronę. Polityka taryfowa stale idzie na rękę krajowej produkcji, ujawniając się najlepiej w dziedzinie taryf węglowych na P. K. P. i w wysiłku budowy linii kolejowej Śląsk — Gdynia. W zakresie polityki kredytowej można również przytoczyć szereg podstawowych posunięć Rządu, pomijając zaznaczone już na początku zagadnienie stabilizacji waluty. Akcja w kierunku przyciągania kapitałów zagranicznych tak w dziedzinie rolnictwa (próby założenia Centralnego Banku Ziemińskiego), jak i przemysłu była prowadzona stale. Rząd zerwał się 10% dodatku do podatku od kapitałów i rent, a następnie sam ten podatek prawie w całości został skasowany. Wstrzymano badanie przez urzędy podatkowe rachunków bieżących w bankach, co niewątpliwie było powodem ucieczki kapitałów z kraju. W dziedzinie polityki zakupów, dotychczas pozostającej zawsze w chaosie, postanowiono wprowadzić pewien system, i specjalna komisja, utworzona na podstawie uchwały Komitetu Ekonomicznego Ministrów, zajmuje się tem zagadnieniem. W związku z kryzysem przyspieszono też zakupy w 1930 r. i akcja ta nadal jest kontynuowana.

Warunki, stwarzane przez Rząd oraz dobrą konjunkturę lat 1927 i 1928 — umożliwiły znaczny rozwój przemysłu, jego racjonalizację i umocnienie. Kryzys światowy zahamował rozwój produkcji, a nawet w wielu podstawowej produkcji, jaką jest nasze górnictwo węglowe, kryzys ten nie zdołał nas dotychczas zepchnąć do poziomu przedmającego. Przeciwnie, produkcja węglowa w 1930 r., tak ciężkim kryzysowym roku, wyniosła 37,5 miljn. tonn, przewyższając o prawie 2 miljn. t produkcję w 1926 r., t. j. roku, w którym sprzyjała nam wyjątkowa konjunktura, spowodowana przez strajk angieli. Osiągniętą wówczas kwotę produkcji 35,7 miljn. t uważano wszak za rekordową — a w 1929 r. produkcja nasza wyniosła 46 miljn. t, t. j. o 28% więcej. Świadczy to, że wyżyzy, na które wznieśliśmy w minionym pięcioleciu, nie tylko są wielkie, ale że tak straszny kryzys światowy nie jest w możności zepchnąć nas zbyt daleko.

Również i dziedzina handlu, w związku z ogólną poprawą gospodarczą, wzmożła się nieco. Jednak mniejsze może zmiany zaszły w dziedzinie strukturalnej handlu i dzisiejszy kryzys więcej na tym odcinku

daje się odczuwać. Handel nasz cierpi na przerost, jest mniej zasobny i mniej miał możliwości wykorzystać dobre lata dla wzmocnienia się. To zagadnienie też winno znaleźć się na porządku dziennym naszej polityki gospodarczej w latach najbliższych.

Obiektywnie traktując naszą politykę gospodarczą minionego pięciolecia, przyznać trzeba, że była ona w swej zasadzie słuszna i celowa. Tak zaś być mogło z jednej strony dlatego, że Rząd był stały, niezależnie od zmian w nim zachodzących, z drugiej zaś — że rozwój gospodarczy Państwa przyświecał wszystkim poczynaniom Rządu, wolnym od pobocznych wpływów politycznych, jakie decydowały w okresie przedmowym.

Rząd dążył do oparcia polityki gospodarczej na poznaniu życia gospodarczego.

W tym celu powołana została do życia Komisja Ankietowa dla zbadania warunków produkcji i wymiany, która, przestudjowawszy cały szereg gałęzi naszego życia gospodarczego, dała obfity materiał dla bieżącej dalszej pracy zarówno czynników państwowych, jak i bezpośrednio zainteresowanych czynników gospodarczych.

Powołany został do życia Instytut Badania Konjunktur Gospodarczych i Cen, który przez pracę jednej swej sekcji (Konjunktur) daje materiał naukowy do prowadzenia polityki gospodarczej, jednocześnie dając podstawę do kierowania poszczególnymi przedsiębiorstwami w trudnych powojennych stosunkach ekonomicznych, przez pracę zaś drugiej sekcji (Cen) kontynuuje działalność Komisji Ankietowej.

Aby ustalić podstawowe elementy polityki gospodarczej, przeprowadzono prace nad zinventaryzowaniem majątku państwowego i jego oszacowaniem, a prowadzi się obecnie przez specjalną Komisję Naukową prace nad ustaleniem naszego majątku narodowego, dochodu społecznego i t. d.

Współczesny rozwój gospodarczy nie jest możliwy

bez koordynacji wysiłków wszystkich współdziałających w tym zakresie i bez współpracy w tym kierunku zorganizowanego życia gospodarczego, jako takiego. To też rządy pomajowe od pierwszej chwili starały się nawiązać najlepszy kontakt ze sferami gospodarczymi, zwołując cały szereg narad u Prezesa Komitetu Ekonomicznego, Ministra Przemysłu i Handlu i t. d. Wreszcie powołany został do życia samorząd gospodarczy: izby przemysłowo-handlowe, rzemieślnicze i rolnicze. Współpraca ta zacieśnia się coraz bardziej, i coraz głębiej sięgać może planowość pracy nad rozwojem gospodarczym Państwa. Dlatego też — mimo te czy inne braki w naszej pracy, okres pomyślnej konjunktury mógł być wykorzystany niemal w pełni dla rozwoju gospodarczego, skutki zaś okresu kryzysowego mogły być łagodzone przynajmniej w takiej mierze, że Polska obecnego kryzysu nie przechodzi ostrzej aniżeli inne państwa, zbliżone pod względem struktury i zasobów.

Oceniając dodatnio ogólny bilans pięciolecia, po bieżnie tu omówionego, nie należy, rzecz prosta, zamykać oczu na to, że mimo wielkie rezultaty jesteśmy daleko w tyle poza rozwojem Zachodu Europy, i że w tym kierunku wiele bardzo mamy do zrobienia. Kryzys ustrojowy świata nieprędko minie i długo jeszcze we znaki dawać się nam będzie. Trudności przed nami piętrzą się coraz większe i pokonywanie ich wymaga od nas wielkich wysiłków całego Narodu. To też jeśli wolno nam powiedzieć sobie, że uchwyciliśmy w ubiegłym pięcioleciu metodę pracy, to tę metodę należy pogłębiać i ulepszać nadal, bo praca do wykonania stoi przed nami cały ogrom. Należy więc te zagadnienia wszechstronnie omawiać i, konstatając dodatnie saldo bilansu, szczególnie podkreślać i ujemne strony, aby w rocznicę następnego pięciolecia móc stwierdzić ich naprawę i zwiększyć ogólny wynik dodatni.

Stefan Starzyński

## PRZEMYSŁ ELEKTROTECHNICZNY W 1930 R

**P**OLSKI przemysł elektrotechniczny odczuł na sobie ogólny kryzys gospodarczy roku 1930. Tempo napływu zamówień zmniejszyło się wydatnie, a trudności płatnicze zwiększały się bez przerwy. Fabryki elektrotechniczne siłą faktów zmuszone zostały do ograniczenia swojej produkcji i zaostrzenia warunków płatności. Liczba czynnych zakładów przemysłowych wynosiła 43—44 z przeciętną ogólną liczbą robotników 5.100. Pierwsza połowa roku wykazywała bardzo niski stan zamówień, tak że w czerwcu wyrażał się on liczbą 73·5%<sup>1)</sup> — w zakładach ze złym stopniem zatrudnienia. Poczynając od lipca, daje się zauważyć stopniowa poprawa, uwydatniająca się najsilniej w grudniu, gdy zakładów z dobrym stanem zamówień było 8·3%, z średnim — 38·5%, a ze złym — 53·2%.

Rok 1930 awiódł oczekiwania przemysłu elektrotechnicznego, który spodziewał się daleko sięgających decyzji czynników miarodajnych w sprawie elektryfikacyjnej. Tymczasowe ujęcie tej sprawy w formie udzielania koncesyj elektryfikacyjnych na pewne sku-

pienia ludności, jakkolwiek wywołane koniecznościami życiowymi, nie może być uważane za całkowite rozwiązanie tego doniosłego zagadnienia i nosi w sobie zarodek pewnych komplikacji — w razie dościa do skutku w przyszłości uprawnień elektryfikacyjnych na większe połacie kraju.

Jednak wymagania życia i świadomość korzyści stosowania energii elektrycznej w fabrykach, warsztatach i mieszkaniach — sprawiają, że elektryfikacja kraju rozwija się niepowstrzymanie. Pomimo kryzysu produkcja energii w elektrowniach samodzielnych (nie przy zakładach przemysłowych) wzrosła w r. ub o 10% w stosunku do 1929 r. Nie jest to tempo rozwojowe, notowane w szeregu państw europejskich o znacznym uprzemysłowieniu, gdyż kraj nasz, w 70% rolniczy, mniej przedstawia danych do szybkiego wzrostu urządzeń elektrycznych. Wytwórcze jednostki rolnicze, o charakterze wybitnie sezonowym, o znacznych wahanach spożycia energii w skali miesięcznej i dziennej, nigdzie nie są dobrym konsumentem energii elektrycznej, zwłaszcza, że położenie naszych sfer rolniczych wobec obecnego kryzysu gospodarstw rolnych jest specjalnie ciężkie.

<sup>1)</sup> Liczby procentowe stanu zatrudnienia podają procent ogólnej liczby robotników, zatrudnionych w zakładach odnośnej kategorii.



Pewne czynniki sprawiają, że obecne położenie przemysłu elektrotechnicznego nie przejawia tak gwałtownych wstrząsów, jak w innych gałęziach przemysłu. Przedewszystkiem znaczna część wytworów elektrotechnicznych są to artykuły pierwszej potrzeby, konieczne nie tylko dla nowych instalacji, ale do utrzymania i powiększenia już istniejących. Dalej silny kapitał zagraniczny, biorący udział w znacznie większych naszych przedsiębiorstwach, rozporządzający większymi rezerwami, jest w stanie skuteczniej opierać się chwilowym trudnościom rynku.

Produkcja krajowa, wynosząca w 1929 r.  $\text{zł}$  119.255 tys., nie została jeszcze obliczona za rok 1930, można jednak oszacować spadek jej w tym roku na ok. 20%, ponieważ o tyle zmniejszyła się liczba robotników, zajętych w tym przemyśle, czyli za rok ubiegły wynosić mogła ok.  $\text{zł}$  100 miljn.

Przywóz maszyn i materiałów elektrotechnicznych wynosił w r. ub. 10.039 t wartości  $\text{zł}$  91.451 tys., co wykazuje w porównaniu z 1929 r. zniżkę o 38% wagi i o 30% wartości. Z powyższych liczb widać, że przywóz pokrywa około 47% ogólnego zapotrzebowania (w 1929 r. — 45%), a nawet stosunkowo nieznacznie powiększył się jego udział właśnie w roku szczególnie zastrzonego kryzysu. Przeważająca ilość materiałów, sprowadzanych z zagranicy, wchodzi na nasz rynek nie tyle przez konkurencję cen i gatunku, co dzięki głęboko zakorzenionemu przesądowi o wyższości wyrobów zagranicznych i dzięki dogodniejszym warunkom kredytowym.

Dokładnie połowa naszego importu elektrotechnicznego w 1930 r. pochodziła z Niemiec, pomimo że państwo to tymczasowo nie ma żadnych przywilejów celnych. Nadprodukcja wyrobów elektrotechnicznych w Niemczech oraz rozległe inwestycje w fabrykach tej gałęzi — skłaniają fabrykantów niemieckich do umieszczania swych wyrobów za wszelką cenę. Łatwo też zrozumieć obawy, żywione przez wytwórców i kupców branży elektrotechnicznej wobec ewent. zawarcia traktatu. Poważna pozycja importu świadczyć też może o tem, że przemysł ten nie jest dostatecznie — jak na obecne warunki wymiany międzynarodowej — chroniony przez obowiązujące obecnie stawki celne, co też w niektórych pozycjach zostało uwzględnione w projekcie nowej taryfy celnej. Najważniejsze pozycje przywozu stanowią: maszyny elektryczne ( $\text{zł}$  20.347 tys.), radioaparaty i ich części ( $\text{zł}$  11.403 tys.), aparaty telefoniczne ( $\text{zł}$  7.856 tys.), transformatory i przetwornice ( $\text{zł}$  7.856 tys.), liczniki elektryczne ( $\text{zł}$  6.854 tys.), żarówki ( $\text{zł}$  6.826 tys.), kable ( $\text{zł}$  2.186 tys.). W porównaniu z 1929 r. zmniejszył się import: maszyn elektrycznych o 35%, transformatorów o 30%, aparatów telefonicznych o 33%, liczników elektrycznych o 19%, żarówek o 44%, zwiększył się natomiast przywóz radioaparatów i ich części o 16%.

Sprawa eksportu nie odgrywała jeszcze w 1930 r. poważniejszej roli. Przemysł zagraniczny, znacznie starszy, rozporządzający poważnymi środkami na pracę pionierską i zorganizowany w potężne koncerny, postarał się już dawno o obsadzenie rynków zbytu, na które słabemu przemysłowi polskiemu obecnie trudno jest się dostać. Poza tem poważniejsze krajowe firmy wytwórcze, krępowane przez udział kapitału zagranicznego, ograniczają wytwórczość do konsumpcji krajowej, eksportem zaś zajmują się centrale zagraniczne. Pewne możliwości eksportowe, do których realizacji nawiązywał swoich członków Polski Związek Przedsiębiorstw

Elektrotechnicznych, istnieją, lecz nie są dostatecznie wykorzystane; eksport ten zwiększał się częściowo z roku na rok i wynosił w 1929 r. sumę  $\text{zł}$  1.645 tys.; w 1930 r. nastąpiło pewne załamanie się wywozu, wykazujące tylko sumę  $\text{zł}$  1.518 tys.

Słaby ruch budowlany w Państwie spowodował znaczne zmniejszenie elektrotechnicznych robót instalacyjnych. Niektóre z większych firm, w których prowadzenie tego działu było połączone z wysokimi kosztami, poczęły go likwidować. Natomiast w naturalnej konsekwencji tego kroku powstały nowe mniejsze firmy instalacyjne, których liczba i ciężar gatunkowy nie przyczyniały się bynajmniej do skonsolidowania rynku instalacyjnego. Próby zorganizowania porozumienia firm instalacyjnych, przedsięwzięte przez P. Z. P. E., nie doprowadziły do pomyślnego rezultatu — wskutek dzikiej konkurencji firm pozawiązkowych, składających oferty po cenach kosztu własnego, a nawet niższych, byle rozpocząć, względnie utrzymać swoją działalność. Nie jest bez znaczenia w tej sprawie brak unormowania sposobu oddawania przetargów na instalacje w instytucjach rządowych, dzięki czemu firmy solidne, rozporządzające wieloletnim doświadczeniem i aparatem technicznym, były pomijane na korzyść firm mniejszych, niepewnych pod względem finansowym i technicznym.

Zdawać by się mogło, że w im cięższych warunkach pracuje przemysł elektrotechniczny, tem więcej nacisku powinien kłaść na racjonalizację produkcji i zbytu. W tym jednak kierunku 1930 r. nie zaznaczył się żadnymi ważniejszymi posunięciami. Poza istniejącymi porozumieniami wytwórców lamp żarowych i rurek izolacyjnych, doszedł jedynie do skutku i rozpoczął swoją działalność syndykat fabryk przewodników elektrycznych przez stworzenie wspólnego biura rozdziału zamówień i sprzedaży. Coraz więcej wysuwa się jako potrzeba życiowa konieczność porozumienia wytwórców maszyn i przyrządów elektrycznych, materiałów instalacyjnych oraz fabryk żyrandoli i armatur oświetleniowych. Posunięcia kartelowe są najtrudniejsze ze wszystkich problemów gospodarczych naszej elektrotechniki.

Nie zwrócono dostatecznej uwagi na sprawę racjonalizacji produkcji. Przeważało dążenie do wytwarzania wszystkich części składowych wyrobów we własnej fabryce, nawet takich, które mogą być traktowane, jako artykuły masowe. Wyrób tych części winien być przekazany warsztatom lub fabrykom, specjalnie przystosowanym do tego rodzaju produkcji.

Normalizacja wyrobów elektrotechnicznych istnieje, niestety, dopiero w zarodku. Przeprowadzona odpowiednio oszczędziłaby wielu zbędnych kosztów wobec zmniejszenia nadmiernej liczby typów i konstrukcji artykułów, często nie różniących się zasadniczo pomiędzy sobą.

Stosunki robotnicze w roku sprawozdawczym naogół nie dawały powodu do powikłań, przeważała obustronna tendencja utrzymania dotychczasowego wzajemnego stosunku. Umowa, zawarta pomiędzy Polskim Związkiem Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych a Federacją Pracy Przemysłu Elektrotechnicznego w 1929 r., została wprowadzona przez Federację Pracy wymówiona od dn. 1/IV 1930 r., jednakże w okresie bezumownym zarówno pracodawcy, jak i pracownicy przytrzymywali się warunków dawnej umowy.

Wypłacalność odbiorców pozostawiała w 1930 r. wiele do życzenia, przyczem zauważyć należy tenden-

cję do coraz dłuższych terminów wystawianych zobowiązań, co utrudnia, a nawet uniemożliwia dyskonto. W II połowie 1930 r. sytuacja poprawiła się nieco — głównie wskutek ostrożniejszego udzielania kredytów.

Również jako objaw niepomysłny i niepokojący zaznaczyć należy kurczenie się udziału polskiego kapitału w przemyśle elektrotechnicznym. W 1930 r. mamy do zanotowania przejście w ręce obce większości udziałów w 2 poważnych firmach, operujących dotychczas kapitałem przeważnie polskim: w jednym przedsiębiorstwie o kapitale zł 1,500.000 80% akcji przejął kapitał belgijski, w drugim ok. 75% udziałów przeszło w ręce francuskie. Zaszły 2 wypadki zmniejszenia kapitału akcyjnego w poważnych jednostkach wytwórczych dla pokrycia strat, powstałych w okresie kryzysu.

Możliwości wytwórcze krajowego przemysłu elektrotechnicznego nie były całkowicie wyzyskane, nawet w okresie sprzyjającej koniunktury w latach 1926—28. Poza niektórymi niewyrabianymi w kraju maszynami i aparatami specjalnymi, jak wyciągowe maszyny górnicze, turbogeneratory, niektóre maszyny prądu stałego

i zmiennego dla przemysłu papierniczego, włókienniczego i walcowni, pieców elektrycznych i t. p. — przemysł krajowy może zaopatrzyć cały szereg gałęzi fabrykacji we wszystkie potrzebne maszyny i urządzenia. Przeszkodę do rozwoju omawianego przemysłu stanowi nie tylko zbędny import, ale i słaba nabywca siła ludności, która sprawia, że konsumpcja energii elektrycznej w Polsce wykazuje jedną z najniższych liczb w Europie. Przemysł i handel elektrotechniczny z niecierpliwością oczekują decydujących posunięć w sprawie elektryfikacji, której szybsze załatwienie mogłoby — ich zdaniem — wydatnie wpłynąć na polepszenie położenia tej gałęzi gospodarstwa krajowego. Lecz ponieważ przy załatwieniu tej sprawy wchodzi w grę udział kapitału zagranicznego, który stawia wygórowane żądania, nie dające się często pogodzić nie tylko z zasadami ekonomiki gospodarczej, ale i względami na interesy polityczno-państwowe — łatwo zrozumieć, dlaczego jest odkładana ta tak ważna dla gospodarstwa krajowego sprawa.

*Inż. L. Jętkiewicz*

## ŻYCIE GOSPODARCZE

**JUBILEUSZOWE WALNE ZGROMADZENIE POLSKIEGO TOWARZYSTWA EKONOMICZNEGO WE LWOWIE.**—W dn. 16 b. m. odbyło się we Lwowie jubileuszowe zgromadzenie Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, obchodzącego w r. b. 10-lecie swego istnienia i wielce owocnej działalności. W zgromadzeniu wzięli udział, oprócz członków Towarzystwa, przedstawiciele władz państwowych i miejskich, wyższych uczelni, towarzystw naukowych, sfer gospodarczych i in.

Wstępne przemówienie programowe wygłosił zasłużony prezes Towarzystwa, wybitny uczony lwowski Prof. Dr. Leopold Caro. Po powitaniu gości i członków P. Prof. Caro, wskazując na jubileuszowy charakter zgromadzenia, zaznaczył, że w momencie obrachunku wstecz warto jest zastanowić się nad przeszłością, nad tym, jakim powinien być program gospodarczy Polski:

„Zdaniem moim, przedewszystkiem bezprogramowość i chwiejność naszego życia gospodarczego jest najcięższym błędem, wytwarza bowiem linię zygawkowatych niespodzianek, pozbawiając nas po kolei zwolenników we wszystkich obozach. Zdaje mi się więc, że lepiej byłoby nawet ułożyć program, niepozbowiony usterek, co bywa zresztą cechą każdego dzieła ludzkiego, niż przerzucać się od czasu do czasu z jednego kierunku w drugi, zupełnie odmienny”.

„Wytwórczości polskiej należy się we wszystkich dziedzinach ochrona ze strony Państwa. Nie uznajemy za trafne hasła liberalizmu, jakoby należało sprowadzać towary zawsze i bezwzględnie stamtąd, gdzie są tańsze i lepsze, tudzież jakoby należało znieść granice celne, bo nie idzie nam w pierwszym rzędzie o dobro produkcji europejskiej lub utrzymanie w mocy dawnych przywilejów Europy przed innymi częściami świata, ale przedewszystkiem o to, by nasze polskie rolnictwo i nasz przemysł wywalczyły sobie, bodaj na rynku wewnętrznym, pełne pierwszeństwo. Jeżeli dotąd było inaczej, to nie wynikają stąd niczyje nabyte prawa, a pretensje ekonomistów Zachodu z tego tytułu poczytujemy za nieuzasadnione. Wzmocnienie naszej siły produkcyjnej nie może stać się zarzewiem poważnych konfliktów międzynarodowych, skoro na rynkach światowych stajemy tylko w niewielu dziedzinach z innymi państwami do konkurencji, poprzestając na ogół na dążeniu do owdładnięcia rynkiem wewnętrznym. Na tę

samą drogę dążenia do samowystarczalności wstąpiły i inne państwa. O ile zaś nawet państwa zamorskie, dostarczające nam surowców, jak w szczególności bawełny, za bardzo poważne kwoty, w traktatach handlowych poczynią Polsce pewne ustępstwa celne, ułatwiające wzajemnie wywóz naszych wyrobów do tych krajów, to celem naszym i tu raczej będzie nie ofensywa wobec stanu posiadania innych, ale usunięcie bierności naszego bilansu handlowego w stosunku z naszymi kontrahentami i tem samym dalsze uodpornienie naszej waluty — w drodze zatamowania przyczyn odpływu kruszcza i dewiz zagranicę”.

Następnie mówił P. Prof. Caro o konieczności wzmocnienia liczebności narodu i że tylko dalszy rozwój rolnictwa i przemysłu umożliwi zatrzymanie w kraju znacznej części przyrostu naturalnego.

„Poczytujemy za błędne — mówił dalej P. Prof. Caro — uważanie interesu własnego za jedyny i najwyższy miernik wszelkich poczynań gospodarczych. Obok dążenia do zysku, bez którego nie może wszak istnieć żadne przedsiębiorstwo prywatne w naszym ustroju, celem głównym wytwórczości winno być, zdaniem naszym, przedewszystkiem dążenie do zaspokojenia potrzeb społeczeństwa, do wyświadczania mu usług i przynoszenia mu pożytku. Świadomość tego szczytnego obowiązku stanowi rację bytu inicjatywy prywatnej, jej doniosłe zadanie społeczne i tytuł do roli, jaką odgrywa w społeczeństwie”.

„Wychodząc z tych założeń, społeczeństwo odnosi się krytycznie do pewnych wybujałości kosztów handlowych przedsiębiorstw, co w konsekwencji pociąga za sobą niemożność wypłacania dywidend od akcji lub znaczne ich uszczuplenie. Szerokie koła potępiają również fakt, tak sprzeczny z tradycją angielską i francuską, że niektórzy kapitaliści polscy trzymają znaczne sumy w bankach zagranicznych, lub w kraju, ale w obcej walucie, co służy tem samemu rozwojowi gospodarstwu państw innych, zamiast przynieść swemi kapitałami pożytek ojczyźnie. Tak jak jest dziś, istnieje u nas obok waluty złotowej, a raczej przed nią, dolar jako pieniądz uprzywilejowany, w którym zawiera się dotąd u nas przeważną część większych transakcji. Takie postępowanie, dowodzące nieufności do własnej waluty, nieufności przytem najupełniej nieuzasadnionej, staje oczywiście wprost przeciw dążeniu do zdobycia zaufania zagranicą do naszych stosunków gospodarczych, a to chyba nie leży w interesie samej kapitalizacji.

Ingerencja państwa, której konieczność uznaje się już powszechnie, zarówno o ile idzie o udzielenie pomocy inicjatywie prywatnej, jak i w kierunku potrzebnej ze względów społecz-

nych kontroli, wymaga szczególnie delikatnej i wprawnej ręki. Jeżeli pomoc jest nierównomierna, a kontrola uciążliwa, powolna i biurokratyczna, może więcej przynieść szkody niż ustawa, choćby dalej idąca, ale wykonywana ogólnie i przez wytrawnych znawców życia gospodarczego. Także i przedsiębiorstwa państwowe, dobrze prowadzone, mogą w pewnych okolicznościach zasługiwać na uznanie".

Z kolei wspominał mówca o ustawie kartelowej i konieczności jej wprowadzenia w życie, a następnie przeszedł do kwestji socjalnej:

„Kwestja socjalna, szczególnie niepokojąca w naszej epoce i w naszej ojczyźnie, ze względu na sąsiedztwo ze Wschodem, wymaga — jeśli ma wiele stracić na ostrości — traktowania robotnika w ten sposób, by przeciwieństwa klasowe ustąpiły miejsca zrozumieniu wspólności interesów i potrzeb, a przykłady z Zachodu wskazują i tu drogę pokojowej ewolucji stosunków. Należy uczynić wszystko, by niezasobną większość ludności naszej zainteresować ustrojem własności prywatnej, a może to nastąpić tylko w drodze stworzenia jej, w szerszej mierze niż dotąd, możliwości udziału w zdobyczach nowoczesnej kultury. Powołanie tym sposobem nowych zastępów konsumentów wyjdzie jednocześnie na dobro wytwórczości krajowej”.

„Nie interes tej lub owej warstwy, ale dobro całości, osiągalne jedynie w drodze wzajemnych ustępstw poszczególnych zawodów i stanów, tudzież mądrego ustosunkowania i szeregowania celów i środków wedle ich ważności i wykonalności, stanowi nasz program gospodarczy i społeczny, a zarazem sprawdzian trafności naszych poglądów. Nasz program jest tedy nie tylko negatywny, odnoszący się krytycznie do hasła dogmatycznego liberalizmu, nie tylko zwalcza inflację pod wszelką formą.

Ponadto jesteśmy za wykonaniem wszelkich opłacających się lub koniecznych ze względu na obronę państwa inwestycji o charakterze publicznym, w razie braku środków własnych przy pomocy pożyczek lub udziału w zyskach kapitału zagranicznego, co przy odpowiednich warunkach wytworzyć może pewne poparcie naszych interesów ze strony naszych wierzycieli czy spółników, zostawiając nam przytem zawsze możliwość ich przedterminowej spłaty.

Zdaniem naszym, całość zagadnień gospodarczych i społecznych może i winna być rozpatrywana przedewszystkiem ze

stanowiska dobra publicznego. Przeświadczeni jesteśmy o wzajemnej współzależności wszystkich ludzi od siebie i stąd rozumiemy nieodzowność uwzględnienia nie tylko interesu indywidualnego, ale i naszych współobywateli. Tylko w ten sposób istnieć może społeczeństwo jako wspólnota większej ilości ludzi, tylko tą drogą możliwe jest współdziałanie, które uznajemy za czynnik głębiej budujący, bardziej dodatni i trwalszy niż współzawodnictwo. Współdziałanie zaś i uwzględnienie interesów drugich, jako najlepsza gwarancja własnej pomyślności, prowadzić nas musi do uznania etyki jako idei przewodniej i granitowej podstawy pomyślności gospodarczej i wszelkich gospodarczych poczynań.

I to jest naszą dawką, którą pragniemy widzieć zwycięską w społeczeństwie, wierząc głęboko, że tylko tą drogą państwo nasze pokonać zdoła przeliczne trudności i zdobyć sobie trwałą i silną wśród innych pozycję.

Kierunek, któremu torujemy drogę, możemy tedy określić jako kierunek państwowego i na podstawach etycznych opartego myślenia gospodarczego. I w tem widzimy naszą odrębność, a może i naszą zasługę”.

Po przemówieniu P. Prezesa Caro przemówienia gratulacyjne wygłosili PP.: Wojewoda Nakoniecznikow Klukowski, Prezydent Brzozowski, Prof. Balcer (im. Tow. Naukowego), Prof. Zakrzewski (im. Tow. Historycznego), Prof. Twardowski (im. Tow. Filozoficznego), Prezes Czerwiński (im. Tow. Prawniczego), Sen. Szarski (im. Izby Przemysłowo-Handlowej), Dr. Papara (im. Tow. Rolniczego), Rektorzy Wyższych Uczelni Lwowskich — Witkowski, Minkiewicz i Ciesielski oraz in.

Następnie P. Prezes Caro złożył sprawozdanie z działalności Towarzystwa, które zebrani jednogłośnie przyjęli do wiadomości, poczem odbyły się wybory do nowego Zarządu, którego prezesem został P. Prof. Leopold Caro (ponownie), wiceprezesami zaś PP.: Prof. E. Hauswald, Dr. St. Krzemicki i Dr. K. Paygert. Po wyborach P. Prof. H. Gurski wygłosił interesujący referat p. t. „Intensywność produkcji rolnej”.

## GÓRNICCTWO I PRZEMYSŁ

### GÓRNICCTWO WĘGLOWE

**PRZEMYSŁ WĘGLOWY W LUTYM 1931 R.<sup>1)</sup>** — Wydobyć węgla kamiennego w lutym 1931 r. w porównaniu z wydobyć w lutym 1930 r. oraz przeciętnym miesięcznym wydobyć 1931 r. ilustruje tablica I.

Wzrost względnie spadek wydobyć węgla kamiennego w lutym 1931 r. w zestawieniu ze styczniem 1931 r. oraz lutym 1930 r. wykazują następujące liczby:

W stosunku:

Rejony	do stycznia 1931		do lutego 1930	
	tonn	%	tonn	%
Śląski . . . .	— 506.362	19'71	— 223.040	9'76
Dąbrowski . .	— 131.250	19'64	+ 9.753	1'84
Krakowski . .	— 37.323	17'14	+ 7.491	4'33
Ogół. w Państwie:	— 674.935	19'53	— 205.196	6'88

W związku z mniejszą o 2 ilością doi roboczych w lutym w porównaniu ze styczniem ogólne wydobyć węgla kamiennego w miesiącu sprawozdawczym zmniejszyło się w stosunku do stycznia o 19'53%. Przeciętne dzienne wydobyć w lutym wynosiło 121.043 t wobec 138.393 t w styczniu, a zatem zmniejszyło się o 17.350 t.

Zapasy węgla na zwalach kopalnianych, jak to wynika z tablicy II, zwiększyły się o 163.467 t, wynosząc z końcem lutego 1.752.640 t.

Spadek zbytu krajowego i eksportu w lutym w stosunku do stycznia ilustruje poniższe zestawienie:

Rejony	Zbyt w kraju		Eksport	
	tonn	%	tonn	%
Śląski . . . .	— 240.260	19'34	— 258.999	25'59
Dąbrowski . .	— 61.203	17'29	— 46.758	26'20
Krakowski . .	— 29.042	17'81	— 226	14'14
Ogół. w Państwie:	— 330.505	18'78	— 305.983	25'67

Znaczny spadek zbytu węgla zarówno na rynku wewnętrznym, jak i zagranicę, został spowodowany wyjątkowo łagodną zimą oraz zaostreniem się kryzysu gospodarczego. Zapotrzebowanie na sortymenty opałowe doznało dalszego zmniejszenia, również zbył sortymentów przemysłowych natrafiał na pewne trudności w związku z ogólną niekorzystną konjunkturą. Ogólny zbyt krajowy w lutym w porównaniu ze styczniem zmniejszył się o 18'78%.

Eksport węgla według krajów ilustruje tablica IV.

Z danych zestawienia tego wynika, że w lutym wyeksportowano o 305.983 t mniej pod wpływem ogólnej depresji na europejskim rynku węglowym, przyczem najpoważniej obniżył się wywóz na rynki wolnej konkurencji, dokąd wzrósł w styczniu wskutek zatargów na tle niżki płac w górnictwie węglowym w państwach zachodnio-europejskich.

Obrót węgla brunatnego w lutym ilustruje tablica II. Wydobyć węgla brunatnego wynosiło 3.737 t, t. j. zmniejszyło się w stosunku do stycznia o 855 t, również zmniejszył się ogólny zbyt węgla brunatnego.

W przemyśle koksarskim, jak to uwidacznia również tablica II, produkcja wynosiła 107.031 t, a zatem zmniejszyła się o 11.667 t; również zmniejszył się zbyt ogólny.

<sup>1)</sup> Dane za styczeń 1931 r. — p. zesz. 15/1931, str. 586; dane tymczasowe za luty — p. zesz. 13/1931, str. 501.

Tablica I

## Wydobycie węgla kamiennego — w lutym 1931 r.

REJONY WĘGLOWE	Luty				1913 Przeciętne miesięczne wydobycie tonn	Od początku roku do końca lutego				
	1931		1930			1931		1930		1913
	tonn	1913= 100	tonn	1913= 100		tonn	1913= 100	tonn	1913= 100	tonn
Rejon śląski:										
razem . . . . .	2,062.708	76'91	2,285.748	85'23	2,681.842	4,631.778	86'35	5,124.767	95'55	5,363.684
przeciętna dzienna . . .	89.683	83'04	95.239	88'19	107.994	96.495	89'35	104.587	96'85	107.994
Rejon dąbrowski:										
razem . . . . .	540.844	95'17	531.091	93'46	568.267	1,213.838	101'58	1,272.842	106'52	1,194.976
przeciętna dzienna . . .	23.515	101'73	22.129	95'73	23.116	25.288	109'40	25.976	112'37	23.116
Rejon krakowski:										
razem . . . . .	180.430	109'86	172.939	105'30	164.233	398.183	121'23	398.144	121'21	328.466
przeciętna dzienna . . .	7.845	118'63	7.206	108'97	6.613	8.296	125'45	8.126	122'88	6.613
Ogółem w Państwie:	2,783.982	81'54	2,989.778	87'57	3,414.342	6,243.799	90'66	6,795.753	98'67	6,887.126
przeciętna dzienna . . .	121.043	87'89	124.574	90'45	137.723	130.079	94'45	138.689	100'70	137.723

## Obrót węgla kamiennego, koksu, brykietów i węgla brunatnego — w lutym 1931 r.

Tablica II

(w tonnach)

REJONY WĘGLOWE	Pozostałość z poprzed. miesiąca	Wydobycie	Do dyspo- zycji <sup>1)</sup>	R O Z C H Ó D							Pozostałość na zwłacz na następ. miesiąc
				Z B Y T			Z U Ż Y C I E			Ogółem	
				W kraju	Zagra- nicę	Razem	Cele własne	Deput- taty	Razem		
<b>WĘGIEL KAMIENNY</b>											
Rejon śląski . . . . .	997.728	2,062.708	3,059.669	1,002.192	752.995	1,755.187	171.276	34.791	206.667	1,961.254	1,098.415
% rozchodu . . . . .	50'87	104'17	156'00	51'10	38'39	89'49	8'73	1'78	10'51	100'00	56'00
% wydobycia . . . . .	48'37	100'00	148'33	48'59	36'50	85'09	8'30	1'69	9'99	95'08	53'25
Rejon dąbrowski . . . . .	520.082	540.844	1,059.941	292.847	131.692	424.539	53.172	12.283	65.455	489.994	569.947
% rozchodu . . . . .	106'14	110'38	216'32	59'76	26'88	86'64	10'85	2'51	13'36	100'00	116'32
% wydobycia . . . . .	96'16	100'00	195'98	54'15	24'35	78'50	9'83	2'27	12'10	90'60	105'38
Rejon krakowski . . . . .	71.363	180.430	251.663	134.061	1.372	135.433	26.847	5.105	31.952	167.385	84.278
% rozchodu . . . . .	42'64	107'79	150'35	80'09	0'82	80'91	16'04	3'05	19'09	100'00	50'35
% wydobycia . . . . .	39'55	100'00	139'48	74'30	0'76	75'06	14'88	2'83	17'71	92'77	46'71
Ogółem w Państwie:	1,589.173	2,783.982	4,731.273	1,429.100	886.059	2,315.159	251.295	52.179	101.47	2,618.633	1,752.640
% rozchodu . . . . .	60'69	106'31	166'93	54'57	33'84	88'41	9'60	1'99	11'59	100'00	66'93
% wydobycia . . . . .	57'08	100'00	157'01	51'33	31'83	83'16	9'03	1'87	10'90	94'06	62'95
<b>K O K S</b>											
Rejon śląski . . . . .	182.344	107.031	289.375	89.833	17.355	107.188	245	24	269	107.457	181.918
% rozchodu . . . . .	169'69	99'60	269'29	83'60	16'15	99'75	0'23	0'02	0'25	100'00	169'29
% produkcji . . . . .	170'37	100'00	270'37	83'93	16'22	100'15	0'23	0'02	0'25	100'40	169'97
<b>B R Y K I E T Y</b>											
Rejon śląski . . . . .	522	22.435	22.957	18.188	68	18.256	—	4	4	18.260	4.697
% rozchodu . . . . .	2'86	122'86	125'72	99'61	0'37	99'98	—	0'02	0'02	100'00	25'72
% produkcji . . . . .	2'33	100'00	102'33	81'07	0'30	81'37	—	0'02	0'02	81'39	20'94
<b>WĘGIEL BRUNATNY</b>											
Rejon zawiercki . . . . .	350	3.677	4.027	3.033	—	3.033	367	184	551	3.584	443
Rejon wschodnio-ma- łopolski . . . . .	—	60	60	60	—	60	—	—	—	60	—
Rejon poznańsko-po- morski . . . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ogółem w Państwie:	350	3.737	4.087	3.093	—	3.093	367	184	551	3.644	443
% rozchodu . . . . .	9'61	102'55	112'16	84'88	—	84'88	10'07	5'05	15'12	100'00	12'16
% wydobycia . . . . .	9'37	100'00	109'37	82'77	—	82'77	9'82	4'92	14'74	97'51	11'86

1) Z uwzględnieniem przypisów i skreśleń przy sprawdzaniu zapasów oraz obrotu między kopalniami.

Liczbę czynnych kopalń węgla kamiennego ilustruje następujące zestawienie:

Rejony	Styczeń 1931	L u t y:	
		1930	1931
Śląski . . . . .	53	53	53
Dąbrowski:			
głębokie . . . . .	10	19	10
płytkie . . . . .	18 28	13 32	18 28
Krakowski . . . . .	8	8	8
Ogółem w Państwie:	89	93	89

Stan zatrudnienia, wydajność pracy i zarobki robotnicze w kopalniach węgla kamiennego w lutym 1931 r. ilustruje tablica V.

Liczba wszystkich dniówek odrobionych w kopalniach węgla kamiennego w lutym 1931 r. w porównaniu ze styczniem r. b. zmniejszyła się o 483.359, czyli o 18'39%, do czego przyczynił się spadek dniówek zwykłych odrobionych o 439.315, czyli o 17'64%, i ilości dniówek nadliczbowych o 44.044, czyli o 31'64%. Zmniejszenie się ilości dniówek odrobionych było spowodowane głównie mniejszą o 2 ilością dni pracy (23 wobec 25).

W związku z ogólnym spadkiem konjunktury w przemyśle węglowym ilość dniówek opuszczonych w lutym w porównaniu ze styczniem r. b. wzrosła w całym państwie o 169.733, wynosząc 613.016, co było spowodowane znacznym wzrostem dnió-

wek, straconych z przyczyn niezależnych od robotnika (t. zw. świętówek), których liczba w lutym wzrosła o 160.493 i wynosiła 417.342: w rej. śląskim wzrosła o 130.439, wynosząc 305.091, w rej. dąbrowskim o 25.948, wynosząc 88.838, i w rej. krakowskim o 4.106, wynosząc 23.413; do wzrostu dniówek opuszczonych przyczyniły się też dniówki urlopowe, których liczba wzrosła o 33.936.

Stosunek wszystkich dniówek opuszczonych do wszystkich odrobionych wynosił w lutym 28'57%. Stosunek dniówek nadliczbowych do wszystkich dniówek odrobionych stanowił 4'43%. Stosunek „świętówek” do wszystkich dniówek odrobionych wynosił 19'45%.

Liczba przeciętnie zatrudnionych robotników w lutym wynosiła 115.805, czyli zmniejszyła się o 1.518 osób, t. j. o 1'29%, w porównaniu z poprzednim miesiącem.

Przeciętne wydobycie węgla na jedną robotniko-dniówkę spadło o 18 kg i wynosiło 1.298 kg.

Przeciętne całkowite zarobki mężczyzn na jedną dniówkę opłaconą w lutym w stosunku do stycznia spadły w rej. śląskim o 0'56%, w rej. dąbrowskim o 0'97% i w rej. krakowskim o 0'70%.

Przeciętny miesięczny dochód dorosłego mężczyzny w kopalniach węgla kamiennego w lutym w porównaniu z poprzednim miesiącem zmniejszył się: w rej. śląskim o 17'11%, w rej. dąbrowskim o 15'69% i w rej. krakowskim o 11'65%.

### Zbyt węgla kamiennego — w lutym 1931 r.

Tablica III

(według odbiorców)

RODZAJ ODBIORCÓW	1 9 3 1						1 9 3 0			
	l u t y		s t y c z e ń		od początku roku		l u t y		od początku roku	
	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%
<b>I.—Przemysł</b>										
Metalurgiczny — żelazny . . . . .	116.493	8'15	125.418	7'13	241.911	7'59	126.703	8'80	263.624	8'22
" — innych metali . . . . .	82.435	5'07	83.443	4'74	155.878	4'89	77.459	5'38	157.039	4'90
Koksownie . . . . .	146.246	10'23	168.837	9'60	315.083	9'88	194.139	13'48	431.536	13'45
Brykietownie . . . . .	23.092	1'62	29.313	1'66	52.405	1'64	18.363	1'28	49.717	1'55
Gazownie . . . . .	25.355	1'77	33.568	1'91	58.923	1'85	25.242	1'75	49.436	1'54
Górnicy (kopalnie rud i kopalnie, nie mające węgla własnego) <sup>1)</sup> . . . . .	9.581	0'67	12.654	0'72	22.235	0'70	14.215	0'99	26.674	0'83
Naftowy . . . . .	8.087	0'57	12.817	0'73	20.904	0'65	10.066	0'70	20.537	0'64
Solny . . . . .	10.428	0'73	13.550	0'77	23.978	0'75	12.230	0'85	28.290	0'88
Cementowy, ceramiczny oraz cegielnie i wapienniki . . . . .	23.677	1'66	27.644	1'57	51.321	1'61	31.191	2'72	75.254	3'35
Obróbczy (metalowy i inny) . . . . .	7.864	0'55	12.414	0'70	20.278	0'64	15.410	1'07	32.978	1'03
Chemiczny . . . . .	40.379	2'83	41.516	2'36	81.895	2'57	39.448	2'74	95.666	2'98
Garbarski i przetworów zwierzęcych . . . . .	2.528	0'18	2.669	0'15	5.197	0'16	1.548	0'11	3.901	0'12
Rolniczy (przetw. rolne, browary, młyny i gorzelnie) . . . . .	62.684	4'38	86.343	4'91	149.027	4'67	50.982	3'54	114.067	3'56
Cukrowniczy . . . . .	7.015	0'49	15.994	0'91	23.009	0'72	4.781	0'33	25.321	0'79
Papierniczy . . . . .	22.934	1'60	26.809	1'52	49.743	1'56	25.962	1'80	55.822	1'74
Włókienniczy . . . . .	57.808	4'04	61.363	3'49	119.171	3'74	38.290	2'66	90.716	2'83
Inne gałęzie przemysłu . . . . .	125.736	8'80	166.732	9'48	292.468	9'17	140.947	9'79	302.972	9'45
<b>Razem przemysł <sup>1)</sup>:</b>	<b>762.342</b>	<b>53'34</b>	<b>921.084</b>	<b>52'35</b>	<b>1.683.426</b>	<b>52'79</b>	<b>834.976</b>	<b>58'01</b>	<b>1.823.550</b>	<b>56'86</b>
<b>II.—Inni odbiorcy</b>										
Koleje żelazne . . . . .	286.460	20'05	336.152	19'11	622.612	19'53	352.780	24'51	782.527	24'40
Żegluga . . . . .	—	—	20	—	20	—	600	0'04	600	0'02
Instytucje miejskie (elektrownie, tramwaje, wodociągi i inne — prócz gazowni) . . . . .	33.339	2'33	44.015	2'50	77.354	2'43	30.584	2'12	73.793	2'30
Wojskowość . . . . .	7.496	0'53	6.302	0'36	13.798	0'43	4.330	0'30	36.656	1'14
Instytucje państwowe . . . . .	8.061	0'56	11.222	0'64	19.283	0'61	7.298	0'51	18.232	0'57
Opał domowy <sup>2)</sup> . . . . .	162.256	11'35	206.471	11'73	368.727	11'56	110.489	7'68	250.926	7'82
Pośrednicy . . . . .	169.146	11'84	234.249	13'31	403.395	12'65	98.413	6'84	221.019	6'89
<b>Razem inni odbiorcy <sup>2)</sup>:</b>	<b>666.758</b>	<b>46'66</b>	<b>838.431</b>	<b>47'65</b>	<b>1.505.189</b>	<b>47'21</b>	<b>604.494</b>	<b>41'99</b>	<b>1.383.753</b>	<b>43'14</b>
<b>Ogółem w kraju:</b>	<b>1.429.100</b>	<b>100'00</b>	<b>1.759.515</b>	<b>100'00</b>	<b>3.188.615</b>	<b>100'00</b>	<b>1.439.470</b>	<b>100'00</b>	<b>3.207.303</b>	<b>100'00</b>

<sup>1)</sup> Bez zużycia własnego na cele techniczne kopalni.

<sup>2)</sup> Bez zużycia własnego na deputaty.

## Eksport węgla kamiennego — w lutym 1931 r.

Tablica IV

K R A J E	1		9		3		1		1		9		3		0	
	l u t y		s t y c z e ń		o d p o c z. r o k u		l u t y		o d p o c z. r o k u		l u t y		o d p o c z. r o k u		l u t y	
	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%
I.—Rynki konwencyjne . . . (środkowo-i południowo-europejskie)																
Austria . . . . .	141.680	15'99	175.428	14'72	317.108	15'26	139.928	16'14	320.575	15'76						
Węgry . . . . .	19.914	2'25	25.520	2'14	45.434	2'19	18.095	2'09	53.882	2'65						
Czechosłowacja . . . . .	61.967	6'99	70.419	5'91	132.386	6'37	60.185	6'94	128.956	6'34						
Niemcy . . . . .	132	0'02	183	0'01	315	0'01	152	0'02	311	0'02						
Jugosławia . . . . .	1.415	0'16	2.388	0'20	3.803	0'18	1.390	0'16	2.863	0'14						
II.—Rynki północne . . . . .	398.286	44'95	578.412	48'52	976.698	47'00	433.392	50'00	1,021.003	50'20						
Szwecja . . . . .	162.748	18'37	200.235	16'79	362.983	17'47	171.999	19'84	403.405	19'84						
Norwegia . . . . .	53.548	6'04	103.339	8'67	156.887	7'55	62.407	7'20	139.862	6'88						
Dania . . . . .	130.529	14'73	208.200	17'47	338.729	16'30	126.945	14'64	300.013	14'75						
Finlandja . . . . .	11.206	1'26	14.149	1'19	25.355	1'22	2.200	0'25	7.200	0'35						
Łotwa . . . . .	23.275	2'63	28.268	2'37	51.543	2'48	56.101	6'47	131.031	6'44						
Litwa . . . . .	14.810	1'97	11.550	0'97	26.360	1'27	7.360	0'85	14.098	0'69						
Estonja . . . . .	—	—	7.405	0'62	7.405	0'36	—	—	2.000	0'10						
Kłajpeda . . . . .	1.220	0'14	615	0'05	1.835	0'09	1.180	0'14	3.407	0'17						
Z. S. R. R. . . . .	—	—	3.651	0'31	3.651	0'17	—	—	5.310	0'26						
Islandja . . . . .	950	0'11	1.000	0'08	1.950	0'09	5.200	0'60	14.677	0'72						
III.—Inne rynki europejskie	170.342	19'23	232.677	19'52	403.019	19'39	142.322	16'42	342.524	16'84						
Francja . . . . .	79.947	9'02	98.804	8'29	178.751	8'60	59.200	6'83	179.563	8'83						
Włochy . . . . .	51.294	5'79	96.451	8'09	147.745	7'11	60.125	6'94	103.887	5'11						
Rumunia . . . . .	2.125	0'24	3.572	0'30	5.697	0'27	3.683	0'42	10.775	0'53						
Szwajcaria . . . . .	10.321	1'17	11.554	0'97	21.875	1'05	8.477	0'98	17.946	0'88						
Holandja . . . . .	9.784	1'10	2.086	0'18	11.870	0'57	5.030	0'58	13.740	0'67						
Belgia . . . . .	7.438	0'84	14.480	1'21	21.918	1'06	5.807	0'67	14.358	0'71						
Hiszpanja . . . . .	9.433	1'07	5.680	0'48	15.113	0'73	—	—	2.255	0'11						
Portugalia . . . . .	—	—	50	—	50	—	—	—	—	—						
IV.—Rynki pozaeuropejskie	15.407	1'73	8.835	0'74	24.242	1'17	4.630	0'53	4.630	0'23						
Egipt . . . . .	—	—	6.975	0'58	6.975	0'34	—	—	—	—						
Algier . . . . .	15.407	1'73	1.860	0'16	17.267	0'83	4.630	0'53	4.630	0'23						
Brazylja . . . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—						
V.—W. M. Gdańsk . . . . .	20.859	2'35	27.285	2'29	48.144	2'32	16.334	1'88	34.361	1'69						
VI.—Węgiel okrętowy . . . . .	56.057	6'33	70.895	5'95	126.952	6'11	50.356	5'81	124.692	6'13						
O g ół e m :	886.059	100'00	1,192.042	100'00	2,078.101	100'00	866.784	100'00	2,033.797	100'00						

## Stan zatrudnienia, wydajność i zarobki robotnicze w kopalniach węgla kamiennego — w lutym 1931 r.

Tablica V

T R E Ś Ć				R e j o n y :			Całe Państwo			
				Śląski	Dąbrowski	Krakowski				
I. — Stan zatrudnienia										
Liczba dni roboczych				23	23	23	23			
Liczba dniówek odrobionych				1,401.606	494.051	154.831	2,050.488			
				57.354	31.946	5.855	95.155			
Liczba dniówek opuszczonych				430.494	136.574	45.948	613.016			
				305.091	88.838	23.413	417.342			
Liczba robotników, zapisanych z końcem miesiąca . . . . .				78.969	27.156	8.791	114.916			
ogółem . . . . .				79.657	27.418	8.730	115.805			
Liczba robotników przeciętnie zatrudnionych				na dole		mężczyzn w tem: górników młodoc.	56.858	16.785	5.897	79.540
						17.053	3.442	1.739	22.234	
				na powierzchni.		razem . .	56.874	16.797	5.897	79.568
						mężczyzn kobiet młodoc.	20.464	9.248	2.491	32.203
						2.252	1.300	293	3.845	
						67	73	49	189	
		razem . .	22.783	10.621	2.833	36.237				

Na 1 przeciętnie zatrudnionego robotnika przypada dniówek	zwykłych odrobionych . . . . .		17'60	18'02	17'74	17'71		
	nadliczbowych . . . . .		0'72	1'17	0'67	0'82		
	opuszczonych . . . . .		5'40	4'98	5'26	5'29		
Liczba urzędników	technicznych . . . . .		3.352	868	285	4.505		
	biurowych . . . . .		1.602	377	195	2.174		
	razem . . . . .		4.954	1.245	480	6.679		
II. — W y d a j n o ś ć r o b o t n i c z a								
Wydajność pracy (wydobycie na robotniko-dniówkę)—kg	górnika . . . . .		6.871	9.125	6.081	7.154		
	załogi na dole . . . . .		2.039	1.777	1.772	1.964		
	całej załogi . . . . .		1.414	1.028	1.123	1.298		
III. — Z a r o b k i r o b o t n i c z e								
Średni zarobek robotnika na 1 dniówkę — zł	o d r o b i o n a	z a n o r m a l n ą p r a c ę w y k o n a n ą <sup>1)</sup>	na dole	górnika	12'07	10'79	9'43	11'67
				mężczyzn	9'69	7'77	7'32	9'11
				młodoc.	3'46	3'33	—	3'40
			na powierzch.	mężczyzn	8'66	6'52	6'27	7'83
				kobiet	3'81	3'34	3'17	3'59
				młodoc.	1'91	2'66	2'67	2'41
		ogółem	mężczyzn	9'40	7'28	6'97	8'70	
			młodoc.	2'20	2'76	2'67	2'53	
			cała załoga	9'23	7'08	6'81	8'52	
		z a r o b e k w g o t 0 w c e <sup>2)</sup>	na dole	górnika	12'89	12'55	10'94	12'69
				mężczyzn	10'28	9'09	8'33	9'89
				młodoc.	3'53	3'53	—	3'53
	na powierzch.		mężczyzn	9'44	7'90	7'29	8'81	
			kobiet	3'98	3'75	3'41	3'85	
			młodoc.	1'97	2'87	2'87	2'56	
	ogółem	mężczyzn	10'04	8'63	7'98	9'55		
		młodoc.	2'26	2'96	2'87	2'68		
		cała załoga	9'87	8'38	7'78	9'35		
	o p ł a c o n ą	c a ł k o w y z a r o b e k <sup>3)</sup>	na dole	górnika	13'69	13'28	11'47	13'44
				mężczyzn	10'91	9'70	8'83	10'49
				młodoc.	3'61	3'55	—	3'59
			na powierzch.	mężczyzn	9'98	8'40	7'69	9'32
				kobiet	4'16	4'01	3'67	4'07
				młodoc.	1'97	2'94	2'94	2'62
ogółem		mężczyzn	10'65	9'19	8'46	10'12		
		młodoc.	2'29	3'03	2'94	2'74		
		cała załoga	10'46	8'93	8'26	9'91		
O b l i c z o n y p r z e c i ę t n y m i e s i ą c z n y d o c h 0 d r o b o t n i k a — zł		na dole	górnika	250'01	242'51	224'39	246'85	
			mężczyzn	199'81	183'30	170'12	194'13	
			młodoc.	67'94	71'08	—	69'29	
	na powierzch.	mężczyzn	201'93	184'00	165'93	194'00		
		kobiet	76'12	78'68	75'56	76'95		
		młodoc.	36'18	58'40	60'14	50'97		
ogółem	mężczyzn	200'37	183'55	168'89	194'09			
	młodoc.	42'30	60'19	60'14	53'34			
	cała załoga	196'70	178'19	165'13	189'94			
Sumaryczny całkowity zarobek całej załogi — zł . . . . .			15,668.162	4,885.717	1,441.601	21,995.480		
IV. — S k ł a d k i u b e z p i e c z e n i o w e								
S k ł a d k i u b e z p i e c z e n i o w e z e s t r o n y r o b o t n i k a n a d n i 0 w k ę o p ł a c o n ą — zł	na dole	górnika	1'42	0'76	0'61	1'25		
		mężczyzn	1'24	0'57	0'51	1'04		
		młodoc.	0'23	0'21	—	0'22		
		na powierzch.	mężczyzn	1'07	0'48	0'43	0'84	
			kobiet	0'57	0'22	0'31	0'42	
			młodoc.	0'15	0'18	0'34	0'21	
	ogółem	mężczyzn	1'19	0'53	0'48	0'98		
		młodoc.	0'16	0'18	0'34	0'21		
		cała załoga	1'17	0'52	0'48	0'96		
	Sumaryczne składki ubezpieczeniowe całej załogi — zł . . . . .			1.760.009	283.531	83.222	2.126.762	

<sup>1)</sup> Jest to przeciętny zarobek na dniówkę odrobioną normalną lub akordową, bez dodatków za pracę nadliczbową, jak również bez wszelkich innych dodatków, lecz łącznie ze składkami ubezpieczeniowymi robotników.

<sup>2)</sup> Obejmuje przeciętny zarobek na dniówkę odrobioną normalną lub akordową, dodatek za pracę nadliczbową i dodatek rodzinny.

<sup>3)</sup> Jest to zarobek za pracę normalnie wykonaną łącznie z dodatkami: za pracę nadliczbową i rodzinnym, wartością węgla deputatowego, zapłatą za dniówki urlopowe i składkami ubezpieczeniowymi robotników, obliczony za 1 dniówkę opłaconą.

## PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY

### KARTEL PRZEDZALNIKÓW BAWELNIANYCH. —

W dn. 18 b. m. Prezes Warszawskiej Izby Przemysłowo-Handlowej, Inż. Cz. Klarner, doprowadził wreszcie do załatwienia sprawy kartelu przedzalników bawełnianych, który w najbliższych dniach dokonać ma wyborów stałego zarządu.

W ten sposób zakończone zostały trwające od blisko 5 miesięcy rokowania w sprawie odnowienia działalności Zrzeszenia Producentów Przędzy Bawełnianej i stworzone nowe podstawy organizacyjne dla unormowania chaotycznej produkcji polskiego przedzalnictwa bawełnianego. Zasada utrzymania stuprocentowości kartelu, wysuwana zarówno przez przedstawicieli większości kartelowej, jak i outsiderów, została przez Prezesa Klarnera zrealizowana niemal całkowicie. Dotychczas bowiem formalny akces do kartelu zgłosiło 36 przedzalni bawełnianych od największych do najmniejszych. Poza kartelem pozostaje narazie „Żyrardów”, „Zawiercie” i firma „Kestenberg”, posiadająca 22.356 wrzecion. Przedstawiciel „Żyrardowa” złożył jednak formalne oświadczenie, iż podpisze deklarację przystąpienia do kartelu w Warszawie, firma Kestenberg przystąpi do kartelu z dniem 1 lipca r. b., gdyż do tego terminu związana jest umową dzierżawną z jednym z przedsiębiorstw łódzkich; w ten sposób pozostałaby do załatwienia tylko sprawa „Zawiercia”. Przedsiębiorstwo to bowiem związane jest z firmą „Bracia Czczewiczka” w Andrychowie na dostawę określonego kontyngentu przędzy, a umowa ta zawarta została na okres 3 lat. Tutaj sprawę zadecydować możnaby przez ułatwienie „Zawierciu” rozwiązania tej umowy, bądź też przez specjalną decyzję w sprawie produkcji przedzalni tego przedsiębiorstwa. Obecnie więc na ogólną sumę 1.582.410 wrzecion całego polskiego przemysłu bawełnianego poza kartelem pozostaje „Zawiercie”, reprezentujące 80.712 wrzecion, względnie i „Żyrardów” z 36.516 wrzecion, czyli ogółem w kartelu reprezentowane jest około 95% wrzecion (odliczając „Żyrardów”).

Outsiderzy przystąpili do kartelu z zastrzeżeniem, że Ministerstwo Przemysłu i Handlu w najbliższym czasie rozpatrzy ich odrębne dezyderaty. Zastrzeżenie to jednak nie może przyczynić się do ponownych trudności w kartelu, gdyż unieważnienie deklaracji przez jakąkolwiek bądź z firm uniemożliwi jej dobrowolne przystąpienie do kartelu w okresie 6 miesięcy, a jednocześnie w odniesieniu do tych firm mogłyby znaleźć zastosowanie represje w postaci opłacania cła za importowaną bawełnę.

Memoriał, który zainteresowane firmy złożyły na ręce P. Prezesa Klarnera do decyzji P. Ministra Przystora, wskazuje na konieczność oparcia clearingu na takich podstawach, żaby regulacja uruchomienia i ograniczanie ilości czynnych wrzecion w silniejszym stopniu były oparte o ofiary ze strony większych przedsiębiorstw. Outsiderzy zobowiązali się do bezwzględnej przyjęcia decyzji P. Ministra Przemysłu i Handlu, powziętej po zapoznaniu się z opinią P. Prezesa Klarnera oraz izb przemysłowo-handlowych: Łodzi, Warszawy i Sosnowca.

W ten sposób sprawa utworzenia kartelu przedzalni bawełnianych w drodze dobrowolnego porozumienia firm zainteresowanych, a bez potrzeby uciekania się do projektowanego przymusu, została pomyślnie rozwiązana. Przymus, zdaniem zainteresowanych, nie byłby może właściwym środkiem do całkowitego unormowania stosunków w przedzalnictwie bawełnianem, a nakładałby na Rząd pewną odpowiedzialność za rozwiązanie całego szeregu doniosłych problemów w zakresie polityki płac i cen. Również i z tych względów utworzenie kartelu dobrowolnego uważać należy za moment dodatni, świadczący, iż w ostatniej chwili zwyciężyła świadomość konieczności planowej gospodarki w tej gałęzi przemysłu.

M. K.

**KIERUNKI EKSPORTU WŁÓKIENNICZEGO W KWIECNIU 1931 R.**—Eksport włókienniczy Łodzi przedstawiał się w kwietniu r. b. według danych Związku Ekspor-

towego Polskiego Przemysłu Włókienniczego następująco: towarów bawełnianych białych wywieziono 2.884 kg za zł 38.695, towarów bawełnianych kolorowych 68.549 kg za zł 553.204, towarów półwłókiennych 6.358 kg za zł 87.023, towarów wełnianych 76.743 kg za zł 857.084, odzieży i konfekcji 34.765 kg za zł 616.143, stożków do kapeluszy 103 kg za zł 4.790, przędzy bawełnianej kolorowej 21.841 kg za zł 164.061, przędzy wiganowej 21.677 kg za zł 59.160 oraz przędzy czesankowej 21.752 kg za zł 323.500. Łącznie więc wywieziono w kwietniu towarów włókienniczych gotowych, półfabrykatów oraz odzieży i konfekcji 254.672 kg wartości zł 2.700.660. W porównaniu z marcem r. b. eksport wzrósł zarówno pod względem ilości, jak i wartości, gdyż w marcu wywieziono 217.050 kg za zł 2.291.607. Natomiast w porównaniu z kwietniem 1930 r. eksport spadł dość wydatnie, na co wpłynął pogłębiający się kryzys na światowych rynkach odbiorczych oraz bardzo silne zaostrenie walki konkurencyjnej zagranicznych przemysłów włókienniczych, forsujących swój zbył przy pomocy znakomicie rozbudowanego aparatu i długoterminowych kredytów. Niemniej ważkim czynnikiem, pogłębiającym kryzys zbytu na światowym rynku włókienniczym, jest dumping Z. S. R. R., który z kraju, importującego tekstylia, stał się państwem, eksportującym surowce, półsurowce i fabrykaty po cenach i na warunkach, na jakie racjonalna kalkulacja pod żadnym pozorem pójść nie może.

Eksport kwietniowy pod względem krajów przeznaczenia przedstawiał się następująco (w tys. zł):

Anglia . . . . .	1.146
Rumunia . . . . .	418
Kraje Dalekiego Wschodu . . . . .	342
Państwa skandynawskie . . . . .	219
Państwa nadbałtyckie . . . . .	181
Austria, Węgry, Jugosławia . . . . .	164
Ameryka . . . . .	99
Afryka . . . . .	82
Kraje Bliskiego Wschodu . . . . .	36
Inne kraje . . . . .	13
Razem:	2.701

Konjunktury eksportowe włókiennictwa polskiego kształtują się naogół bardzo niejednolicie. W sytuacji eksportowej są czynniki dodatnie, które zasługują na specjalne podkreślenie, jako dowód żywotności tego wywozu. W pierwszym rzędzie mamy na myśli wzrost eksportu na rynki zamorskie, t. j. eksportu typowo pionierskiego. Realizuje go z dużym nakładem wysiłków Związek Eksportowy, jakkolwiek możliwości finansowe tej organizacji są niewielkie, zwłaszcza wobec poważnych strat, poniesionych na rynku chińskim—w związku ze spadkiem w wartości srebra. Eksport pionierski bowiem związany jest zazwyczaj na początku z poważnymi stratami. Należy zdobyć zaufanie, przeciwstawić się konkurencji i znaleźć odpowiednich agentów. Dodatnie wyniki takiej pracy Związku Eksportowego zaobserwować się dały na rynku południowo-amerykańskim, gdzie pewne artykuły bawełniane i wełniane oraz filce znajdują pomyślny zbył. Eksporterzy polscy w walce o ten rynek spotykają się z trudnością, jaką jest brak kredytu. Polskie placówki bankowe w krajach zamorskich są bardzo nieliczne, podczas gdy konkurujące z nami przemysły opierają się w krajach zamorskich o silnie zorganizowaną sieć poważnych instytucji kredytowych.

Rozwój zamorskiego eksportu włókienniczego ma jako swój efekt rozwój polskiego handlu morskiego. Polityka taryfowa Min. Komunikacji, która przyczyniła się do wprowadzenia odpowiednich frachtów przy eksporcie, umożliwiła transport towarów włókienniczych przez Gdynię zamiast przez Hamburg. Tak więc ostatnio 90% całego eksportu włókienniczego do Anglii idzie przez Gdynię. Zaznaczyć należy, że eksport do tego kraju posiada wszelkie tendencje wzrostu, gdyż obejmuje w przeważającej mierze tanią konfekcję dla kolonij angielskich, nabywaną ostatnio systematycznie przez wielkie domy reeksportowe angielskie. Te transakcje eksportowe przyczyniły się do całkowitej odbudowy zamierającego przemysłu krawiecko-konfekcyjnego w Brzezinach pod Łodzią. Przemysł ten przed wojną eksportował olbrzymie ilości tanich ubrań do Rosji i w okresie powojennym na skutek utraty rynku rosyjskiego znalazł się w sytuacji bardzo niepomyślnej. Od roku przeszło naskutek zorganizowania eksportu taniej konfekcji do Anglii i Holandji przemysł konfekcyjny Brzeziny pracuje przy pełnym 12-godzinnym uruchomieniu. W zestawieniu kwietniowym eksport konfekcji po raz pierwszy został wyodrębniony i wyraża się sumą zł 616 tys.

Mniej pomyślnie kształtuje się sytuacja na rynkach Dalekiego Wschodu. Konsygnacje Związku Eksportowego w Chinach, wsku-



tek spadku ceny srebra i wojny domowej poniosły bardzo poważne straty, tak iż Związek zmuszony jest je likwidować, a eksport włókienniczy do Chin skurczył się w związku z tem do bardzo nieznacznych rozmiarów. Spadek wywozu na ten rynek potęguje silna rozbudowa krajowego przemysłu włókienniczego w Chinach oraz silna konkurencja japońska. Przemysł włókienniczy japoński pracuje bardzo taną robocizną, przy niskich świadczeniach socjalnych, tanią bawełną i minimalnymi kosztami transportu z uwagi na jego uprzywilejowane położenie geograficzne. Polski przemysł włókienniczy opłaca bardzo drogi transport, gdyż przy dużej objętości i niskich cenach eksportowanych towarów koszty transportu są procentowo bardzo wysokie. Pomimo tych trudności Związek Eksportowy w najbliższym czasie wysłał do Chin swego delegata celem do-

kładnego zapoznania się z obecną sytuacją na tym olbrzymim rynku odbiorczym, który dla przemysłu polskiego przedstawia bardzo poważne możliwości zbytu.

Rynki Bliskiego Wschodu stanowią również w odniesieniu do włókiennictwa teren bardzo niejednorodny. Tak więc w obrotach z Turcją zasadniczą przeszkodę stanowi brak traktatu. Na terenie Egiptu polski eksport włókienniczy walczy z silną konkurencją włoską i niemiecką, a jego umacnianie się na tym rynku idzie bardzo powoli. Grecja wreszcie stanowi nietyły rynek zbytu, ile pomost w wymianie towarowej z Bliskim i Dalekim Wschodem oraz Północną Afryką.

Pomimo silnych trudności przemysł polski złowi sobie nowe szlaki na dalszych i bliższych rynkach zagranicznych.

K.

## ROLNICTWO

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA ROLNICTWA

**KONFERENCJA PAŃSTW, EKSPORTUJĄCYCH PSZENICĘ, W LONDYNIE.** — Rezolucja konferencji zbożowej w Rzymie z dn. 4 kwietnia r. b. w sprawie organizacji handlu pszenicą i zredukowania istniejących obecnie światowych zapasów brzmi, jak następuje:

„Konferencja uważa, iż dla zapewnienia rozwiązania kryzysu pszenicznego trzeba przedewszystkiem lepszej organizacji rynku pszenicznego. Organizacja taka winna być uzyskana przez akcję stopniową, opierającą się w miarę postępu swego na osiągniętych rezultatach, nie zaś przez akcję, zamierzającą ogarnąć zagadnienie w jego całokształcie.

Dla uzyskania szybkiego rozwiązania zaleca ona krajom zainteresowanym zespolecie w tej chwili wysiłków ich na przedmiocie ograniczonym i ścisłym: zbycie lub organizacji wymiennej istniejących obecnie zapasów”.

W łączności ściślej z powyżej wspomnianą rezolucją znalazło się w uchwałach konferencji rzymskiej i następujące oświadczenie:

„Konferencja przyjęła z zadowoleniem do wiadomości, iż kraje eksportujące zamorskie i europejskie po zadecydowaniu wspólnego wypracowania planu dla kampanji eksportowej pszenicy w 1931/32 roku zbiorą się w tym celu pod przewodnictwem Wysokiego Komisarza Kanady, Sir Howarda Fergussona, dnia 18 maja w Londynie”.

W ten sposób określone zostały najbliższe zadania obradującej obecnie londyńskiej konferencji państw, eksportujących pszenicę. Tego rodzaju porządek dzienny wynikał z natury samej rezultatów konferencji zbożowej w Rzymie. Mianowicie, pierwsze to zetknięcie się wszystkich państw, zainteresowanych w obrocie światowym zbożem, wykazało w stosunku do zagadnienia kryzysu pszenicznego wyjątkową zawilgość tego zagadnienia. Wytyczne, ustalone w toku dyskusji rzymskiej, możnaby streścić w odniesieniu do sytuacji, panującej obecnie na światowych rynkach pszenicy, jak następuje:

1. — Widomą oznaką obecnego kryzysu pszenicznego jest katastrofalny spadek cen pszenicy na wszystkich głównych obszarach jej produkcji. Porównanie cen tych w okresie ostatnich kilku lat pozwala nam na zestawienie następującej tablicy (ceny — w centach za 1 buszel pszenicy kanadyjskiej wzgl. amerykańskiej):

	Winnipeg (Nr. 1 Manitoba)	Chicago (Nr. 2 Winter)
1925/26 . . . . .	150 <sup>7</sup> / <sub>8</sub>	163 <sup>7</sup> / <sub>8</sub>
1926/27 . . . . .	146 <sup>5</sup> / <sub>8</sub>	141 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>
1927/28 . . . . .	146 <sup>5</sup> / <sub>8</sub>	137 <sup>3</sup> / <sub>8</sub>
1928/29 . . . . .	124	119 <sup>1</sup> / <sub>4</sub>
1929/30 . . . . .	124 <sup>3</sup> / <sub>8</sub>	114 <sup>3</sup> / <sub>8</sub>
1930/31 (przeciętna za okres od 1/VIII 1930 do 28/II 1931) . . . . .	68	80 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>
Styczeń 1931 . . . . .	53 <sup>5</sup> / <sub>8</sub>	79 <sup>1</sup> / <sub>4</sub>
Luty „ . . . . .	59 <sup>3</sup> / <sub>8</sub>	79

Jednocześnie w Argentynie za pszenicę Bagletta płacono pesów (za 1 q): w 1925/26 r. — 15, w 1929/30 r. — 10 65,

w styczniu 1931 r. — 6'20, w lutym 1931 r. — 6'10. Taki sam spadek daje się zaobserwować na giełdzie zbożowej w Liverpoolu odnośnie do pszenicy australijskiej.

Bezpośrednią przyczyną tego spadku cen jest, rozumie się, rozpięcie między popytem i podażą, które najdobitniej uwiadacznia się we wzroście niesprzedanych na eksport zapasów 4 największych zamorskich eksporterów pszenicy. Zapasy te wynosiły w 1926 r. w Kanadzie, Stanach Zjednoczonych, Argentynie i Australii w sumie 34'2 miljn. q. W 1927 r. wynosiły one 51'4 miljn. q. w 1928 r. — 69'2, w 1929 r. — 122'5, i, wreszcie w 1930 r. — 114'3 miljn. q. Przewiduje się, iż na 1 sierpnia r. b. niesprzedane zapasy wspomnianych 4 krajów osiągną ponownie wysokość z 1929 r.

2. — Jeśli teraz weźmie się pod uwagę zasadnicze elementy wspomnianego powyżej faktu nagromadzenia się w głównych krajach, produkujących pszenicę, niesprzedanych jej zapasów, stwierdzić można przedewszystkiem, że produkcja światowa pszenicy w stosunku do przedwojennej niewątpliwie wzrasta. Nie licząc produkcji Z. S. R. R., przeciętna produkcja światowa w latach 1909 — 1913 wynosiła 822'6 miljn. q. podczas gdy w 1925 r. — 906'8, w 1926 r. — 920, w 1927 r. — 980, w 1928 r. — 1.067, a wreszcie w 1929 r. — 928'3 miljn. q. co daje przeciętną za lata 1925—1929 960'6 miljn. q. czyli wzrost w stosunku do ostatnich lat przed wojną o 16'8%. Do tego dodać należy wzmoczony w 1930/31 r. wywóz Z. S. R. R., który wyniósł ok. 25 miljn. q wobec 45 miljn. q. wywożonych przed wojną z Rosji, i przeciętnego wywozu w wys. 4 miljn. q zaledwie w latach 1925 — 1929. Niemniej jednak jednocześnie ze wzrostem produkcji szedł naprzód i wzrost ludności świata, a więc i konsumentów. Tak np. przeciętna liczba ludności w Europie w latach 1909 — 1913 wynosiła 345 5 miljn., podczas gdy w latach 1925 — 1929 367'8 miljn. (wzrost o 6%). Znacznie większy jest wzrost ludności za wspomniany okres w Kanadzie (33%), w Stanach Zjednoczonych (26%), Argentynie (52%), Australji (34%) i t. d. Wynika z tego, iż przeciętnie wzrost ludności rozwijał się w analogicznej proporcji do wzrostu produkcji pszenicy.

W ten sposób przyczyną rozpięcia między podażą i popytem pszenicy w skali światowej nie może być nadprodukcja pszenicy, a tylko odwrotnie — zmniejszenie się jej spożycia. Według statystyk Międzynarodowego Instytutu Rolniczego w Rzymie, spożycie przeciętne na głowę ludności spadło w okresie 1925/26 do 1929/30 w porównaniu z okresem 1909/10 do 1913/14: w Europie — z 129'9 na 128'7 kg, w Kanadzie z 314'4 na 213'5 kg, w Stanach Zjedn. z 147'3 na 124'6 kg, w Argentynie z 170'6 na 149'1 kg. W rezultacie przyjąć można, że spożycie światowe wzrosło, uwzględniając wzrost liczby ludności, w porównaniu z okresem przedwojennym, z 764'1 na zaledwie 828'4 miljn. q. a więc o wiele słabiej, niż wzrosła produkcja pszenicy. Niewątpliwie zmniejszenie się spożycia w stosunku do wzrostu liczby ludności nie jest wynikiem jakiegokolwiek powszechnego

zubożenia mas, lecz raczej — odwrotnie — skutkiem wyższego poziomu życiowego szerszych warstw społeczeństw niektórych krajów i przechodzenia naskutek tego na pożywienie bardziej mięsne.

Tak czy inaczej, obecna sytuacja przedstawia się w ten sposób, iż z 345 miljn. q, które stały do dyspozycji spożywców w połowie r. ub., skonsumowano tylko ok. 230 miljn. q. Liczyć się zatem należy, iż w okresie żniw (przypuszczalnie ok. dn. 1 sierpnia r. b.) niezależnie od względnie pomyślnego daje się urodzaju w r. b. pozostanie niesprzedanych z r. ub. jeszcze około 115 miljn. q.

Konferencja rzymska wysunęła cały szereg zaleceń na dalszą metę w kierunku przystosowania podaży pszenicy do popytu przez przedewszystkiem ograniczenie obszaru uprawy tego zboża i przejście na inne kultury. Niemniej jednak stwierdziła sama, iż „niemożliwe jest uzyskanie ogólnego zmniejszenia obszarów zasiewu na świecie wprost przez przymusową reglamentację, choćby nawet była ona zdecydowana ze strony jakiegoś organu międzynarodowego czy organów narodowych”, że natomiast „zmniejszenie zasiewów może być uzyskane tylko w drodze naturalnej przez samych rolników pod wpływem warunków rynkowych i badań cyfrowych oraz faktycznych”.

Natomiast w dziedzinie organizacji samego handlu zbożowego w konkretnym celu zbycia po możliwie najwyższych cenach niesprzedanych zapasów, ciężących w chwili obecnej na poziomie cen — konferencja rzymska zalecała pewne kroki konkretne. Obecna konferencja w Londynie ma właśnie na celu stworzenie czegoś w rodzaju międzynarodowej organizacji kontroli wywozu, która miała na celu ustalenie na rok 1931/32 dla wszystkich państw, wywożących pszenicę, odpowiednich kwot wywozowych przy jednoczesnym podziale rynków zbytu. W ten sposób ma się uniknąć wybujałej konkurencji wzajemnej między poszczególnymi eksporterami, a przez to podnieść, o ile to jest możliwe, w pewnym stopniu poziom cen.

Niewątpliwie najpoważniejszym szkopułem w powodzeniu obrad konferencji jest stanowisko Z. S. R. R. Brał on udział w obradach rzymskich, przyczem zgodził się w zasadzie wziąć również udział w konferencji londyńskiej. Ta zgoda upoważniałaby do przypuszczeń, że polityka zbożowa Rządu Sowieców próbuje uregulować wywóz sowieckiej pszenicy w nadchodzącym roku wspólnie ze swymi konkurentami na rynkach importowych. Rosja Sowiecka wywoziła od 1/X 1929 r. do 30/VII 1930 r. 2 miljn. q, w następnym kwartale od 1/VII do 30/IX 1930 r. — 7,2 miljn. q, a wreszcie od 1/VIII 1930 r. do końca lutego 1931 r. przeszło wyłącznie przez porty czarnomorskie ok. 22 miljn. q. Produkcja pszenicy w Z. S. R. R. wynosiła w 1930 r. 281 miljn. q, t. j. o przeszło 40% więcej niż w 1925 r. Już przy tej produkcji Z. S. R. R. zdołał ulokować zagranicą około połowy swego przeciętnego rocznego wywozu z przed wojny. Obecnie przewiduje się w Z. S. R. R. urodzaj pszenicy o 10 — 12% wyższy niż w r. ub. Wynikałoby z tego, że o ileby nawet w planach Rządu Z. S. R. R. leżało porozumienie eksportowe z jego konkurentami na podstawie ograniczonych kwot eksportowych w r. b., to żądania sowieckie co do rozmiaru kwoty przekraczałyby dość znacznie skądinąd eksport zesłoroczny Z. S. R. R., to zaś wobec również korzystnych przewidywań co do urodzajów w krajach zamorskich trudne byłoby do osiągnięcia. W ten sposób widoki na porozumienie z Z. S. R. R. podczas obecnej konferencji są raczej nikłe.

Dr. T. Ł.

\* \* \*

W dn. 18 maja r. b. rozpoczęła się w Londynie konferencja krajów, eksportujących pszenicę, mająca na celu ustalenie wspólnego planu eksportu pszenicy na rok 1931/32 oraz planu zlikwidowania istniejących zapasów.

W obradach londyńskich biorę udział przedstawiciele 11 państw, a mianowicie: 5 państw, należących do bloku państw

rolniczych Europy Środkowo - Wschodniej: Polska, Rumunia, Jugosławia, Bułgaria i Węgry, 5 państw zamorskich: Kanada, Argentyna, Australia, Indie Brytyjskie i Stany Zjednoczone Am., oraz Z. S. R. R. Należy nadmienić, że państwa, należące do bloku, uzgodniły uprzednio na zebraniu Komiteu Stałego Badań Ekonomicznych stanowisko, jakie zajmą w Londynie.

W skład delegacji polskiej na konferencję eksporterów weszli PP.: Dr. A. Rose, Dyrektor Dep. Ekonomicznego Min. Rolnictwa, M. Sokołowski, Dyrektor Dep. Handlowego Min. Przemysłu i Handlu, i A. Roman, Radca Ekonomiczny Min. Spraw Zagranicznych. Ponadto w charakterze ekspertów biorą udział w konferencji londyńskiej PP.: W. Przedpełski, Prezes Rady Państwowych Zakładów Przemysłu Zbożowego, Jerzy Gościcki, Dyrektor Związku Organizacji Rolniczych R. P., Jerzy Adamkiewicz, Konsul Gen. w Montrealu oraz St. Rościszewski.

Wnioski złożyły delegacje: australijska, polska (przyczem wnioski polskie są identyczne z podobnymi, złożonymi łącznie, wnioskami Jugosławii, Rumunii i Bułgarii) oraz delegacja węgierska, której wnioski w pewnych drobnych szczegółach odchylają się nieco od wniosków polskich, będąc w ogólnych zarysach identycznymi.

Wnioski delegacji australijskiej są następujące:

1. — Utworzenie międzynarodowej organizacji rynkowej, reprezentującej państwa, eksportujące pszenicę, celem kontrolowania wszystkiej pszenicy, przeznaczonej na eksport.
2. — Każde z państw eksportujących, jako biorące udział, winno być reprezentowane w takiej organizacji.
3. — Przedstawiciele rządów państw, eksportujących pszenicę, biorących udział w organizacji międzynarodowej, winni na wspólnych konferencjach uprzednio porozumieć się co do proporcji i wysokości nadwyżek eksportowych, które mają być rzucone na rynek.
4. — Państwa, biorące udział w tem porozumieniu, obowiązują się złożyć gwarancje co do ścisłego wykonywania porozumienia, przyczem gwarancja ta posiadać będzie formę kaucji, złożonej w Międzynarodowym Banku Reparacyjnym.
5. — Międzynarodowa organizacja rynkowa, sprzedając zboże, winna brać pod uwagę zróżniczkowanie cen w odniesieniu do różnych gatunków pszenicy w poszczególnych państwach.

Wnioski delegacji polskiej są następujące:

1. — Państwa, reprezentowane na konferencji, obowiązują się udzielić swej autoryzacji w 1931 r. i w 1932 r. na eksport pszenicy lub mąki nie inaczej jak w granicach określonych kontyngentów.
2. — Państwa eksportujące ustanowią międzynarodową organizację zbożową, w której każde z państw, reprezentowanych na konferencji, weźmie udział. Organizacja ta utworzy biuro, którego siedziba będzie w Londynie.
3. — Konferencja obecna ustali zasadnicze kontyngenty eksportu dla każdego z państw na rok 1931/32.
4. — Międzynarodowa organizacja zbożowa będzie miała do swej dyspozycji około 10 miljn. q rezerwy, która będzie mogła być użyta uchwałą większości, celem udzielenia kontyngentów eksportowych, przeznaczonych na pokrycie specjalnych potrzeb.
5. — Cały kontyngent roczny będzie rozdzielony na 12 miesięcy. Żadne z państw nie będzie mogło bez specjalnej autoryzacji ze strony międzynarodowej organizacji zbożowej eksportować w jednym miesiącu więcej niż  $\frac{1}{5}$  swego rocznego kontyngentu.
6. — Eksport pszenicy, jak również mąki pszennej, może być dokonywany bez autoryzacji międzynarodowej organizacji zbożowej, o ile produkt uległ zdenaturowaniu na zasadzie obowiązujących w tej mierze przepisów.
7. — O ile zarówno ceny pszenicy, pochodzącej z Australii, jak i ceny innej pszenicy kalkulowane na podstawie ceny cif w Liverpoolu lub Londynie nie osiągną x franków złotych za 100 kg, kontyngenty zasadnicze mogą być zmniejszone naskutek decyzji międzynarodowej organizacji zbożowej. Decyzja ta, o ile nie jest ponowiona, obowiązuje na maksimum 2 miesiące od daty jej uchwalenia.
8. — O ile zarówno ceny pszenicy, pochodzące z Australii, jak i ceny innej pszenicy, kalkulowane na podstawie ceny cif w Liverpoolu lub Londynie, przekroczą x franków zł. za 100 kg, kontyngenty zasadnicze mogą być zwiększone uchwałą międzynarodowej organizacji zbożowej. Decyzja ta, o ile nie jest ponowiona, obowiązuje na maksimum 2 miesiące od daty jej uchwalenia.
9. — Międzynarodowa organizacja zbożowa posiada wolną rękę dysponowania na korz. 6 państw, których kontyngent nie jest dostateczny dla potrzeb ich handlu eksportowego, kontyngentami miesięcznymi, które nie zostały zużytkowane w ciągu 6 miesięcy.

10. — Państwa, eksportujące pszenicę, obowiązują się nie autorować eksportu pszenicy lub mąki pszennej nie zdenaturowanych, o ile nie jest załączone świadectwo wywozowe, udzielone przez międzynarodową organizację zbożową. Państwa te obowiązują się także wydać zarządzenia kontrolujące, któreby zapewniły wykonanie ich restrykcji.

11. — Międzynarodowa organizacja zbożowa ustanawia w miejscowościach i portach, uznanych dla ruchu eksportowego, biura, których świadectwa wywozowe będą mogły być uzyskiwane. O ile poszczególne rządy tego zażądają, wydawanie tych świadectw będzie im powierzone.

12. — Za wydawanie świadectw wywozowych będą pobierane opłaty, z których fundusz będzie przeznaczony na pokrycie bieżących wydatków międzynarodowej organizacji zbożowej. Opłaty mogą być zamienione stosownym ryczałtem. Poza tem specjalne fundusze mogą być ustanawiane wskutek jednomyślniej uchwały międzynarodowej organizacji zbożowej, celem ułatwienia użytkowania zapasów, które tworzą przesładowanie rynku, lub dla wykonywania innych czynności, posiadających wspólne interesy dla państw, biorących udział. Urzędnicy międzynarodowej organizacji zbożowej są upoważnieni do podejmowania kroków, koniecznych dla przekonania się, że ładunki pszenicy lub mąki pszennej, przeznaczone na eksport, są zaopatrzone w świadectwa wywozowe lub że produkty zostały zdenaturowane.

13. — Rozdział kontyngentów pomiędzy poszczególne firmy eksportowe należy do kompetencji rządów państw eksportujących.

14. — Celem załatwiania sporów, mogących powstać pomiędzy stronami, wprowadzony zostanie system arbitrażowy.

**SUBWENCJE PAŃSTWOWE NA POPIERANIE ROLNICTWA W 1930/31 R.** — Zamieszczamy niżej ważniejsze dane liczbowe, dotyczące akcji subwencyjnej Min. Rolnictwa, przeprowadzonej w 1930/31 r. z kredytów na popieranie rolnictwa (dział 3 § 10 budżetu Min. Rolnictwa):

Z zasiłków Ministerstwa, udzielonych ze wspomnianych kredytów, korzystało w 1930/31 r. ogółem 45 organizacji i instytucji rolniczych. Łączna suma udzielonych zasiłków wyniosła zł 4,819.983'25. Z kwoty tej otrzymały (w zł):

Izby rolnicze w Warszawie, Poznaniu, Toruniu i Katowicach	451.783'05
Dobrowolne centralne i wojewódzkie organizacje ogólnorołnicze	3.608.200'20
Organizacje spółdzielczo-rolnicze	357.000'00
Inne organizacje: Muzeum Przemysłu i Rolnictwa, T-wo Oświaty Rolniczej, T-wo Ogrodnicze, T-wo Lniarskie, redakcje wydawnictw rolniczych i inne organizacje	403.000'00
	<b>4.819.983'25</b>

Powyższa suma zasiłków przyznana była organizacjom na pokrycie następujących kategorii wydatków:

Na całkowite lub częściowe uposażenie pracowników organizacyj	1.998.966'77
Na koszty podróży pracowników organizacyj łącznie z personelem, zatrudnionym w dziale wytwórczości zwierzęcej i meljoracyj olnych	1.218.338'23
Na wydatki ogólnoadministracyjne	366.206'45
Na wydatki rzeczowe: wydawnictwa, wystawy i pokazy, konkursy, kursy, wycieczki rolników i inne	1.236.471'80
	<b>4.819.983'25</b>

Zasiłki na uposażenia przyznane zostały na wynagrodzenie następującej liczby pracowników:

Kierownicy organizacyj centralnych i wojewódzkich	17
Inspektorzy i instruktorzy rolnictwa (ogólnego) w organizacjach centralnych i wojewódzkich	60
Inspektorzy i instruktorzy ogrodnictwa	28
Inspektorzy i instruktorzy upraw specjalnych (łaki i pastwiska, len, konopie, wiklina, chmiel, tytoń, rośliny lekarskie)	25
Inspektorzy i instruktorzy organizacji gospodarstw	70
" " gospodarstwa kobiecego	29
" " spółdzielczości rolniczej	19
" " dokształcania rolniczego	54
Instruktorzy powiatowi (w woj. wschodnich)	36
Inni pracownicy organizacyjni i administracyjni	59

Ogółem: 397

J. W.

### STAN ZASIEWÓW OZIMYCH W POCZĄTKU MAJA

1931 R. — Koniec kwietnia i początek maja zaznaczył się wzrostem temperatury, to też ilość ciepła i słońca była dostateczna dla wegetacji roślinnej. Ilość wilgoci w roli częściowo oceniana jako dostateczna, częściowo — jako obfita. Obfitość wilgoci zaznacza się szczególnie w województwach północno-wschodnich i zachodnich. Na ten stan rzeczy wpłynęły powodzie, notowane w woj. wileńskim, nowogrodzkim i częściowo białostockim, w których część zasiewów uległa zalaniu wodą. W związku z ociepleniem, stan zasiewów uległ pewnemu polepszeniu, dającym się wyraźnie zaobserwować odnośnie pszenicy, i przedstawiał się na 5 maja — według danych Gł. U. Stat. — następująco (stopień 5 oznacza stan wyborowy, 4 — dobry, 3 — średni, przeciętny, 2 — mierny, 1 — zły):

	5/V	15/IV	5/IV	15/III
Pszenica ozima . . . . .	3'3	3'0	3'0	3'4
Zyto ozime . . . . .	2'9	2'9	3'1	3'4

Zaznaczyć należy, że w północno-wschodniej części kraju stan zasiewów uległ pogorszeniu.

W związku z niską temperaturą, jaka cechowała naogół mazurec i kwiecień, roboty wiosenne, jak również siewy wiosenne, zostały opóźnione mniej więcej o 3 tygodnie.

## H A N D E L

### HANDEL ZAGRANICZNY

**KIERUNKI EKSPORTU WŁÓKIENNICZEGO W KWIECNIU 1931 R.** — p. str. 828.

### KRAJOWE RYNKI TOWAROWE<sup>1)</sup> ZBOŻA I PRZETWORY

**RUCH CEN ZBÓŻ** w okresie 1—15/V r. b. przedstawiał się następująco (ceny za 100 kg):

	1—8/V		9—15/V		Różnica w %/stos. do cen z 1—8/V
	zł	\$	zł	\$	
<b>Pszenica</b>					
Warszawa . . . . .	34'50	3'87½	33'50	3'76	— 2'8
Poznań . . . . .	33'03½	3'71	30'05	3'37½	— 9'0
Lwów . . . . .	28'41½	3'19	30'12½	3'38½	+ 6'0
Srednia giełd krajowych	31'98	3'59	31'22	3'50½	— 2'3

<sup>1)</sup> Na podstawie danych Min. Przemysłu i Handlu i Min. Rolnictwa, sprawozdań organizacyj gospodarczych, własnych korespondentów, depesz P. A. T. oraz Agencji Wschodniej i t. d.

### Zyto

Warszawa . . . . .	26'37½	2'96	27'66½	3'10½	+ 4'8
Poznań . . . . .	27'77	3'12	26'81	3'01	— 3'4
Lwów . . . . .	23'45½	2'63	26'25	2'95	+ 11'9

Srednia giełd krajowych	25'86½	2'90½	26'90½	3'02	+ 4'0
-------------------------	--------	-------	--------	------	-------

### Owies

Warszawa . . . . .	27'30	3'06½	28'33	3'18	+ 3'7
Poznań . . . . .	29'21	3'28	29'50	3'31	+ 0'9
Lwów . . . . .	27'00	3'03	28'50	3'20	+ 5'5

Srednia giełd krajowych	27'83½	3'12½	28'77½	3'23	+ 3'3
-------------------------	--------	-------	--------	------	-------

### Jęczmień browarowy

Warszawa . . . . .	nie notowany	nie notowany	nie notowany	nie notowany	nie notowany
Poznań . . . . .	nie notowany	nie notowany	nie notowany	nie notowany	nie notowany
Lwów . . . . .	nie notowany	nie notowany	nie notowany	nie notowany	nie notowany

Srednia giełd krajowych	—	—	—	—	—
-------------------------	---	---	---	---	---

### Jęczmień zwykły

Warszawa . . . . .	26'75	3'00½	26'91½	3'02	+ 0'6
Poznań . . . . .	27'39	3'07½	27'50	3'09	+ 0'4
Lwów . . . . .	23'93½	2'69	24'37½	2'74	+ 1'8

Srednia giełd krajowych	26'02	2'92	26'26	2'95	+ 0'9
-------------------------	-------	------	-------	------	-------

— Na rynku zbóż chlebowych przyniósł okres sprawozdawczy (11—16 maja) niewielkie stosunkowo zmiany, poważniejsze nieco na giełdzie warszawskiej, gdzie przy ograniczonej podaży panowała tendencja mocniejsza dla żyta i otrąb żytnich oraz owsa, które dość znacznie zwyżkowały. Na giełdach poznańskiej i gdańskiej miała miejsce niewielka niżka większości notowanych zbóż; na wszystkich giełdach dało się zauważyć osłabienie cen pszenicy.

**WARSZAWA.** — Ceny orientacyjne — w  $\mathcal{Z}$  za 100 kg parytet wagon Warszawa (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica 33'00 — 34'00 (34'00 — 35'00), żyto 28'25 — 28'75 (26'50 — 27'00), jęczmień przemiałowy 27'00 — 27'50 (26'50 — 27'00), owies jednolity 29'50 — 30'50 (27'50 — 28'50), — zbierany 28'50—29'50 (26'00 — 27'50), mąka pszenna luksusowa 60'00 — 70'00 (60'00 — 70'00) — pszenna 4/0 55'00 — 60'00 (55'00 — 60'00), — żytnia (typ przepisowy) 42'00 — 44'00 (42'00 — 44'00), otręby pszenne szale 23'00 — 24'00 (23'00 — 24'00), — pszenne średnie 22'00 — 23'00 (22'00 — 23'50), — żytnie 22'00 — 23'00 (20'50 — 21'50).

**POZNAŃ.** — Ceny orientacyjne — w  $\mathcal{Z}$  za 100 kg parytet Poznań (jak wyżej): pszenica 29'50 — 30'00 (30'50 — 31'00), żyto 26'75 — 27'25 (26'25 — 26'75), jęczmień przemiałowy 27'00 — 28'00 (27'00 — 28'00), owies pastewny 29'00 — 30'00 (29'00 — 30'00), mąka pszenna 65% -owa wraz z workiem 47'00 — 50'00 (48'00 — 51'00), — żytnia 65% -owa wraz z workiem stand. 40'00 — 41'00 (40'50 — 41'50), otręby pszenne grube 22'50 — 23'50 (22'50 — 23'50), — pszenne średnie 21'00 — 22'00 (21'00 — 22'00), — żytnie 21'00 — 22'00 (21'00 — 22'00).

**GDAŃSK.** — Notowano — w guld. gd. za 100 kg (jak wyżej): pszenica 19'00 (19'75 — 20'00), żyto 16'25 (16'75) jęczmień pastewny 16'00 — 16'75 (16'00 — 16'75), owies 18'75 (19'00 — 19'50), otręby pszenne grube 12'75 (13'75 — 14'00), — żytnie 12'75 (14'00).

## PASZA

— Rynek siana, przy zmniejszonych dowozach, stał w tygodniu ubiegłym pod znakiem tendencji niejednorodnej, nie wykazując jednak tak na giełdzie warszawskiej, jak i poznańskiej, poważniejszych różnic cen; natomiast dla makuchów i otrąb panowała tendencja słabsza.

**WARSZAWA.** — Ceny orientacyjne — w  $\mathcal{Z}$  za 100 kg (transport wozowy): siano koniczynowe 26'00 — 28'00, siano średni gat. 18'00 — 23'00, słoma prosta (przeważnie żytnia) 11'00; franco wagon stacja załadowania: siano 10'00 — 13'00, słoma prasowana 4'20 — 4'50; parytet wagon Warszawa: makuchy lniane 31'00 — 32'50, — rzepakowe 26'00 — 27'00, otręby pszenne 22'00 — 23'00, — żytnie 22'00 — 23'00; franco skład Warszawa (detal.): mączka arachidowa (z orzecha ziemnego) 50% białka i tłuszczu w workach brutto za netto 39'00 — 40'00, kuch sojowy śrutowy 46% w workach brutto 39'00 — 40'00, kuchy słonecznikowe w taflach 28'00 — 29'00, — mielone 29'00 — 30'00, — rze akowe 27'00 — 28'00, — mielone 28'00 — 29'00, — lniane 37'00 — 38'00, — mielone 38'00 — 39'00, rzepak ekstrahowany (śrut rzepakowy) wraz z workiem 28'00 — 29'00.

**POZNAŃ.** — Ceny orientacyjne — w  $\mathcal{Z}$  za 100 kg parytet Poznań: siano zwykle luzem 8'00 — 8'50, — prasowane 10'00 — 10'50, słoma prasowana 3'20 — 3'40, otręby pszenne grube 22'50 — 23'50, — pszenne średnie 21'00 — 22'00, — żytnie 21'00 — 22'00.

## SKÓRY

— Skóry surowe nie cieszą się nadal większym zainteresowaniem; w poszczególnych okręgach miały miejsce w tygodniu sprawozdawczym (11 — 16/V) nieznaczne wahania cen, a mianowicie w Krakowie wszystkie bez wyjątku gatunki niżkowały, we Lwowie natomiast również w niewielkim stopniu zwyżkowały, prócz skór koniskich, cenionych nieco niżej.

**KRAKÓW.** — Notowania Centralnej Targowicy — w  $\mathcal{Z}$  za 1 kg: skóry wołowe 1'20, — krowie 1'10, — z jałówek 1'15; za 1 sztukę: skóry cielęce 6'00 — 8'00.

**LWÓW.** — Notowania Centralnej Targowicy — w  $\mathcal{Z}$  za 1 kg: skóry bydłowe lekkie 1'70, — ciężkie 1'60, — cielęce z rzeźni 3'20, — cielęce prowincjonalne 2'20; za 1 sztukę: skóry koniskie duże 20'00, — małe 9'80.

## CHEMIKALJA

— Notowania Związku Przemysłu Chemicznego Rzplitej Polskiej na dz. 15 maja r. b. wykazują niewielkie niżki cen acetonu, oleju lnianego oraz stearyny; w obrotach hurtowych, nie-

objętych powyższymi notowaniami, hardzo silną niżkę cen sięgającą w poszczególnych wypadkach ponad 20%, wykazują biel, glejta i minja ołowiane, biel cynkowa oraz siarczan miedzi techniczny.

**WARSZAWA.** — Notowania Związku Przemysłu Chemicznego Rzplitej Polskiej — w  $\mathcal{Z}$  za 100 kg loco fabryka bez opakowania: aceton 450'00, alkohol metylowy techniczny 90% 170'00, — czysty 99% 300'00, amoniak skroplony za 1 kg  $\text{HN}_3$  (wraz z opakowaniem) 1'80, azotniak mielony za 1 kg%  $\text{N}_2$  (wraz z opakowaniem) 1'61, — granulowany za 1 kg%  $\text{N}_2$  (wraz z opakowaniem) 1'81, azotan amonu (wraz z opakowaniem) 103'60, benzol handlowy 90% 85'00, — czysty 100'00, bisulfat (kw. siarczan sodu) 13'50, boraks (wraz z opakowaniem) 110'00 — 125'00, chlorek cynku 50° Bé 45'00, chlorek wapna bielący 36'00, chlorek wapnia ( $\text{CaCl}_2$ ) 20'00 — 22'00, chloroform czysty 800'00, — „pro narcosi” 1'800'00, eter siarkowy 390'00, fenol czysty 300'00, formalina 40% 270'00, gliceryna farmaceutyczna 30° Bé (wraz z opakowaniem) 305'00, — techniczna 85/88% (wraz z opakowaniem) 175'00, karbid granulowany (wraz z opakowaniem) 75'00, karbolineum 39'75, klej kostny 275'00, klej skórny 400'00, krezol 140'00, kwas azotowy 30° Bé w przeliczeniu na 100%  $\text{HNO}_3$  (wraz z opakowaniem) 110'00, kwas mrówkowy 85% 241'00, kwas siarkowy 60° Bé 7'37, kwas solny 19/21° Bé 14'25, kwas octowy techniczny 30% 120'00, mączka kostna odklejona 30%  $\text{P}_2\text{O}_5$  16'00, naftalina surowa prasowana 34'50, — czysta w łuskach 57'50, octan sodu 140'00, — ołowiu 215'00, oleina zwierzęca destylat 220'00, — saponificat 210'00, oleum 20% 19'94, olej lniany 150'00, potaż kalcynowany 90/95% (wraz z opakowaniem) 120'00, potaż żrący topiony 88/92% (wraz z opakowaniem) 140'00, pirydyna czysta za 1 kg 9'75, smoła preparowana 18'75, siarczan amonu 36'00, siarczan miedzi (wraz z opakowaniem) 110'00 — 125'00, siarczek sodu 60/62% (wraz z opakowaniem) 65'00, soda amonjakalna 25'00, — kaustyczna 60'00, sól glauberska kalcynowana niemielona 14'25, stearyna 215'00, superfosfat 16% 12'32 — 12'96, toluol czysty 120'00, żelatina techniczna 450'00.

— Ceny orientacyjne — w  $\mathcal{Z}$  za 100 kg loco skład Warszawa: biel ołowiana chemicznie czysta 190'00, glejta ołowiana w proszku 145'00, — w łuskach 1300'00, minja ołowiana chemicznie czysta 140'00, biel cynkowa chemicznie czysta I gat. 110'00, — II gat. 105'00, siarczan miedzi techniczny 99'5% (za beczki po 100 kg) 120'00, siarczan miedzi rolniczy 120'00, lico-podjum za 1 kg 14'00.

## NAWOZY SZTUCZNE

**WARSZAWA.** — Notowania nawozów sztucznych w/g Sp. Rolniczej Warszawskiej — w  $\mathcal{Z}$  za 100 kg (w ładunkach wagonowych): azotniak sproszkowany chorzowski 20 — 22% za gotówkę 35'42, — przy zapłacie weksłami 37'40, łącznie z opakowaniem workowem brutto za netto loco wagon Chorzów; azotniak granulowany chorzowski 23% za gotówkę 41'63, — przy zapłacie weksłami 43'60, w beczkach blaszanych brutto za netto loco wagon Chorzów; azotniak chorzowski mielony 16% w wagonach za gotówkę 27'00, — przy zapłacie weksłami 28'60; saletrzak z opakowaniem franco wagon Chorzów lub Mościce 29'60 (kredyt do 31 października 1931 r.); wapnamon chorzowski franco wagon Chorzów 26'80 (kredyt do 31 października 1931 r., dyskonto 9%); saletra sodowa syntetyczna w workach loco fabryka 44'50, saletra chorzowska „Nitrosol” o zawartości 15'5% azotu i ok. 9% kwasu fosforowego brutto za netto z opakowaniem franco wagon Chorzów lub Mościce 29'60 (kredyt do 31 października 1931 r.); siarczan amonu podestylacyjny loco wagon Knurów luzem 36'00, — w workach 38'00; kainit stebnicki 5'20 w woj.: łódzkim, warszawskim, kieleckim, krakowskim, śląskim, lubelskim, pomorskim i poznańskim, 4'90 w woj.: poleskim, białostockim, wołyńskim, nowogródzkim i wileńskim — luzem loco wagon stacja odbiorcza na P. K. P. (kredyt do 31 października 1931 r.); sól potasowa kałuska 25% w województwach, jak wyżej, odpowiednio 14'75 i 13'75 — luzem loco stacja odbiorcza P. K. P. (kredyt do 31 października 1931 r.); superfosfat mineralny 16% wraz z workiem (który kosztuje  $\mathcal{Z}$  1'80, przy parytecie Warszawa-Wschodnia 14'92, — Włocławek, Poznań i Częstochowa 14'60, — Gdańsk 15'08, superfosfat 18% parytet Warszawa-Wschodnia 16'56, — parytet Włocławek, Poznań i Częstochowa 16'20, — Gdańsk 16'74 (kredyt do 31 października 1931 r., dyskonto 9%); bonifikata 3 za 1 kg%; żuźle Thomasa zagraniczne 17 — 19% (za 100 kg na kredyt 6-miesięczny) 12'24, wapno chęcińskie luzem franco Chęciny 3'90, — jaworzyńskie luzem franco Piekoszów 3'90, — małopolskie franco Pustomyty lub Mikołajów 3'60 (kredyt do 31 października 1931 r., dyskonto 10%).

## RYNEK AKCYJNY

za okres od 11 do 16 maja 1931 r.

— Na giełdzie warszawskiej minął okres sprawozdawczy przy tendencji niejednolitej, która jednak w większości wypadków nie pociągnęła za sobą poważniejszych wahań kursowych. Ogólne zainteresowanie akcjami, których notowano znacznie mniej niż w okresach poprzednich, jak również obroty niemi uległy silnemu zmniejszeniu.

Grupa akcji bankowych cieszyła się największym zainteresowaniem, koncentrując gros obrotów. W rezultacie tygodniowym akcje Banku Polskiego podniosły się o  $\text{zł}$  2'25, Banku Zachodniego odzyskały stratę okresu poprzedniego ( $\text{zł}$  5'00), po kursie zaś niezmiennym obracano akcjami Banku Handlowego w Warszawie. Rzadko ukazujące się na rynku akcje Powszechnego Banku Kredytowego cenione były o 10% ponad paritet.

Grupy akcji przedsiębiorstw chemicznych i elektrycznych, mało ożywione w ostatnich tygodniach, w okresie sprawozdawczym były zupełnie zaniedbane.

Niewielkie obroty akcjami przedsiębiorstw cukrowniczych, a mianowicie Częstocice i Warsz. T-wa Fabryk Cukru, dokonywane były przy tendencji słabszej, co silnie uwidoczniło się przy pierwszej z wymienionych akcji.

Dla akcji Warsz. T-wa Kopalń Węgla zainteresowanie było niewielkie — kurs pozostał bez zmiany. Akcje przedsiębiorstw naftowych nadal bez obrotów.

W grupie akcji przedsiębiorstw metalurgicznych obroty spadły do oddawna nienotowanego minimum; notowano — po kursie dotychczasowym — akcje Lilpopa, Starachowice zaś dość silnie się obniżyły.

Akcjami przedsiębiorstw włókienniczych, handlowych, spożywczych i innych nie interesowano się nadal zupełnie.

Na giełdach prowincjonalnych minął okres sprawozdawczy przy tendencji spokojnej; zainteresowanie było niewielkie, ceny zaś ulegały przeważnie bardzo nieznacznym wahaniom.

	Wartość nominalna	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Kurs w dn. 16/V
Bank Polski	$\text{zł}$ 100	128'00	124'75	127'50—127'00 127'25
„ Handl. w Warsz.	$\text{zł}$ 100	100'00	100'00	—
Powszechny Bank Kredytowy	$\text{zł}$ 100	110'00	110'00	110'00
Bank Zachodni	$\text{zł}$ 100	60'00	57'00	60'00
Częstocice	$\text{zł}$ 100	28'00	27'25	—
Warsz. T-wo Fabryk Cukru	$\text{zł}$ 100	26'50	26'25	—
Warsz. T-wo Kopalń Węgla	$\text{zł}$ 100	28'00	28'00	—
Lilpop	$\text{zł}$ 25	20'75	20'50	—
Starachowice	$\text{zł}$ 50	10'55	9'60	—

## GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje (maksimum i minimum — w  $\text{zł}$ ): Siersza Górnicza — 25'00, Trzebinia (mydło) — 6'10.

## GIEŁDA LWOWSKA

Akcje (jak wyżej): Chodorów — 117'50 — 117'00, Gazy Wschodnie — 13'25 — 13'00, Tresp — 90'00.

## GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje (jak wyżej): Cegielski — 37'00, Dr. Roman May — 22'00, Bank Polski — 124'00.

## KOMUNIKACJA I TRANSPORT

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA KOMUNIKACJI

## KOLEJE A DROGI WODNE W ŚWIETLE ANKIETY NIEMIECKIEJ.

— Z chwilą powstania kolei żelaznych najstarszy środek komunikacyjny — droga wodna — straciła bardzo na swem znaczeniu, ustępując kolei pierwszeństwo pod względem szybkości przewozu, regularności obsługi, zapewnienia bezpieczeństwa i terminowości dostawy. Jedynym przywilejem drogi wodnej był niższy niż na kolejach koszt przewozu, wskutek braku nakładów na budowę szlaku wodnego i minimalnego udziału w kosztach jego utrzymania. Okoliczność ta sprawiła, że przy drogach wodnych pozostał przewóz tanich ładunków masowych, nie znoszących wysokich kosztów transportu. Wzgląd ten wpłynął również na to, że w krajach o znacznym ruchu towarowym budowano nawet, obok kolei, nowe drogi wodne sztuczne, przeznaczone właśnie do przejścia przewozu ładunków masowych i odciążenia od nich kolei, które miały zachować przewóz lepiej opłacanych transportów i podnieść w ten sposób swoją dochodowość.

Aliści wkrótce okazało się, że ten teoretyczny podział ładunków nie został utrzymany, że na koleje coraz bardziej przechodziły przewozy towarów tanich a masowych i że drogi wodne, pomimo prób ściągnięcia transportów cenniejszych przez obniżkę dla nich frachtów, nie potrafiły się utrzymać w granicach rentowności i spowodowały duże niedobory.

Na okoliczność tę zwracano uwagę w Niemczech, gdzie drogi wodne osiągnęły b. duży rozwój, i celem wyjaśnienia przyczyn tego stanu rzeczy powołano do życia specjalną komisję, wyłonioną z 3 ciał najbardziej kompetentnych, mianowicie: Państwowej Rady Gospodarczej, Państwowej Rady Dróg Wodnych i Państwowej Rady Kolejowej. Komisja ta rady żadnej narazie nie udzieliła, wybrała jedynie podkomisję, mającą zebrać niezbędny materiał rzeczowy według odpowiednio ułożonego kwestionariusza.

Na ankietę tę udzieliły już odpowiedzi obie interesowane

strony: drogi wodne w postaci obszernego memoriału p. t. „Binnenschiffahrt und Reichsbahn”, a wślad za tem i T-wo Niemieckich Kolei Państwowych w memoriale, zatytułowanym: „Reichsbahn und Binnenschiffahrt”.

Sprawie tych 2 memoriałów poświęca osobny artykuł Prof. Richard Petersen z Gdańska w tygodniku „Verkehrstechnik”<sup>1)</sup>.

Żegluga na niemieckich wewnętrznych drogach wodnych znajduje się w pozycji b. trudnej, stan ten przypisuje polityce taryfowej niemieckich kolei państwowych i żąda w konsekwencji zmiany tej polityki, a przede wszystkim wprowadzenia tańszych taryf przeladunkowych w komunikacji pomiędzy koleją a żegluga.

W odpowiedzi na to koleje stwierdzają, że przyczyną trudnej sytuacji żeglugi nie są taryfy kolejowe, a współzawodnictwo zagranicznych przedsiębiorstw żeglugowych, pracujących na drogach wodnych niemieckich z personelem niższej opłacanym i z niższymi świadczeniami społecznymi. W zależności od tego koleje niemieckie uchylają się od obniżenia taryf przeladunkowych, które pociągnęłyby za sobą zmniejszenie wpływów, a w niczem nie pomogłyby żegludze niemieckiej, gdyż musiałyby być stosowane również do przewozów na statkach obcych.

Nie negując trudnej pozycji żeglugi, ale pozostawiając na ubożu sprawę, kto i w jaki sposób może i powinien przyjść jej z pomocą, autor poddaje analizie inną sprawę, mianowicie, czy może żegluga wewnętrzna liczyć na zachowanie nadal przewozów towarów masowych, czy też odpływ ich z wody na kolej — już rozpoczęty — nie wzmoże się w sposób, który postawi żegluga w obliczu braku wogóle ładunków.

Długość sieci dróg wodnych w Niemczech i natężenie ich pracy w 1925 r. obrazuje zestawienie następujące:

<sup>1)</sup> „Reichsbahn und Binnenschiffahrt” — „Verkehrstechnik” zesz. 9/1931.

Drogi wodne:	Długość	Praca	Przeciętna
	km	miljd. tonno-km	gęstość ruchu miljn. tonno-km na 1 km
Ren . . . . .	560	10'455	18'7
Inne duże arterje wodne . . . . .	2.671	7'843	2'9
Pozostałe drogi wodne . . . . .	8.000	0'602	0'07

Widzimy z tego zestawienia, że tylko Ren, wykazujący 55% pracy całej sieci dróg wodnych wykazuje większe natężenie ruchu, pozostała zaś sieć, stanowiąca 95% długości ogólnej posiada gęstość ruchu minimalną.

Otóż Reichsbahn oświadcza w swoim memorjale, że jest gotowa przejąć cały ruch towarowy, dziś odbywający się drogami wodnymi, na swoje linie bez potrzeby specjalnej ich rozbudowy oprócz takich tylko inwestycji, jak rozszerzenie pewnych stacji, np. Berlina. Z zestawienia bowiem tego ruchu wypada, że dla jego przejścia należałoby tylko w jednym wypadku, mianowicie na liniach, idących wzdłuż Renu, wstawić 29 par nowych pociągów o ładowności 2.000 t dziennie, natomiast na innych, odpowiadających kierunkom dróg wodnych, zwiększenie ruchu wyraziłoby się koniecznością dodatkowego wprowadzenia 2—8 par pociągów dziennie, co nie jest trudne, jeżeli się zwazy, że jednotorowa linia może przepuścić najmniej 30, a dwutorowa linia—najmniej 100 par pociągów.

Jak dalece zaś przyspieszyłoby to zarówno przewóz towarów, jak i obrót wagonów — widać z zestawienia, iż przewóz węgla koleją z zagłębia Ruhry do Duisburg dla przeładunku na statek, a następnie ze statku w Mannheim do stacji wewnętrznych Rzeszy, trwa o 1 dobę dłużej niż bezpośrednio z zagłębia do tych stacji, nie włączając do tego terminu czasu przewozu wodnego.

Najistotniejsze jest jednak, iż — według oświadczenia Reichsbahn — przewóz ładunków, przejętych przez nią z wody, może być dokonany przez koleję taniej, niż wynosi dziś fracht drogi wodnej, o ile przewóz będzie się odbywał w całych pociągach od stacji nadania do stacji przeznaczenia.

Na takie potaniecie przewozu kolejowego wpływają 2 czyniki natury technicznej, stanowiące zdobycz doby ostatniej: wprowadzenie hamulców Kunze-Knorr, umożliwiających znaczne przyspieszenie biegu pociągów i zezwalających na zwiększenie ich ilości bez obawy zderzeń, oraz zastosowanie wagonów o wielkiej ładowności—do 60 t wagi, uproszczających czynności ładunkowe i manipulacyjne.

Dla udowodnienia tego twierdzenia Reichsbahn przytacza obliczenie kosztów własnych przewozu towarów masowych na kolejach oraz drogą wodną, przyczem bierze za przykład, z jednej strony, Hansa-Kanal, wykończony już na odległości 157 km i przedłużany obecnie na dalsze 190 km, a z drugiej—nową linię kolejową, wybudowaną równoległe z kanałem o tej samej długości 347 km.

Na podstawie podanych w memorjale Reichsbahn'u obszer-nych obliczeń Inż. Petersen zestawia tabelę następującą:

	Hansa-Kanal (157 + 190 km)		Kolej żel. (347 km)	
	od	do	od	do
Roczna ilość przewiez. miljn. tonn . . . . .	7'5	15'0	7'5	15'0
" " wykonan. miljd. t-km . . . . .	2'38	4'76	2'38	4'76

Wydatki roczne—miljn. RM:

a) 8% umorzenia kosztów budowy drogi . . . . .	19'30	19'30	8'32	8'32
b) utrzymanie i zarząd drogi . . . . .	1'90	1'90	5'75	5'75
c) 8% umorzenia kosztów szkut (1.000 t)	4'25	8'50	—	—
8% " " wagon. (60 t)	—	—	1'20	2'40
d) 8% " " holowników.	1'14	2'28	—	—
8% " " parowozów . . . . .	—	—	0'39	0'78
e) utrzymanie i skreślenie z inwentarza:				
szkut . . . . .	3'18	6'36	—	—
wagonów . . . . .	—	—	0'90	1'80
f) skreślenie z inwentarza holown.	1'14	2'28	—	—
" " " parowoz.	—	—	0'19	0'39

g) utrzymanie i materj. napędowe:				
parowozów . . . . .	—	—	2'60	5'19
holowników . . . . .	2'38	4'76	—	—
h) załoga szkut i holowników . . . . .	10'12	20'24	—	—
" pociągowa . . . . .	—	—	0'81	1'62
i) zużycie szyn. . . . .	—	—	1'33	2'65
k) wydatki stacyjne . . . . .	—	—	0'28	0'56

Razem wydatki roczne — miljn. RM: 43'41 65'62 21'77 29'46  
co czyni:

na 1 tonnę ładunku—RM	5'80	4'37	2'90	1'97
na 1 t-km—fen. . . . .	1'83	1'38	0'92	0'62

Według tego obrachunku koszt przewozu koleją jest przeszło 2 razy tańszy od przewozu wodą pod warunkiem, z jednej strony, przewozu ładunków masowych w składzie całych pociągów i przy użyciu wyłącznie wagonów dużych o ładowności 60 t, a z drugiej—przy obciążeniu przedsiębiorstwa żeglugowego kosztami budowy i utrzymania drogi wodnej. Ponieważ w rzeczywistości ten drugi warunek nie jest stosowany i żegluga nie jest — wbrew słuszności — obciążana kosztami budowy drogi wodnej, przeto w wyniku różnica w kosztach przewozu na rzecz kolei jest obecnie mniejsza, ale bądź co bądź obliczenie to wskazuje, że stopniowa utrata przez żeglugę przewozu towarów masowych nie jest zjawiskiem przejściowym, że w miarę postępu techniki kolejowej i potaniaenia przez to przewozu, droga wodna nie będzie się kalkulowała nawet dla ładunków masowych i nawet przy zachowaniu dzisiejszego jej uprzywilejowania co do przekładania na państwo — a więc na ogół płatników podatków — kosztów budowy dróg wodnych.

Okoliczność ta dawałaby podstawę do twierdzenia, że w tych warunkach podejmowanie przez państwo znacznych nakładów na budowę nowych sztucznych dróg wodnych nie wydaje się być ekonomicznie uzasadnione. Państwo spełni swój obowiązek w dostatecznej mierze, jeżeli utrzyma w stanie należytej sprawności naturalne drogi wodne, rzeki, a i to nawet gł wnie z punktu widzenia uregulowania ich w celu zapobieżenia wylewom i powodziom, niż podniesieniem ich zdolności żeglugowej, którą łatwiej i z mniejszym nakładem kosztów — jak to możnaby sądzić z powyżej zacytowanych wywodów — zastąpi odpowiednio zbudowana linia kolejowa.

J. G.

**UDOGODNIENIA DLA ZWIEDZAJĄCYCH MIĘDZY-NARODOWĄ WYSTAWĘ KOLONJALNĄ W PARYŻU.** — W dn. 6 maja otwarto Wystawę Kolonialną w Paryżu. Celem jak największego udogodnienia zwiedzania Wystawy przez turystów polskich Polskie Koleje Państwowe udzielać będą dwójakiego rodzaju zniżek przejazdowych, w porozumieniu z kolejami francuskimi i po części z niemieckimi i belgijskimi.

Przy przejazdach pojedynczych ulga na kolejach polskich wyniesie po 25% w każdym kierunku tudzież na kolejach francuskich 30%. Pasażerowie, chcący skorzystać z tej ulgi, nabędą na kilkunastu ważniejszych stacjach polskich w kasach biletowych książeczkowe bilety powrotne.

Przy przejazdach zbiorowych podróżni korzystają będą z ulgi, wynoszącej 33% na kolejach polskich i po 30% na kolejach francuskich, tudzież również na kolejach niemieckich i belgijskich, które dla ojedynczych przejazdów ulgi nie dają. Korzystać z ulgi zbiorowej będą wycieczki, złożone najmniej z 25 osób. Bilety zbiorowe nabywać można będzie również w kasach biletowych kilkunastu stacji polskich.

Tak bilety pojedyncze, jak i zbiorowe, wydawane będą jedynie na podstawie przedstawienia specjalnych legitymacji wystawowych, które wystawiają konsulaty francuskie w Polsce. Legitymacje te (bez fotografii) uprawniają do zwiedzenia przez daną osobę Wystawy w ciągu 2 tygodni od pierwszego dnia zwiedzenia. Wydatnie obniżona będzie również cena wizy pobytowej dla zwiedzających Wystawę. Kolejowe zniżki zbiorowe przyznawane są już od dnia 1 maja r. b., pojedyncze bilety ulgowe zaś od dn. 5 maja. Zniżki dotyczą wszystkich klas pociągów osobowych i pośpiesznych. Dzieci korzystają na całej przestrzeni przejazdu z ogólnej zniżki 50% od normalnych taryf.

**KOMUNIKACJA SAMOLOTOWA DO SALONIK.** — Ostatnio zawarty został układ z rządami: rumuńskim, bułgarskim i greckim, mocą którego Polska uzyskała prawo przedłużenia linii napowietrznej z Bukaresztu przez Sofję do Salonik.

W wyniku pertraktacji Polska otrzymała prawo na eksploatację tej linii od rządów rumuńskiego i bułgarskiego na okres 10 lat, a od Rządu greckiego na okres lat 7 z automatycznym przedłużeniem na dalsze 5-letnie okresy.

Znaczenie ustalonej linii Morze Bałtyckie — Morze Egejskie jest bardzo duże zarówno pod względem politycznym, jak i ekonomicznym. Dzięki tej linii bowiem Polska wiąże ze sobą cały szereg państw (Rumunia, Bułgaria, Grecja), nam przyjaznych a które dotąd własnego lotnictwa komunikacyjnego nie posiadają.

Porównując ze sobą czas, zużyty na przejazd trasy: Warszawa — Bukareszt, Warszawa — Sofja i Warszawa — Saloniki koleją, z czasem, zużyty dla tej samej drogi samolotem, to czasy te wypadają, jak następuje (w godzinach):

	Koleją	Samolotem
Warszawa — Bukareszt . . .	32	8'50
Warszawa — Sofja . . .	46	11 <sup>1)</sup>
Warszawa — Saloniki . . .	60	12'30 <sup>1)</sup>

Uruchomienie linii nastąpi w lipcu r. b. w zależności od ukończenia przygotowań zarówno przez Polskie Linie Lotnicze „Lot”, które będą eksploatować tę linię, jako też przez władze greckie, bułgarskie i rumuńskie.

Ten nowy szlak powietrzny, łączący morze Bałtyckie z Egejskim, wynosić będzie 2.163 km. W Bukareszcie staraniem „Lotu” zostanie pasażerom zapewniony nocleg i wyżywienie po ustalonej taryfie. Dnia zaś następnego pasażer, odlatując w dalszą drogę rano, po 4 godzinach lotu przybędzie do Salonik, a po dalszych 2 — do Aten.

Drogę powrotną przewiduje się w ten sposób, by pasażer mógł przybyć tego samego dnia do Bukaresztu, a po przenocowaniu w dniu następnym do Warszawy wzgl. Gdańska.

W pierwszym roku eksploatacji dla linii tej przewiduje się następującą taryfę (w zł):

Gdańsk — Saloniki . . . 330	Bukareszt — Sofja . . . 60
Warszawa — Saloniki . . . 280	Sofja — Saloniki . . . 55
Gdańsk — Sofja . . . 285	Bukareszt — Saloniki . . . 110
Warszawa — Sofja . . . 235	

## ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

**ZAGADNIENIE TURYSTYCZNE W GDYNI I NA POMORZU.** — Zarówno Gdynia, jak i całe wybrzeże morskie, nie są dotychczas należycie przygotowane do przyjęcia ruchu turystycznego krajowego i zagranicznego.

Rozwiązanie zagadnienia turystycznego w Gdyni nie da się pomyśleć bez pozyskania odpowiednich pomieszczeń dla turystów, a przedewszystkiem bez specjalnego domu turystycznego dla wycieczek o średnich wymaganiach i luksusowego hotelu dla turystów zamożniejszych. Dom turystyczny będzie wybudowany w krótkim już czasie przez Ligę Morską i Rzeczną, co się zaś tyczy pomieszczeń dla wycieczek, to dzięki staraniom Magistratu na dobrej drodze jest sprawa przyjmowania przez wszystkie szkoły na terenie Gdyni tych wycieczek szkolnych w czasie wakacji.

Najsilniejszą może atrakcją dla turystów w Gdyni, doskonale zresztą dostosowaną do pięknego położenia jej nad morzem — będą zawody sportowe. Gdynia bowiem winna się stać centrum sportowem, przyczem międzynarodowy ruch sportowy może być zapoczątkowałby przez zaproszenie w pierwszym rzędzie państw bałtyckich; podczas zawodów mogłaby być prowadzona odpowiednia propaganda za zwiedzaniem całej Polski. W celu stworzenia w Gdyni centrum sportowego Magistrat projektuje wybudowanie stadionu o wymiarach olimpijskich, placu na konkursy hippiczne, na wyścigi, dla hokeju, placów tenisowych, przystani, urządzeń dla sportów i t. d.

Gdynia posiada naturalne walory uzdrowiskowo-kąpieliskowe, które należałoby jak najintensywniej wykorzystać w celu ściągnięcia turystów zagranicznych. Chodzi tu o obszar Kamienna Góra—Redłowo—Orłowo. Na tym obszarze Magistrat przewiduje budowę łazienek przy plaży, placu muzycznego z pawilonem dla orkiestry, domu kąpielowego z ciepłymi kąpielami oraz reprezentacyjnego domu kuracyjnego, ogrodu dziecięcego oraz promenady. W związku z powyższem Magistrat czyni starania o uznanie prawne za uzdrowisko o charakterze publicznym obszaru Kamienna Góra—Redłowo—Orłowo i włączenie w granice administracyjne miasta Gdyni odpowiednich terenów. W r. ub. powstał za inicjatywy Magistratu Gdyni Związek Propagandy Turystycznej, którego zadaniem jest uzupełnienie działalności miasta w zakresie turystyki.

Aby Gdynia mogła spełnić należycie swą rolę, jako punkt rozdzielczy całego ruchu turystów i letników, kierujących się nad polskie morze — muszą być zorganizowane odpowiednie ośrodki w tym rejonie, a przedewszystkiem Orłowo na przestrzni od domu zdrojowego na Kamiennej Górze aż do granicy

Gdańska. Ten ośrodek obejmowałby południową część Gdyni wraz z urządzeniami kąpieliskowymi, Redłowo z tymczasowymi terenami sportowymi, Orłowo jako ośrodek kąpieliska wielkomięjskiego, przedłużenie tego terenu — Kolibki oraz parcelowany obecnie Mały Kack. Poza tem akcja ta winna obejmować również Hel, będący ośrodkiem dla ruchu turystyczno-lotniskowego samego półwyspu, oraz Jastrzębią Górę, jako centrum rejonu nad pełnym morzem — od Dębek wraz z jeziorem Żarnowieckiem aż do Wielkiej Wsi.

Sprawą organizacji turystyki i ruchu lotniskowego na wybrzeżu i całym Pomorzu zajmuje się Związek Propagandy Turystycznej, powstały z inicjatywy Wojewody Pomorskiego i oparty na zasadach przedsiębiorstwa handlowego, którego udziałowcami są samorządy. M. in. Związek ten stawia postulat uzyskania prawa pobierania taksy kuracyjnej na rzecz ośrodków uzdrowiskowych, utworzenia klimatyk i t. d. O ile chodzi o interes turystyki zbiorowej, Związek staje na stanowisku konieczności budowy we wspomnianych ośrodkach domów turystycznych i schronisk. Specjalne zagadnienie stanowi połączenie Gdyni i innych ośrodków turystycznych w sposób systematyczny ze sobą i resztą kraju; jest to już dziedzina współpracy miasta i gmin z P. K. P., „Żegluga Polska” i t. d. Dużą rolę odegra również dogodna komunikacja autobusowa.

Ogólnie biorąc, ze względu na doniosłą rolę, jaką odegrać powinna w rozwoju Gdyni i wybrzeża turystyka — akcję turystyczną na tym terenie należy prowadzić z całą energią.

P. Salmonowicz

**RYNEK FRACHTOWY.** — W ub. tygodniu było mało zmian do zanotowania na rynku frachtowym.

Na powrotnym rynku z La Platy, po poprzednim ożywieniu nastąpiło pewne uspokojenie. Większość kontraktów dokonana została na czerwcowe ładunki; średniego typu statki osiągnęły sh 20 z portów górnego biegu rzeki do portów Anglii i Kontynentu, kilka kontraktów zawarto na ładunki do krajów Skandynawskich, rejon Bergen-Sztokholm, Danja włącznie po sh 21/6, zasadniczo jeden port wyładowania; większe zaś statki szły po sh 19/6. W Buenos Aires, La Plata i Bahía Blanca dokonano całego szeregu zafrachtowań po sh 18/6, dużego typu statek zakontraktowano po sh 16/6 do Antwerpji lub Rotterdamu.

Na dalekim Wschodzie ożywienie niewielkie. W Burmah zafrachtowano na maj statek pod ryż po sh 23/9 do Antwerpji/Hamburga, w Dalnym 8.000-tonnowy statek na czerwiec pod bób po sh 25 do Rotterdamu/Hamburga. Poszukiwany jest tonnaż pod węgiel antracytowy z Port Redon i Haiphong do Francji na wrzesień — październik oraz listopad — grudzień po sh 21.

<sup>1)</sup> Ponadto nocleg w Bukareszcie.

Rynek czarnomorski nikły, pewne zapotrzebowanie tonnażu pod rudę i węgiel po stawkach poprzednich. Również ruch w portach dunajskich był słaby. Cokolwiek lepsza sytuacja panowała na rynku śródziemnomorskim; zawarto kilka kontraktów na przewóz rudy z zachodnich portów, stawki jednak pozostały niskie. Poszukiwany tonnaż pod sól z portów Torrevejeja, Cadiz i t. d. do Japonji na czerwiec po sh 13/6, na maj do Buenos Aires, Rosario i Santa Fe.

Na rynku bałtyckim ożywienie trwa w dalszym ciągu, pomimo tego stawki frachtowe nie osiągnęły poprawy, do Anglii zaś trochę spadły.

Poniżej podajemy szereg zafrachtowań, dokonanych w ubiegłym tygodniu z Gdyni/Gdańska: 3.000 t węgla do Bordeaux po sh 6/6, 3.000 t do Holandji po sh 4/9, 3.000 t do Antwerpii po sh 4/6, 2.000 t do Brugge po sh 4/3, 3.000 t do Sztokholmu po sh 4/4½, 2.800 t do Norrköping po sh 4/6.

Rynek cukrowy słabszy.

Ładunek podkładów zafrachtowano do La Pallice po sh 12 p. load, okrągłaków po sh 8 p. c. m. do Gandawy.

**RUCH W PORCIE GDYŃSKIM** w tygodniu od 11 do 17 maja r. b. był następujący:

	R u c h s t a t k ó w			
	Przyszło		Wyszło	
	ilość	nrt	ilość	nrt
<b>Polska</b> . . . . .	<b>7</b>	<b>10.806</b>	<b>7</b>	<b>11.929</b>
W. M. Gdańsk . . . . .	2	1.050	2	978
Anglja . . . . .	2	3.590	—	—
Danja . . . . .	7	3.983	5	2.366
Estonja . . . . .	2	2.462	4	3.595
Finlandja . . . . .	3	2.581	2	1.467
Francja . . . . .	2	3.466	2	3.466
Łotwa . . . . .	3	1.525	2	1.441
Niemcy . . . . .	17	9.578	16	10.432
Norwegja . . . . .	7	5.786	10	7.468
Stany Zjednoczone Am. . . . .	1	3.102	1	3.102
Szwecja . . . . .	17	11.110	23	15.286
Jugosławja . . . . .	—	—	1	3.249
Litwa . . . . .	—	—	1	585
<b>Razem:</b>	<b>70</b>	<b>59.039</b>	<b>76</b>	<b>65.364</b>

Przeładunek towarów (w tonnach)

Wyladowano

Ryż surowy . . . . .	3.677
Części samochod. . . . .	35
Części maszyn . . . . .	39

Miedź . . . . .	31
Fosforyty . . . . .	2.500
Asfalt . . . . .	398
Żużle Thomasa . . . . .	1.400
Zelastwo (złom) . . . . .	9.508
Cement . . . . .	32
Bawełna . . . . .	43
Cukier <sup>1)</sup> . . . . .	2.268
Kasza (grysik) . . . . .	40
Kawa . . . . .	8
Wino . . . . .	6
Kakao . . . . .	16
Zywica . . . . .	11
Wyroby gumowe . . . . .	62
Skóry . . . . .	19
Papier . . . . .	9
Różne . . . . .	52
<b>Razem:</b>	<b>20.153</b>

Zaladowano

Zboże (żyto) . . . . .	245
Bekony . . . . .	1.248
Wędliny (szynki) . . . . .	194
Cynk . . . . .	739
Jaja . . . . .	317
Cukier . . . . .	2.737
Ryż łuszcz. <sup>2)</sup> . . . . .	643
Mąka ryżowa . . . . .	300
Dykty . . . . .	16
Drzewo . . . . .	171
Szmalce . . . . .	30
Śledzie . . . . .	7
Konserwy mięsne . . . . .	7

Węgiel:

eksportowy . . . . .	87.592
bunkrowy . . . . .	5.716
<b>razem:</b> . . . . .	<b>93.308</b>

Koks . . . . .	170
Zelazo (rury kanaliz.) . . . . .	18
Manufaktura . . . . .	8
Różne . . . . .	56
<b>Razem:</b>	<b>100.214</b>

Obrót ogólny: 120.367

Ruch pasażerów

	Przyjechało	Wyjechało
Ruch zamorski . . . . .	680	12

## PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZYM

**UNIFIKACJA PRAWA CZEKOWEGO W SKALI MIĘDZYNARODOWEJ.** — W pracy organizacji ekonomicznej Ligi Narodów nad stworzeniem jednolitego międzynarodowego prawa wekslowego i czekowego wyodrębnić można 2 etapy. Pierwszy etap zakończył się, w wyniku Konferencji Genewskiej z maja 1930 r., opracowaniem i podpisaniem 3 konwencji, dotyczących weksli i przekazów, etap drugi zakończył się z kolei, w wyniku Konferencji Genewskiej z lutego — marca r. b., opracowaniem i podpisaniem 3 konwencji, dotyczących czeków. W ten sposób wstępny okres pracy uważać można za zamknięty.

Międzynarodowa Konferencja w sprawie unifikacji prawa czekowego obradowała od dn. 25 lutego do dn. 19 marca r. b. Wzięło w niej udział 30 państw, w tem 25 członków Ligi Narodów, Stany Zjednoczone Ameryki nadesłały obserwatora. Za podstawę dyskusji wzięto projekty, ustalone z inicjatywy Komitetu Ekonomicznego Ligi przez rzeczoznawców. W rezultacie Konferencja przyjęła 3 konwencje, a mianowicie: a) konwencję o jednolitem prawie czekowym, b) konwencję o regulowaniu pewnych konfliktów prawnych z zakresu prawa czekowego, c) konwencję o opłatach stemplowych, dotyczących czeków

Konwencje te otwarte są do podpisu dla wszystkich członków Ligi Narodów i wszystkich innych państw aż do dn. 15 lipca 1931 r. Po tym terminie każdemu państwu pozostanie zawsze wolna droga przystąpienia do konwencji. Co się tyczy ratyfikacji — odnośne dokumenty winny być złożone w Sekretarjacie Ligi Narodów przed dn. 1 września 1933 r.

W rzeczywistości wspomniane 3 konwencje podpisane zostały w dniu zamknięcia Konferencji przez delegatów 19 państw, a mianowicie: Niemiec, Austrii, Belgji, Danji, Equadoru, Hiszpanji, Finlandji, Francji, Włoch, Luksemburga, Meksyku, Monako, Norwegji, Holandji, Polski wraz z Gdańskiem, Portugalji, Szwecji, Czechosłowacji i Turcji. Delegat Wielkiej Brytanji podpisał jedynie konwencję o opłatach stemplowych. Kilku pozostałych delegatów zapowiedziało podpisanie konwencji w najbliższym czasie.

Omawiane konwencje wzorowane są na ważniejszych konwencjach, dotyczących weksli i przekazów.

<sup>1)</sup> Cukier, przywieziony barkami z wnętrza kraju.

<sup>2)</sup> Ryż łuszczony — w tem 625 t poszło drogą wodną do Gdańska.



W pierwszej z nich układające się strony zobowiązują się wprowadzić na swoich terytoriach jednolite prawo cekowe, dołączone jako aneks I do konwencji. W aneksie II sformułowane są zastrzeżenia względnie wyjątki, dopuszczone przez konwencję, z których państwa mogą ewentualnie skorzystać. Uzasadnienie powyższych ekscypcy tkwi oczywiście, w dość znacznych różnicach ustawodawstwa w poszczególnych krajach.

W drugiej konwencji układające się strony przyjmują szereg jednolitych reguł, do których sądy państw kontraktujących będą się stosować przy rozstrzyganiu konfliktów prawnych, a to celem zapobieżenia, aby sądy różnych krajów nie wydawały w tym samym sporze sprzecznych wyroków ze względu na odmienne ustawodawstwo wewnętrzne. Możliwość tego wynika bądź z faktu istnienia dopuszczonych przez konwencję zastrzeżeń wyjątków, bądź z faktu, że pewne zagadnienia nie zostały objęte zunifikowaniem prawem cekowym, bądź wreszcie z natury międzynarodowego prawa prywatnego — innego niż prawo cekowe.

Trzecia konwencja zobowiązuje z kolei układające się strony do ewentualnej zmiany ustawodawstwa podatkowego w tym sensie, aby uniezależnić ważność ceków i zobowiązań z nich wypływających od zachowania przepisów o opłatach stempłowych.

Konwencje międzynarodowe, dotyczące ceków, tak samo zresztą jak zeszłoroczne konwencje, dotyczące weksli i przekazów — nie rozwiązują, oczywiście, całokształtu problemu, i raczej można je będzie uważać, w razie wprowadzenia ich w życie, za pierwszy krok ku integralnej unifikacji. Tem się też zapewne tłumaczy wprowadzona do wszystkich 6 konwencji klauzula, przewidująca rewizję niektórych lub wszystkich postanowień danej konwencji, przyczem wszakże dopuszcza się ją dopiero po 4 latach obowiązywania konwencji i uzależnia od poparcia przez 7 państw-kontrahentów. W tym wypadku dopiero Rada Ligi Narodów może zwołać nową konferencję. Jest rzeczą jawną, że rewizja konwencji jest pomyślana jako narzędzie rozszerzania ich treści w przyszłości.

L.

## ORZECZNICTWO SĄDOWE

**JAKIE PRZEDSIĘBIORSTWA PODPADAJĄ POD POJĘCIE „SAMOISTNYCH” W ROZUMIENIU USTAWY O PODATKU PRZEMYSŁOWYM?** — Pod napisem „podstawa opodatkowania” ustawa z dn. 15 lipca 1925 r. o państwowym podatku przemysłowym stanowi w art. 4, że za podstawę do obliczenia podatku przemysłowego dla wszystkich przedsiębiorstw i zajęć, z wyjątkiem wymienionych w art. 8, o które jednak w spornym wypadku nie chodzi, służy obrót, osiągnięty przez przedsiębiorstwo względnie zajęcie (art. 1) w każdym roku podatkowym, którym w myśl ust. 2 jest bieżący rok kalendarzowy. Z tego, że ustawa w tym artykule odnosi podstawę opodatkowania do przedmiotu podatkowego w liczbie pojedynczej (obróć przedsiębiorstwa), wynika z dostateczną jasnością zamiar ustawodawcy i zgodna z nim wola ustawy oddzielnego opodatkowania każdego odrębnego przedsiębiorstwa lub zajęcia, w myśl art. 1 zasadniczo podlegającego podatkowi. Potwierdzają taką właśnie wykładnię ustawy inne jej postanowienia, m. in. artykuły 52, 53 i 57. W artykułach 52 i 53, mianowicie, określa się tryb postępowania dla wymiaru podatku przemysłowego od obrotu, o ile chodzi o obowiązki płatnika.

W szczególności ciąży na nim obowiązek złożenia po upływie każdego roku kalendarzowego pisemnego zeznania co do każdego oddzielnego zakładu względnie przedsiębiorstwa handlowego, zaliczonego w taryfie (art. 23) do kategorii I i II przedsiębiorstw handlowych, przyczem formę zeznania bliżej określa artykuł 53. Artykuł zaś 57, stanowiący o kompetencjach władz wymiarowych, powołuje się wyraźni na art. 4 do 6 ustawy, czyli również ma na uwadze odrębne opodatkowanie poszczególnych przedsiębiorstw i zajęć.

Ponieważ ani art. 4 ani art. 52 dla celów wymiaru podatku od obrotu nie daje swoistego określenia pojęcia przedsiębiorstwa i zajęcia jako samoistnej jednostki podatkowej, a przeciwnie odsyła do taryfy podatkowej, a taryfa zajmuje się podzia-

łem przedsiębiorstw i zajęć na kategorie w celu ustalenia przypadającej według ustawy (art. 23) ceny świadectwa przemysłowego od każdego przedsiębiorstwa względnie zajęcia, przeto jasne jest, że wbrew zapatrywaniu płatnika przepisy ustawy, zawarte w rozdziale II od art. 11 do art. 20, a określające bliżej pojęcie oddzielności zakładów i przedsiębiorstw, mają zastosowanie także, gdy w pewnym konkretnym przypadku chodzi o rozstrzygnięcie kwestji odrębności wymiaru podatku od obrotu dla danego przedsiębiorstwa i zajęcia. Co przeto w myśl przepisów art. 11 — 20 uznane jest za oddzielny zakład względnie przedsiębiorstwo w celu wykupienia właściwego świadectwa przemysłowego, stanowi także odrębny przedmiot podatkowy w ramach art. 2 i art. 57. Artykuł 7 zaś ustawy zajmuje się jedynie wysokością należnej stawki podatkowej, która jest różna w zależności od rodzaju i działalności przedsiębiorstwa. Jeżeli przeto art. 7 w ustępie 1 pod lit. b przewiduje 1/2-ową, czyli ulgową, stawkę podatkową dla obrotów, dokonanych pewnymi artykułami przez samoistne przedsiębiorstwo wykonywania dostaw, to pojęcie tego samoistnego przedsiębiorstwa — w braku szczególnego określenia — należy oceniać według tego przepisu ustawy, który się nim zajmuje.

A tym przepisem jest właśnie art. 18, który mówi, że „odrębne przedsiębiorstwo stanowi m. in. wykonywanie każdej poszczególnej umowy o dokonanie robót lub dostaw”, że jednak „nie uważa się za odrębne przedsiębiorstwo wykonywania umów: (lit. c) przez przedsiębiorstwa handlu towarowego o dostawy towarów, stanowiących przedmiot ich własnego handlu, o ile cena świadectwa, nabytego na prowadzenie handlu towarowego, odpowiada cenie świadectwa, które należałoby wykupić na samoistną dostawę”. Zresztą, także w artykule 5 ustawa właśnie w odniesieniu do przedsiębiorstwa dostaw daje w punkcie 4 odrębne określenie obrotu, o ile chodzi o roboty i dostawy, wykonywane jako samoistne przedsiębiorstwo, czyli w odróżnieniu od robót i dostaw, stanowiących część działalności przedsiębiorstwa handlu towarowego, którego obrót określa się w art. 5 pod p. 1. (Wyrok N. T. A. L. Rej. 350/28).

**ULGOWA STAWKA PODATKU PRZEMYSŁOWEGO.** — Najwyższy Trybunał Administracyjny (w sprawie L. Rej. 1940/29) wyjaśnił, że ustawa o państwowym podatku przemysłowym nie zawiera przepisu, któryby uzależniał zastosowanie ulgowej stawki podatkowej od udowodnienia wysokości obrotu, oraz wymogów, które uzasadniają ulgową stawkę, w pewien określony sposób.

Rozporządzenie wykonawcze Ministra Skarbu z dn. 8 sierpnia 1925 r. postanawia wprawdzie w § 22 iż „sprzedaż wydobytych surowców lub wyprodukowanych towarów przedsiębiorstwu przemysłowemu, przerabiającemu je lub zużywającemu w prowadzonym przemyśle, winna być należycie udowodniona bądźto księgami handlowymi, bądź kopjami rachunków i t. p.”, jednak brzmienie tego postanowienia wskazuje, że wyliczenie w niem środków dowodowych nie jest bynajmniej wyczerpujące.

Płatnik nie jest zatem ograniczony w wyborze środków dowodowych, o ile chodzi o wykazanie wymogów zastosowania ulgowej stawki, stanowisko zaś, jakie zajęła w konkretnym wypadku władza skarbową, iż sprzedaż winna być udowodniona jedynie księgami handlowymi, rachunkami lub innymi zapiskami, nie znajduje oparcia ani w ustawie, ani w rzezonym § 22 rozporządzenia wykonawczego.

**SILA WYŻSZA A NIETYKONANIE ZOBOWIĄZANIA.** — Według prawa dłużnik zwolniony jest od wykonania zobowiązania w wypadku siły wyższej. Otóż zwolnienie zachodzi tylko wtedy, jak orzekł jeden z sądów francuskich i co jest w orzecznictwie ustalone, jeżeli wykonanie zobowiązania wskutek wypadku siły wyższej stało się niemożliwe. Nie jest natomiast dostateczne, by wykonanie zobowiązania było bardziej dla dłużnika uciążliwe.

W szczególności, jeżeli w umowie zastrzeżono, że za wypadek siły wyższej uważany będzie brak zbioru, to nie można stosować tego zastrzeżenia umownego, gdy brak zbiorów nie był absolutny, lecz tylko z powodu słabych zbiorów nastąpiła zwykła cen towaru.

**WYPOWIEDZENIE PORĘCZENIA.** — Sąd Najwyższy (w sprawie Nr. I C. 570/30) orzekł, że jednostronne wypowiedzenie poręczenia za przyszłe zobowiązania jest przez prawo dozwolone, wynika to bowiem z istoty i właściwości umowy poręczenia.

Co się tyczy formy wypowiedzenia, jeżeli sama umowa poręczenia sporządzona była na piśmie, to wystarczający jest zwykły list, nie zachodzi tu bowiem przypadek, w którym zachowanie formy aktu urzędowego byłoby nakazane.

# KRONIKA BIEŻĄCA

## PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

### ROZPORZĄDZENIA MINISTRÓW:

**Ulga celna na śledzie** — rozp. Ministrów: Skarbu, Przem. i Han. oraz Rolnictwa z dn. 28/IV 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 46, poz. 398).

**Ulga celna na gaz świetlny** — rozp. Ministrów: Skarbu, Przem. i Han. oraz Rolnictwa z dn. 20/II 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 47, poz. 404).

**Ulgi celne** — rozp. Ministrów: Skarbu, Przem. i Han. oraz Rolnictwa z dn. 31/III 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 47, poz. 405).

## TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

27 maja:

— **Fabryka Wyrobów Metalowych „Peliikan”**, S. A. w Warszawie — o godz. 17 min. 30 w lokalu firmy „Krzysztof Brun i Syn”, S. A. w Warszawie, ul. Bielańska 2.

— **„Browar Krotoszyński”**, S. A. — o godz. 12 w lokalu S-ki w Krotoszynie, ul. Stodowa 15.

— **„Ericson” Polska Akcyjna Spółka Elektryczna**, S. A. — o godz. 12 w lokalu S-ki w Warszawie, al. Ujazdowskie 47.

— **„Łódzkie Wąskotorowe Elektryczne Koleje Dojazdowe”**, S. A. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Piotrkowska 76.

— **„Bank Kwilecki, Potocki i S-ka”**, S. A. — o godz. 16 w lokalu Banku w Poznaniu, al. Marcinkowskiego 11.

28 maja:

— **Zakłady Górnicze „Silesia”**, S. A. — o godz. 12 w lokalu S-ki w Bielsku, ul. Sixta 13.

— **„Bank Handlowo-Przemysłowy w Włocławku”**, S. A. — o godz. 18 w lokalu Banku w Włocławku, ul. Cyganka 19.

— **Fabryka Chemiczna „Gzichów”**, S. A. — o godz. 16 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Chmielna 10.

— **Towarzystwo Ubezpieczeń „Europa”**, S. A. — o godz. 18 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Królewska 18.

— **Polskie Towarzystwo Ubezpieczeń „Patria”**, S. A. — o godz. 11 min. 30 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Jasna 4.

— **„Herzfeld i Victorius”**, S. A. w Grudziądzu — o godz. 12 w sali posiedzeń Banku Związku Spółek Zarobkowych w Poznaniu, pl. Wolności 15.

29 maja:

— **Towarzystwo Ubezpieczeń „Silesia”**, S. A. — o godz. 11 w lokalu S-ki w Bielsku, ul. Krasińskiego 11.

— **Towarzystwo Akcyjne Manufaktury Bawełnianej „Gampe i Albrecht” w Łodzi**, S. A. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Piotrkowska 210.

— **Fabryka Aparatów Optycznych i Precyzyjnych „H. Kolberg i S-ka”**, S. A. — o godz. 16 w gmachu Stowarzyszenia Techników w Warszawie, ul. Czackiego 5.

— **„Edward Kręglewski”**, S. A. — o godz. 12 min. 30 w lokalu S-ki w Poznaniu, ul. Szyperska 8.

— **„Krajowe Towarzystwo Meljoracyjne”**, S. A. — o godz. 19 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Kopernika 30.

30 maja:

— **Czechosłowacka Spółka Akcyjna „Zachodni Czeski Związek Górniczy Akcyjny w Pradze”**, S. A. — o godz. 10 min. 30 w sali posiedzeń Banku „Böhmische Escomptebank und Creditanstalt” w Pradze, na Prikope 10 (Czechosłowacja).

— **Pierwsza Krajowa Fabryka Manometrów, Termometrów i Przyrządów Laboratoryjnych „Henryk Neuman”**, S. A. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Włocławku, ul. Kaliska 21.

— **„Emil Kuźnicki”, Fabryka Tektury Dachowej, Produktów Chemicznych i Asfaltu w Oświęcimiu**, S. A. — o godz. 14 min. 30 w lokalu S-ki w Brzezince koło Oświęcimia.

— **„Władysław Hoffman i S-ka” Przemysł i Handel Apteczny**, S. A. — o godz. 15 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Leszno 17.

— **Towarzystwo Akcyjne „R. Lipszyc”**, S. A. — o godz. 16 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Piramowicza 11/13.

— **„M. Leszczyński i S-ka”, Fabryka Chemiczna w Warszawie**, S. A. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Ogrodowa 32.

— **„Sierszańskie Zakłady Górnicze”**, S. A. — o godz. 16 w lokalu S-ki w Krakowie, ul. Św. Anny 1. II p.

— **Polskie Towarzystwo Księgarni Kolejowych „Ruch”**, S. A. — o godz. 16 w lokalu S-ki w Warszawie, al. Jerozolimskie 63.

— **„Włocławska Fabryka Papieru”**, S. A. — o godz. 17 w Warszawie, ul. Moniuszki 4.

— **„Górnośląska Fabryka Celulozy”**, S. A. — o godz. 17 min. 30 w Warszawie, ul. Moniuszki 4.

— **„Kluczeńska Fabryka Papieru”**, S. A. — o godz. 18, w Warszawie, ul. Moniuszki 4.

— **„Towarzystwo Akcyjne Łódzkiej Fabryki Nici”**, S. A. — o godz. 11 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Niciarniana 1.

— **Składy Towarowe „Warrant”**, S. A. — o godz. 18 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Piotrkowska 56.

31 maja:

— **„Towarzystwo Budowy Domków Robotniczych”**, S. A. w Łodzi — o godz. 10 w lokalu Kasy Emerytalnej Prac. Elektr. w Łodzi, ul. Przejazd 46.

1 czerwca:

— **Zakłady Przemysłu Włókienniczego „C. G. Schön”**, S. A. — o godz. 11 w lokalu S-ki w Sosnowcu.

2 czerwca:

— **„Wielkopolska Hurtownia Szkła”**, S. A. — o godz. 12 w lokalu S-ki w Poznaniu, ul. Półwiejska 9.

3 czerwca:

— **„Kopalniak”, Spółka Akcyjna dla Przemysłu Drzewnego**, S. A. — o godz. 12 w lokalu S-ki w Katowicach, ul. Poprzeczna 2.

— **„Towarzystwo Schlösserowskiej Przędzalni Bawełny i Tkałni w Ozorkowie”**, S. A. — o godz. 15 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Piotrkowska 151.

— **„Bracia Kobylańscy”**, S. A. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Widok 24.

6 czerwca:

— **Starzycka Fabryka Wyrobów Sukiennych „Z. Bornstein”**, S. A. — o godz. 16 w lokalu S-ki w Tomaszowie Mazowieckim, ul. Warszawska Szosa 59/71.

— **Towarzystwo Fabryki Portland-Cementu „Wysoka”**, S. A. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Mazowiecka 7.

— **„Częstochowska Fabryka Igieł i Wyrobów Metalowych”**, S. A. — o godz. 14 w lokalu S-ki przy ul. Danitowiczowskiej 2.

— **„Krajowa Hurtownia Herbaty” dawniej T-wo M. Szumilin**, S. A. — o godz. 18 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Miodowa 25.

7 czerwca:

— **Spółka Akcyjna Przemysłu Cementowego „Wiek” w Ogrodzieńcu**, S. A. — o godz. 16 w lokalu S-ki w Ogrodzieńcu, pow. olkuski.

8 czerwca:

— **„Bank Przemysłowców Polskich”**, S. A. — o godz. 17 w lokalu Banku w Warszawie, ul. Zgoda 7.

— **„Polskie Zakłady Impregnacyjne”**, S. A. — o godz. 16 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Wiejska 16.

9 czerwca:

— **„Częstochowska Fabryka Wyrobów Celluloidowych”**, S. A. — o godz. 19 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Złota 3, m. 8.

— **Towarzystwo Akcyjne Pabjanickich Fabryk Wyrobów Bawełnianych „Krusche i Ender”**, S. A. — o godz. 10 w lokalu S-ki w Pabjanicach, ul. Zamkowa 3 (ew. II termin — dn. 23 czerwca).

— **„Radomska Rolna Spółka Akcyjna”**, S. A. — o godz. 15 w lokalu S-ki przy ul. Focha 2.

— **Fabryka Mydeł, Perfum i Kosmetyków „Fornarina”**, S. A. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Belwederska 2.

— **„Spółka Akcyjna dla Handlu Towarami Żelaznymi „Krzysztof Brun i Syn”**, S. A. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Bielańska 2.

10 czerwca:

— **„Towarzystwo Handlowo-Ajenturowe”**, S. A. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, pl. Małachowskiego 2.

— **„Bitumen”, Naftowa Spółka Akcyjna w Boryslawiu**, S. A. — o godz. 16 w sali posiedzeń Towarzystwa Kredytowego Ziemińskiego we Lwowie, ul. Kopernika 4.

— **„Kraowska Fabryka Portland-Cementu”**, S. A. w Krakowie — o godz. 10 w lokalu S-ki w Krakowie na Bonarce, ul. Puskarska.

— **Towarzystwo Ubezpieczeń „Vita”**, S. A. — o godz. 16 min. 30 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Jasna 4 (ew. II termin — dn. 16 czerwca).

— **„Polropa”, Naftowa Spółka Akcyjna w Boryslawiu**, S. A. — o godz. 17 w sali posiedzeń Towarzystwa Kredytowego Ziemińskiego we Lwowie, ul. Kopernika 4.

11 czerwca:

— **„Chemimetal”, Spółka Akcyjna dla Przemysłu Chemicznego i Metalowego w Zawierciu**, S. A. — o godz. 11

w biurze D-ra Zygmunta Robinsohna, adwokata w Bielsku ul. 3 Maja 1a.

— **Francuskie Towarzystwo Akcyjne „Perun”**, S. A. — o godz. 15 min. 30 w siedzibie S-ki w Paryżu, ul. St. Lazare 48.

12 czerwca:

— **Przemysł i Handel Wełniany „Polskie Runo”**, S. A. — o godz. 10 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Miodowa 12.

— **„Pomona”, Fabryka Konserw**, S. A. w likwidacji — o godz. 16 w lokalu Banku Kwilecki, Potocki i S-ka, S. A. w Poznaniu, al. Marcinkowskiego 11.

— **Towarzystwo Akcyjne Manufaktury Wełnianej „Karola Bennicha” w Łodzi**, S. A. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Łakowa 11.

— **Towarzystwo Przemysłowo-Leśne „Lasy Polskie”**, S. A. w Bydgoszczy, Kapuścisko Dolne — o godz. 11 w lokalu S-ki w Bydgoszczy, ul. Przemysłowa 16.

13 czerwca:

— **„Zakłady Chemiczne w Częstochowie”**, S. A. — o godz. 17 w Warszawie, ul. Piękna 39.

— **„Artigraph”, Zakłady Przemysłowe dla Wyrobu Reklam Artystycznych i Opakowań z Papieru i Blachy w Krakowie**, S. A. — o godz. 11 w sali posiedzeń Banku Dyskontowego Warszawskiego, Oddział w Krakowie.

# SKARBOWOŚĆ I FINANSE

## PODATKI I OPŁATY

**UDAWADNIANIE EKSPORTU CELEM UZYSKANIA ULGI W PODATKU PRZEMYSŁOWYM OD OBROTU.** — W związku z wejściem w życie z dniem 1 czerwca 1930 r. rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 14 marca 1930 r. o postępowaniu celnym Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dn. 30 kwietnia r. b. L. D. V. 3825/4/31 wyjaśniło, iż poczynając od tej daty, eksport towarów poza granice celne Polski winien być udowodniony w celu uzyskania ulgi w podatku przemysłowym (od obrotu) deklaracjami wywozowymi, przewidzianymi w § 50 (wzory Nr. 13 i 12 na papierze zielonym, względnie w § 51 (wzór Nr. 14) wymienionego rozporządzenia.

Narówni z deklaracją wywozową będą traktowane zaświadczenia eksportowe, dotyczące wywozu wytworów hutniczych walcowanych oraz niektórych wyrobów metalowych, potwierdzone przez urząd celny w myśl postanowień §§ 3 i 4 rozp. Min. Skarbu z dn. 30 lipca 1927 r. („Dz. Urz. Min. Skarbu” Nr. 24, poz. 260), oraz analogiczne zaświadczenia eksportowe, potwierdzone przez urząd celny, na inne towary eksportowe, korzystające z ulg podatkowych.

Przy eksporcie towarów drogą morską władze skarbowe będą stosowały się do okólnika z dn. 21 lutego 1931 r. Nr. D. IV 233/3/31, podanego władzom podatkowym do wiadomości i zastosowania okólnikiem z dn. 28 lutego 1931 r. Nr. D. V 2184/4/431.

W wypadkach, gdy eksport odbywa się za pośrednictwem organów pocztowych, władze nadal będą się stosowały do zarządzeń okólników Min. Skarbu z dn. 17 kwietnia 1925 r. L. D. C. 2228/II/25 i z dn. 22 marca 1928 r. L. D. IV 279/2/28.

Przy eksporcie produktów przemysłu naftowego za wystarczające do zwolnienia od podatku przemysłowego (od obrotu) będzie uznawane zaświadczenie bądźto urzędu celnego, bądźto kontroli skarbowej o wyjściu przesyłki olejów mineralnych poza obszar celny Rzeczypospolitej Polskiej.

Przy eksporcie artykułów drzewnych, korzystających z ulg przy eksporcie, a wysyłanych przez Gdańsk poza granice celne, zamiast deklaracji wywozowej miarodajne do przyznania ulgi są zaświadczenia kontroli skarbowej w Tczewie (Zajączkowie) oraz granicznej kontroli skarbowej w Starej Pile i Skarszewach o przejściu przesyłki przez wspomniane punkty. Do zaświadczenia winna być dołączona pisemna deklaracja wysyłającego, że dana przesyłka jest przeznaczona na eksport poza granice celne Polski.

Wobec możliwości wydania przy eksporcie artykułów drzewnych dwóch zaświadczeń wywozu (jednego przez kontrolę skarbową i drugiego przez urząd celny) w Gdańsku będzie na omawiane wypadki eksportu zwrócona szczególna uwaga i każdorazowo porównywane będą przedstawiane dowody eksportu

z prowadzoną przez eksportera rachunkowością, względnie — z innymi posiadanymi przez niego dowodami.

Przesyłki drzewa, wysyłane na imię gdańskich firm ekspedycyjnych i eksportowych, również korzystają z uwolnienia od podatku przemysłowego (od obrotu) w razie udowodnienia w sposób niewątpliwy, że przedsiębiorstwa te wyeksportowały nadesłane transporty zagranicę. W tym wypadku gdańskie firmy eksportowe i ekspedycyjne winny wystawić zaświadczenie, iż otrzymane transporty rzeczywiście zostały załadowane na statek i wywiezione przez polskie granice celne. Zaświadczenia takie winny zawierać numery otrzymanych wagonów ze wskazaniem ilości i rodzaju materiału drzewnego, daty otrzymania wagonu oraz daty załadowania na statek.

Przy eksporcie ziemiopłodów (żyta, owsa, jęczmienia, rzepaku, rzepiku, siemienia konopnego, fasoli, grochu, bobiku, wyki, peluszki, soczewicy, łubinu, hreczki, koniczyzny i seradeli) za pośrednictwem firm gdańskich władze podatkowe będą kierowały się wskazówkami okólnika z dn. 16 lipca 1930 r. L. D. V 5066/4/30.

**SPOSÓB OBLICZANIA KAR ZA ZWŁOKĘ.** — W związku z podniesionymi przez niektóre izby skarbowe wątpliwościami przy stosowaniu okólnika z dn. 20 czerwca 1930 r. L. D. V. 3699/1/30 w sprawie sposobu obliczania kar względnie odsetek za zwłokę przy pobieraniu przez kasy skarbowe należności z tytułu podatków bezpośrednich i opłat stemplowych — Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dn. 30 kwietnia r. b. L. D. V 6204/1 wyjaśniło dodatkowo, że wymieniony wyżej okólnik wydany został w celu uproszczenia manipulacji przy obliczaniu kar względnie odsetek za zwłokę, pobieranych przy wpłatach zaległości podatkowych, zgodnie więc z celem sposób obliczania, w okólniku tym wskazany, będzie stosowany nie tylko wówczas, gdy płatnik na poczet podatku bezpośredniego lub opłaty stemplowej uiszcza ściśle tę kwotę, która ma być uiszczona tytułem raty, określonej w zezwoleniu na spłatę ratałną, ale też wówczas, gdy uiszcza mniej, niż wynosi rata, określona w zezwoleniu, jako też i wtedy, gdy, nie otrzymawszy zezwolenia na spłatę ratałną, uiszcza mniej, niż wynosi cała zaległość.

## KREDYT

**W SPRAWIE ROZWOJU KREDYTU WARRANTOWEGO<sup>1)</sup>.** — W sprawozdaniu Banku Polskiego za rok 1930 znajduje się na str. 23 ustęp treści następującej:

<sup>1)</sup> P. również artykuły: M. Doskocza „Zagadnienie kredytów warrantowych” (zesz. 9/1930, str. 334) i A. Perlmuttera „Kredyt warrantowy” (zesz. 15/1930, str. 583).

„W roku sprawozdawczym po raz pierwszy miało miejsce przyznanie kredytu warrantowego. Wprawdzie dyskonto z tego tytułu było narazie nieznaczne, jednak zasługuje na uwagę, jako początek realizacji nowej formy kredytu, która — jakkolwiek przewidziana statutem Banku — nie znajdowała poprzednio zastosowania z powodu braku zgłoszeń na towary, ustalone instrukcją wewnętrzną Banku”.

Kredyt warrantowy nie był dotychczas należycie spopularyzowany, to też ta forma kredytu nie jest jeszcze powszechnie znana. Obecnie zagadnienie tego kredytu staje się coraz bardziej aktualnym, dobrze jest przeto, że sprawa ta coraz częściej jest poruszana.

Często się zdarza, że samo życie wskazuje jakieś nowe drogi. Po doświadczeniach z kredytem wekslowym i z dotychczasową formą jego zabezpieczenia instytucje finansowe, publiczne i prywatne, siłą rzeczy zainteresować się muszą kredytem warrantowym, t. j. kredytem, opartym na zastawie złożonego w domu składowym publicznym towaru.

Pomimo ogólnego braku gotówki obrotowej w handlu i w przemyśle i odczuwanymi w związku z tem bardzo poważnymi trudnościami, od dłuższego już czasu daje się zaobserwować fakt znacznego niewykorzystywania w bankach przyznanych kredytów. Objaw ten jest wielce charakterystyczny, jest bowiem dowodem, że coraz bardziej daje się odczuwać na rynku brak dobrego materiału wekslowego, nadającego się do dyskonta. Znajdujący się natomiast w obiegu materiał wekslowy budzi coraz mniej zaufania. Dużo przyczyn złożyło się na to. Analizowanie ich jednak nie jest celem niniejszego artykułu.

Doniedawna jesz ze panowało przekonanie, że najlepszym zabezpieczeniem udzielanych przez instytucje finansowe kredytów jest zabezpieczenie hipoteczne na nieruchomościach. Dziś pogląd ten nieco się zmienił.

Przy udzielaniu kredytu jest rzeczą bardzo ważną mieć możliwość szybkiej realizacji posiadanego zabezpieczenia, co, przy przymusowej sprzedaży nieruchomości, ze względu na przewlekłą procedurę, jest wykluczone. Trzeba się również liczyć z tem, że przy przymusowej sprzedaży trudno jest uzyskać rzeczywistą wartość, zwłaszcza w ostatnich czasach, w związku ze znacznym spadkiem cen wszystkich nieruchomości. Z tego też względu częstokroć te zabezpieczenia hipoteczne, które w swoim czasie uważane były za pewne i wystarczające, okazują się po pewnym czasie nie wystarczającymi.

Kredyt warrantowy stwarza odmienne — daleko racjonalniejsze — warunki udzielania kredytu, a co najważniejsze gwarantuje całkowite bezpieczeństwo wypożyczonych kwot, jeżeli oczywiście sprawa udzielenia kredytu była załatwiona racjonalnie i z uwzględnieniem miejscowych warunków rynku oraz konjunktury. Pożyczki pod zastaw towarów udzielane są zazwyczaj w wysokości 50—60%. Kredyt warrantowy z natury swej jest kredytem krótkoterminowym. Bank Polski udziela kredytów warrantowych 3-miesięcznych, dla rolników 6-miesięcznych. Prolongata pożyczki, udzielonej np. na 3 miesiące, za'eżna jest, oczywiście, od udzielającego kredytu. Termin 3-miesięczny natomiast daje możliwość właściwej instytucji kredytowej poddać po tym terminie rewizji warunki udzielonej pożyczki, zbadać ponownie sytuację rynkową i, jeśliby się okazało, że ze względu na konjunkturę i na możliwą znaczną zniżkę ceny oddanego w zastaw towaru niezbędne jest obniżenie procentowego stosunku udzielonej pożyczki, sumę pożyczki obniżyć, celem większego zabezpieczenia swych praw.

Jakkolwiek kredyt warrantowy ma niewątpliwie dużą przyszłość i siłą konieczności będzie miał coraz szersze zastosowanie, to jednak liczyć się trzeba z szeregiem trudności, stojących na drodze do jego rozwoju.

Jak wyżej zaznaczyłem, ta forma kredytu nie jest jeszcze powszechnie znana. W cytowanym sprawozdaniu Banku Polskiego powiedziano, że dyskonto przez Bank Polski warrantów jest

dopiero początkiem realizacji nowej formy kredytu. Jeśli sprawa dyskonta warrantów przez Bank Polski, Bank Gospodarstwa Krajowego i Bank Rolny będzie należycie uregulowana, jeśli będą wydane jednolite instrukcje w tym względzie wszystkim oddziałom tych banków, instrukcje, które umożliwiłyby bez zbyt uciążliwych starań i trudności korzystanie z kredytu warrantowego, to niewątpliwie ta forma kredytu będzie miała szerokie zastosowanie w okresie zarówno dobrej, jak i złej konjunktury. Podkreślić jednak należy, że instrukcje te muszą być elastyczne, dające kierownictwom poszczególnych oddziałów banków możliwość inicjatywy, co jest konieczne ze względu na różne właściwości rynku i na zmienną konjunkturę. Nie w każdej np. miejscowości jednakowe towary nadają się do tego rodzaju transakcyj.

Zagadnieniem kredytu warrantowego w pierwszym rzędzie powinny się zainteresować sfery gospodarcze. Izby przemysłowo-handlowe mają w tym kierunku wdzięczne pole do działania. Następnie banki prywatne. Nie można bowiem, dążąc do rozwoju transakcyj warrantowych, usiłować cały ciężar kredytów warrantowych zważyć na banki publiczne. Jakkolwiek rola banków: emisyjnego i państwowych — w tym wypadku będzie miała pierwszorzędne znaczenie (np. racjonalne rozwiązanie zagadnienia redyskonta warrantów w Banku Polskim jest rzeczą bardzo ważną), to jednak nie mniej ważną będzie rola banków prywatnych. Przy rozwoju kredytów warrantowych zainteresowani siłą rzeczy zwracać się będą przedewszystkiem do banków prywatnych.

W ostatnich czasach coraz mniej zaufania budzą znajdujące się w obiegu weksle. Objaw ten jest zrozumiały. Dużo bowiem ludzi zbyt lekkomyślnie wystawia weksle, licząc na to, że w ogólnej powodzi protestowanych z powodów natury poważnej weksli trudno jest dopatrzeć się specjalnej złej woli lub daleko posuniętej lekkomyślności.

Kredyt warrantowy będzie hamulcem dla takiej lekkomyślności, zobowiązanie bowiem, umieszczone na warrancie, daje prawemu posiadaczowi warrantu możliwość szybkiej egzekutywy, a niepunktualnego dłużnika naraża na utratę majątku, stanowiącego daleko większą wartość niż suma jego zadłużenia.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu udzieliło dotychczas 19 koncesyj na prowadzenie domów składowych publicznych. Celem zapewnienia całkowitego zaufania do dowodów składowych, wystawianych przez domy składowe, koncesje te udzielane są z daleko posuniętą ostrożnością. Ministerstwo sprawuje nadzór nad domami składowymi publicznymi, które za przekroczenie obowiązujących przepisów prawnych podlegają karom pieniężnym i karom, przewidzianym w kodeksie karnym. Przekroczenie ustawy może również spowodować odebranie koncesji.

Z. Krumm

## RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIĘŁDA WARSZAWSKA  
za okres od 11 do 16 maja 1931 r.

— W związku z sytuacją na giełdach zagranicznych dla walut panowała w okresie sprawozdawczym tendencja słabsza, dając w rezultacie zniżkę większości notowanych walut, w większości wypadków nieznaczną. Niżej cenione były mianowicie, dolary, funty szterlingów, korony czeskosłowackie, szylingi austriackie, floreny holenderskie, korony szwedzkie i duńskie oraz guldeny gdańskie. Niewielką zwyżkę osiągnęły franki francuskie i szwajcarskie oraz belgi.

Dla dolarów gotówkowych, mimo bardzo niewielkiego zapotrzebowania, panowała tendencja nieco mocniejsza; kurs ich podniósł się do  $\text{Z} 891$  za  $\text{\$} 1$ . W obrotach prywatnych również nastąpiła pewna zwyżka — do  $\text{Z} 8915$  za  $\text{\$} 1$ .

Wysokość dziennego zapotrzebowania ulegała niewielkim wahaniom, utrzymując się naogół nieco poniżej poziomu średniego.

		Kurs najwyż- szy	Kurs najniż- szy	Kurs w dn. 16/V
Dolary St. Zjedn.	\$ 1	8·919	8·917	8·918
" " telegr.	\$ 1	8·927	8·924	8·925
Funt y szterlingów	£ 1	43·41	43·39	43·40
Franki francuskie	100 fr.	34·93	34·91	34·92½
Franki szwajcarskie	100 fr.	172·00	171·97	172·00
Belgi	100 blg.	124·16	124·12	124·16
Korony czeskosłowackie	100 kor.	26·44	26·43	26·43½
Szylingi austriackie	100 szyl.	125·58	125·39	125·42
Liry włoskie	100 lir.	46·73½	46·72	46·73
Flore ny holenderskie	100 fl.	358·75	358·37	358·37
Korony szwedzkie	100 kor.	238·94	239·20	—
Korony duńskie	100 kor.	239·00	238·87	238·94
Guld en y gdańskie	100 guld.	173·40	173·40	—

Dział papierów w lokacyjnych państwowych był w okresie sprawozdawczym niezbyt ożywiony. Dla większości papierów panowała tendencja słabsza, pociągając za sobą dość znaczne w poszczególnych wypadkach niżki kursów, a mianowicie: 4% Pożyczka Inwestycyjna sztuki — z 0·75, serje — z 0·50, 5% Pożyczka Konwersyjna Kolejowa — ½%, 6% Pożyczka Dolarowa — 2%, 7% Pożyczka Stabilizacyjna — 3%, i 10% Pożyczka Kolejowa — ¼%. Bez zmiany pozostały kursy 3% Pożyczki Budowlanej oraz listów zastawnych i obligacyj banków państwowych, jedynie zaś 5% Pożyczka Konwersyjna ceniona była niemal o 1% wyżej.

Zainteresowanie listami zastawnymi nieco wzrosło; dla większości papierów tej grupy panowała tendencja nieco mocniejsza, głównie dla listów prowincjonalnych, które niemal bez wyjątku cenione były nieco wyżej. Listy ziemskie i miejskie wykazują wahania minimalne. Z pośród listów zastawnych w walucie obcej notowane były 8% L. Z. T-wa Kredytowego Przemysłu Polskiego — po kursie o 2% niższym, oraz 7% L. Z. T-wa Kredytowego Ziemskiego w Warszawie 1928 r., które uzyskały niewielką poprawę.

Obligacjami obracano niewiele; VI 6% Obligacje Pożyczki Konwersyjnej m. Warszawy 1926 r. cenione były nieco wyżej, natomiast także obligacje VIII i IX em. cenione były w porównaniu z ostatnimi notowaniami z połowy kwietnia r. b. o ¼% niżej.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs naj- wyższy	Kurs naj- niższy	Kurs w dn. 16/V
w zł				
3% Pożyczka Budowlana	zł w zł. 50	45 00	45 00	45 00
4% " Inwestycyjna	zł w zł. 100	86 75	86 75	—
4% " " (serje)	zł w zł. 100	91 50	91 00	—
w % nominalu				
5% Pożyczka Konwersyjna	zł	48 75	47 85	48 75
5% " Konwers. Kolej.	zł	45 50	45 50	45 50
6% " Dolarowa	\$	72 50	71 00	71 00
7% " Stabilizacyjna 1)	\$	80 00	80 00	—
10% " Kolejowa	fr. w zł.	105 00	104 75	—
7% L. Z. Państw. Banku Roln.	zł w zł. 1927	83 25	83 25	83 25
8% " " " "	zł w zł. 1927	94 00	94 00	94 00
7% L. Z. Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	83 25	83 25	83 25
8% " " " "	zł w zł. 1924	94 00	94 00	94 00
7% Obl. Kom. " " "	zł w zł. 1927	83 25	83 25	83 25
8% " " " "	zł w zł. 1924	94 00	94 00	94 00
8% Obl. Bud. " " "	zł w zł. 1927	93 00	93 00	—
8% L. Z. T-wa Kredytowego Przemysłu Polskiego 2)	£	82 25	81 00	81 50
4½% L. Z. T-wa Kred. Ziems.	zł	52 00	51 50	52 00
7% Obl. T-wa Kredytow. Ziems. w Warszawie, 1928 r.	\$	72 75	72 00	72 50
4½% L. Z. T-wa Kred. m. Warsz.	zł	53 75	53 50	53 50
5% " " " " "	zł	58 00	57 50	58 00
8% " " " " "	zł	74 00	73 50	73 85
8% " " " " " " " "	zł	64 25	64 00	—
10% " " " " " " " "	zł	79 00	79 00	—
8% " " " " " " " "	zł	68 50	68 00	—
8% " " " " " " " "	zł	64 25	63 75	—
10% " " " " " " " "	zł	75 00	74 75	—

VI 6% Obl. Pożyczki Konwers. m. Warszawy 1926 r.	zł	51 75	51 00	—
VIII i IX 6% Obl. Pożyczki Konwers. m. Warszawy 1926 r.	zł	49 25	49 00	—

ZŁOTY ZAGRANICĄ

	Gdańsk <sup>1)</sup>	Berlin <sup>1)</sup>	Wiedeń <sup>1)</sup>	Paryż <sup>1)</sup>	Zurych <sup>1)</sup>
11/V	57·56—57·68	46·95 —47·15	79·49—79·77	—	58·20
12/ "	57·57—57·68	46·90 —47·10	79·50—79·78	—	58·15
13/ "	57·58—57·70	46·925—47·125	79·53—79·81	—	—
14/ "	—	—	—	—	—
15/ "	57·56—57·68	46·90 —47·10	79·53—79·81	—	58·17½
16/ "	" "	46·925—47·125	79·525—79·805	—	58·15
1931					
11/V	Londyn <sup>2)</sup>	Praga <sup>1)</sup>	New-York <sup>1)</sup>	Amsterdam <sup>1)</sup>	—
12/ "	43·42	—	11·21¼	—	—
13/ "	43·41	—	—	—	—
14/ "	43·40	377·70	11·22	—	—
15/ "	" "	—	—	—	—
16/ "	" "	377·70	—	—	—
16/ "	" "	—	11·21½	—	—

POŻYCZKI POLSKIE NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH

	Kurs najwyż- szy	Kurs najniż- szy	Kurs ultimo	O obroty
(w % nominalu)				
Giełda w New-York'u				
6% pożyczka dolarowa z 1920 r.				
27/IV—2/V	70¼	64	68	49.000
4—9/V	69¾	68	68	14.000
11—16/V	69½	68	69	15.000
8% pożyczka z 1925 r. (Dillon, Read & Co.)				
27/IV—2/V	84	72¼	82½	178.000
4—9/V	82½	80¾	82	61.000
11—16/V	84¼	82½	84¼	35.000
7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.				
27/IV—2/V	80½	73	78	266.000
4—9/V	80	74½	80	97.000
11—16/V	80½	78	80¼	168.000
7% pożyczka m. Warszawy z 1928 r.				
27/IV—2/V	63½	60	62½	23.000
4—9/V	63	62	62½	42.000
11—16/V	62½	60⅞	60½	51.000
7% pożyczka śląska z 1928 r.				
27/IV—2/V	62½	60	61	26.000
4—9/V	62	61	61	34.000
11—16/V	62	60⅞	61	22.000

Giełda w Londynie

7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.				
27/IV—2/V	83·22	81·72	83·22	—
4—9/V	82·56	80·56	82·06	—
11—16/V	82·43	80·43	80·93	—

Giełda w Zurychu

7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.				
27/IV—2/V	80·25	80 00	—	—
4—9/V	79·60	79 00	—	—
11—16/V	79·75	78 00	—	—

Giełda w Sztokholmie

7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.				
Luty 1931	81½	78	80¾	15.000

Giełda w Paryżu

7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.				
27/IV—2/V	101·04	100·26	—	—
4—9/V	100·37	99·39	—	—
11—16/V	100·25	100 05	—	—

1) Z wyłączeniem transzy francuskiej.

2) Gwarantowane przez Skarb Państwa.

1) Za zł 100.

2) Za £ 1.

## Giełda w Medjolanie

7% pożyczka włoska z 1924 r.				Liry
27/IV—2/V	99'70	99'60	99'60	105
4/V—9/V	99'60	99'55	99'60	400
11—16/V	99'60	99'60	99'00	75

## Z BANKU POLSKIEGO

**STAN RACHUNKÓW BANKU POLSKIEGO W DN. 10 MAJA 1931 R.** — Po dość silnym dopływie walut do Banku Polskiego w ostatniej dekadzie kwietnia r. b. — w I dekadzie maja następuje znowu odpływ, i rezerwy walutowe Banku kurczą się o  $\text{zł}$  11'9 miljn. do  $\text{zł}$  332'8 miljn. Zaznaczyć należy, że w dekadzie sprawozdawczej spadek dotknął tylko rezerwy, niezaliczone do pokrycia obiegu banknotów i natychmiast płatnych zobowiązań (o  $\text{zł}$  12'9 miljn. do  $\text{zł}$  103'2 miljn.), podczas gdy rezerwy, wchodzące w skład pokrycia złoto-walutowego — wzrosły o  $\text{zł}$  1'0 miljn. do  $\text{zł}$  229'6 miljn.

Zapas złota dzięki zwyktemu drobnemu skupowi (głównie w monetach), dokonywanemu przez oddziały Banku, wzrósł w dekadzie sprawozdawczej o  $\text{zł}$  67 tys. do  $\text{zł}$  567'4 miljn., przyczem wzrost ten dotyczył, oczywiście, tylko zapasu złota, znajdującego się w skarbcach Banku, który zwykował z  $\text{zł}$  485'66 miljn. do  $\text{zł}$  485'73 miljn., podczas gdy zapas złota, znajdującego się zagranicą, pozostał niezmienny w wysokości  $\text{zł}$  81'7 miljn.

Zmiany w stanie rezerw złoto-walutowych, stanowiących pokrycie obiegu biletów i natychmiast płatnych zobowiązań Banku, w ciągu dekady sprawozdawczej oraz w porównaniu ze stanem przed miesiącem — ilustruje następujące zestawienie (w tys.  $\text{zł}$ ):

	10/IV	30/IV	10/V
Złoto . . . . .	562.922	567.376	567.444
Waluty i dewizy netto . .	240.384	228.641	229.640
Razem:	803.303	796.017	797.084

W stosunku do sumy obiegu biletów bankowych i natychmiast płatnych zobowiązań powyższe pokrycie złoto-walutowe stanowiło w dn. 10/V 56'00%, gdy w dn. 30/IV 55'01% i w dn. 10/IV 54'89% (statutowe minimum 40%). Samo pokrycie złotem wynosiło: w dn. 10/V 39'87%, w dn. 30/IV 39'21%, w dn. 10/IV 38'47% (statutowe minimum 30%).

Dość znaczny wzrost procentu pokrycia w I dekadzie maja — przy bardzo niewielkiej wyższej sumy pokrycia (rezerwy) — tłumaczy się jednocześnie zmniejszeniem się sumy obiegu biletów bankowych i natychmiast płatnych zobowiązań, mianowicie o  $\text{zł}$  23'6 miljn. do  $\text{zł}$  1.423'3 miljn.

Zmniejszenie powyższe dotyczy wyłącznie obiegu biletów bankowych, który skurczył się w I dekadzie maja o  $\text{zł}$  57'0 miljn. do  $\text{zł}$  1'201'9 miljn., podczas gdy drugi składnik powyższej sumy — natychmiast płatne zobowiązania — wzrósł jednocześnie o  $\text{zł}$  33'4 miljn. do  $\text{zł}$  221'4 miljn.

Wzrost zobowiązań powstał wyłącznie wskutek zwiększenia się lokat żywych z  $\text{zł}$  164'0 miljn. do  $\text{zł}$  198'7 miljn., czyli do poziomu dość znacznie niższego niż w dn. 10/IV ( $\text{zł}$  225'4 miljn.); z pozostałych pozycji natychmiast płatnych zobowiązań salda rachunku państwowego funduszu kredytowego ( $\text{zł}$  22 tys.), oraz saldo rachunku Skarbu na zakup srebra ( $\text{zł}$  13'0 miljn.) pozostały w dalszym ciągu niezmiennione, podczas gdy saldo pozycji „różne rachunki” skurczyło się w dekadzie sprawozdawczej z  $\text{zł}$  10'9 miljn. do  $\text{zł}$  9'7 miljn.

Z lokat żywych wzrost — normalny na początku miesiąca — wykazują lokaty zarówno na rachunkach kas państwowych (z  $\text{zł}$  26'4 miljn. do  $\text{zł}$  31'1 miljn.), jak i na rachunkach prywatnych (z  $\text{zł}$  137'7 miljn. do  $\text{zł}$  167'6 miljn.). Stan lokat w dn. 10/V jest jednak niższy niż w dn. 10/IV ( $\text{zł}$  46'6 miljn. i  $\text{zł}$  178'8 miljn.).

Spadek obiegu biletów Banku w I dekadzie maja o ok. 4½% (w I dekadzie kwietnia o blisko 4%) stanowi w dużym stopniu odpowiednik wzrostu lokat na rachunkach żywych, częściowo zaś był związany z odpływem walut z Banku oraz skurczeniem się kredytów Banku. Od obiegu w dn. 10/IV obieg w dn. 10/V był niższy o  $\text{zł}$  9'7 miljn.

Suma kredytów dyskontowych wykorzystanych (suma weksli w portfelu), która na ultimo kwietnia nieznacznie (o  $\text{zł}$  5'5 miljn.) zwykowała, wykazała w I dekadzie maja spadek o  $\text{zł}$  12'1 miljn. do  $\text{zł}$  532'1 miljn., wynosząc o  $\text{zł}$  18'8 miljn. mniej niż w dn. 10/IV i o  $\text{zł}$  140'0 miljn. mniej niż w dn. 1/I r. b.

Suma pożyczek zastawowych obniżyła się w dekadzie sprawozdawczej o  $\text{zł}$  1'3 miljn. do  $\text{zł}$  74'0 miljn., wykazując zniżkę w stosunku do stanu w dn. 10/IV o  $\text{zł}$  9'3 miljn.

Z innych pozycji bankowego pokrycia obiegu i zobowiązań — suma weksli zagranicznych wykazała w I dekadzie maja lekki spadek — o  $\text{zł}$  1'7 miljn. do  $\text{zł}$  86'0 miljn., zapas monet srebrnych i bilonu, przejęt ch przez Skarb na własność, zwiększył się o  $\text{zł}$  3'1 miljn. do  $\text{zł}$  23'0 miljn., zapas papierów procentowych własnych wzrósł za ledwie o  $\text{zł}$  0'1 miljn. do  $\text{zł}$  11'9 miljn., zadłużenie Skarbu (na poczet kredytu bezprocentowego) pozostało niezmiennione w wys.  $\text{zł}$  20'0 miljn.

Całe bankowe pokrycie obiegu przedstawiało się następująco (w tys.  $\text{zł}$ ):

	10/IV	30/IV	10/V
Weksle . . . . .	550.848	544.148	532.052
Weksle zagraniczne . . . .	92.450	87.705	86.021
Polskie monety srebrne i bilon . . . . .	19.987	19.900	22.957
Pożyczki, zabezpieczone zastawami . . . . .	83.319	75.318	74.001
Papiery proc. własne . . . .	12.970	11.805	11.923
Dług Skarbu Państwa . . . .	20.000	20.000	20.000
Razem:	779.574	758.876	746.955

Obieg pieniędzy skarbowych, wykazujący stale wahania stosunkowo znacznie mniejsze niż obieg biletów bankowych, zmniejszył się w dekadzie sprawozdawczej tylko z  $\text{zł}$  238'3 miljn. do  $\text{zł}$  236'7 miljn., czyli za ledwie o 0'6%. Na powyższą sumę obiegu składa się: 1) obieg biletów państwowych (5-złotowych) w wys.  $\text{zł}$  1'4 miljn. (w dn. 30/IV  $\text{zł}$  1'4 miljn.), 2) obieg biletów zdawkowych (5-złotowych) w wys.  $\text{zł}$  1'1 miljn. (w dn. 30/IV  $\text{zł}$  1'1 miljn.), 3) obieg monet srebrnych (5-, 2- i 1-złotowych) w wys.  $\text{zł}$  161'1 miljn. (w dn. 30/IV  $\text{zł}$  162'6 miljn.), 4) obieg bilonu niklowego i brązowego w wys.  $\text{zł}$  73'0 miljn. (w dn. 30/IV  $\text{zł}$  73'2 miljn.).

## AKTYWA

ZŁOTO w skarbcu . . . . .	$\text{zł}$ 485.727.857'36	
„ zagranicą . . . . .	81.715.741'90	
	<u><math>\text{zł}</math> 567.443.599'26</u>	
PIENIĄDZE I NALEŻN. ZAGRAN. . . . .	$\text{zł}$ 229.640.475'53	$\text{zł}$ 797.084.074'79
PIENIĄDZE I NALEŻN. ZAGR., niezaliczone do pokrycia . . . . .		103.181.779'82
POLSKIE MONETY SREBRNE I BILON . . . . .		22.957.493'01
PORTFEL WEKSŁOWY . . . . .		532.051.876'92
POŻYCZKI ZASTAWOWE . . . . .		74.001.350'01
PAPIERY PROCENTOWE WŁASNE . . . . .		11.923.293'40
PAPIERY FUNDUSZU ZAPASOWEGO . . . . .		91.682.781'33
DEŁUG SKARBU PAŃSTWA . . . . .		20.000.000'00
NIERUCHOMOŚCI . . . . .		20.000.000'00
INNE AKTYWA . . . . .		148.985.005'32
		<u><math>\text{zł}</math> 1,821.867.654'60</u>

## PASYWA

KAPITAŁ ZAKŁADOWY . . . . .	$\text{zł}$ 150.000.000'00
FUNDUSZ ZAPASOWY . . . . .	114.000.000'00
NATYCHM. PŁATNE ZOBOWIĄZANIA:	
a) rachunki żywe kas państwowych . . . . .	$\text{zł}$ 31.133.820'25
b) pozostałe rachunki żywe . . . . .	$\text{zł}$ 167.569.899'26
c) rachunek Skarbu na zakup srebra . . . . .	13.000.000'00
d) rachunek państw. funduszu kredyt. . . . .	21.968'19
e) różne rachunki . . . . .	9.676.595'78
	<u><math>\text{zł}</math> 221.402.283'48</u>
OBIEG BILETÓW BANKOWYCH . . . . .	$\text{zł}$ 1,201.901.890'—
INNE PASYWA . . . . .	134.563.481'12
	<u><math>\text{zł}</math> 1,821.867.654'60</u>

# PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

## KRONIKA ZAGRANICZNA

M. IN. NA PODSTAWIE RAPORTÓW I DONIESIĘŃ POLSKICH PLACÓWEK ZAGRANICZNYCH

### OGÓLNE

#### BUDOWA OKRĘTÓW W I KWARTALE 1931 R.<sup>1)</sup>

Światowe budownictwo okrętowe w dalszym ciągu wykazuje spadek zamówień na nowy tonnaż. Według sprawozdania Lloyd's Register w dn. 31 marca r. b. na stocznich okrętowych świata znajdowało się w budowie 459 jednostek o ogólnej pojemności 1,999,866 t r. br., w porównaniu do 502 jednostek o pojemności 2,326,086 t r. br., budowanych w kwartale poprzednim. Stanowi to różnicę 43 jednostek o poj. 326,220 t r. br. Różnica ta dla stanu z przed pół roku wynosi 121 jednostek o 569,170 t r. br., dla stanu zaś z przed roku — 1,266,063 t r. br., czyli aż 38%.

Poza tem obserwuje się przesunięcie w kierunku budowy mniejszych statków, co świadczy o spadku przewozów trans-

oceanicznych. Ze sprawozdania Lloyd'a widać, że na zarejestrowanych 435 statków — 270 liczyło poniżej 4,000 t r. br. (z tego aż 229 poniżej 2,000 t r. br.) i tylko 165 statków powyżej 4,000 t r. br.

Tonnaż statków motorowych w dalszym ciągu góruje nad tonnażem parowców, wykazując na dz. 31 marca r. b. przewagę 108,130 t. Sądząc z rodzajów będących w budowie maszyn morskich, oczekiwac należy dalszego rozwoju floty motorowej. W końcu ub. kwartału było w budowie: maszyn parowych 189 o 200,865 HP, turbin parowych 51 o 987,260 HP i motorów ropowych 328 o 873,680 HP.

Stan i rodzaj tonnażu na stocznich poszczególnych krajów przedstawiał się w dn. 31 marca r. b. następująco (uwzględnione są tylko statki o pojemności powyżej 100 t r. br.):

Całość importu do wymienionych portów wynosiła w 1930 r. 51,205,053 t, gdy w 1929 r. stanowiła 58,501,909 t, a więc ogólny spadek importu wynosił 7,269,876 t. Eksport stanowił odpowiednio 36,683,823 t i 40,743,199 t, obniżył się więc o 4,059,376 t. Obrót ogólny zmniejszył się więc w ciągu roku o 11,356,252 t. M.

### NIEMCY

#### ZAPASY PŁODÓW ROLNICZYCH<sup>1)</sup>

Komisja Cennikowa przy niemieckiej Radzie Rolniczej ogłosiła dane, dotyczące zapasów płodów rolniczych, będących w posiadaniu producentów, a przeznaczonych na sprzedaż — według stanu z dn. 15 kwietnia r. b. Poniżej umieszczona tabela daje dokładny obraz tych zapasów w porównaniu ze stanem w 1930 r., oraz ubytek w czasie od 15 marca do 15 kwietnia r. b. (w miljn. tonn);

(p. tablicę na następnej stronie)

Z powyższego widać, że ubytek zapasów pszenicy w czasie od 15 marca do 15 kwietnia r. b. jest znacznie mniejszy tak od ubytku w poprzednim roku, jak też w poprzednich okresach miesięcznych obecnego roku. W czasie od 15 lutego do 15 marca r. b. ubytek zapasów pszenicy ozimej wynosił 352,000 t, podczas gdy w ostatnim miesiącu tylko 155,000 t; ubytek pszenicy jarej wynosił w poprzednim okresie miesięcznym 69,000 t, w obecnym zaś 56,000 t. To powolniejsze tempo zmniejszania się zapasów pszenicy jest wynikiem zmniejszenia procentowego stosunku przymusowego przemiału pszenicy krajowej z 65% na 50%. Poza tem wobec wzmocnienia pracy na roli, producenci musieli ograniczyć podaż płodów rolnych. Z obecnego zapasu pszenicy wynika, że Niemcy będą musiały dla pokrycia zapotrzebowania do końca obecnego roku gospodarczego importować stosunkowo znaczne ilości pszenicy.

Zapas żyta oblicza się na 1,381,000 t, podczas gdy zapas w 1930 r. wynosił 1,980,000 t. Różnica w zapasie wynosi zatem prawie 600,000 t. Ubytek w miesiącu sprawozdawczym jest wprawdzie większy od ubytku w 1930 r. (o 37,000 t), jest jednak o 137,000 t mniejszy od ubytku w poprzednim miesiącu. Zmniejszenie się ubytku żyta tłumaczy się większym wciągnięciem owsa na karm, kosztem żyta. Wobec ciągłego zmniejszania się ubytku zapasów żyta należy się spodziewać, iż obecne zapasy wystarczą do końca roku gospodarczego.

Również tempo zmniejszania się zapasów jęczmienia jest znacznie powolniejsze od poprzedniego miesiąca. W miesiącu sprawozdawczym ubytek zapasów jęczmienia ozimego wynosił 19,000 t (w poprzednim miesiącu 24,000 t), a jęczmienia jarego 185,000 t (w poprzednim miesiącu 236,000 t). Ogólny zapas jęczmienia wynosił 240,000 t, podczas gdy w 1930 r. 376,000 t. Różnica wynosi zatem 136,000 t.

Zapas owsa znacznie się zmniejszył i jest o 728,000 t (według innych obliczeń o 500,000 t) mniejszy od zapasu w r. ub. O ile zużycie owsa w nastę-

K R A J	P a r o w e		M o t o r o w e		Razem ze statk. żaglow. i lichtug.	
	Ilość	Tonn rej. br.	Ilość	Tonn rej. br.	Ilość	Tonn rej. br.
Belgja . . . . .	—	—	2	1.660	2	1.660
Brazylja . . . . .	1	125	—	—	1	125
Dominja Brytyjskie . . . . .	5	4.640	10	5.915	18	12.541
Danja . . . . .	4	6.045	23	108.666	27	114.711
Francja . . . . .	12	186.120	4	44.290	17	232.115
Gdańsk . . . . .	11	10.240	—	—	11	10.240
W. Brytania i Irlandja . . . . .	78	395.352	44	295.042	132	693.814
Holandja . . . . .	4	5.565	41	115.065	45	120.630
Niemcy . . . . .	23	15.090	31	120.161	56	135.951
Włochy . . . . .	21	105.989	15	67.663	37	174.452
Japonja . . . . .	—	—	11	57.200	11	57.200
Norwegja . . . . .	13	10.770	6	13.795	19	24.565
Z. S. R. R. <sup>2)</sup> . . . . .	—	—	—	—	—	—
Hiszpanja . . . . .	1	200	8	47.674	9	47.874
Szwecja . . . . .	7	7.855	19	133.450	26	141.305
Stany Zjednoczone Am. . . . .	20	191.025	17	34.885	44	231.003
Chiny . . . . .	—	—	2	730	2	730
Estonja . . . . .	—	—	—	—	—	—
Litwa . . . . .	—	—	2	950	2	950
Razem: . . . . .	200	939.016	235	1,047.146	459	1,999.866
IV kw. 1930 r. . . . .	232	984.034	252	1,332.709	502	2,326.086
Różnica . . . . .	-32	-45.018	-17	-285.563	-43	-326.220

Zmniejszenie liczby budowanego tonnażu prawie całkowicie przypada na stocznie W. Brytanji i Niemiec, z których pierwsza wykazuje zmniejszenie o 215,088 t r. br., drugie zaś o 82,264 t r. br.

S. K.

#### SPADEK HANDLU ZAMORSKIEGO PORTÓW EUROPEJSKICH. — W hi-

Import	Hamburg	Brema	Rotterdam	Antwerpja
1930 . . . . .	16,562.337	3,401.000	20,763.900	10,477.796
1929 . . . . .	18,969.264	4,026.800	22,947.552	12,558.293
Spadek	2,406.927	625.800	2,183.652	2,080.497
Eksport				
1930 . . . . .	9,281.765	2,408.000	13,363.773	11,627.285
1929 . . . . .	9,771.139	2,434.700	14,884.091	13,653.269
Spadek	486.374	26.700	1,520.318	2,025.984

<sup>1)</sup> Według „Lloyd's Shipbuilding Returns”; dane za kwartał poprzedni — p. tyg. „Polska Gospodarcza”, zesz. 15/1931, str. 614.

<sup>2)</sup> Brak danych.

<sup>1)</sup> P. zesz. 17/1931, str. 698.

	Rok	Zbiór	Stan w dn. 15/IV	Ubytek w porównaniu do stanu w dn. 15/III
Pszenica ozima . . . . .	1931	3·45	0·300	0·155
	1930	3·07	0·436	0·350
Pszenica jara . . . . .	1931	0·34	0·047	0·056
	1930	0·28	0·044	0·046
Żyto ozime . . . . .	1931	7·59	1·381	0·577
	1930	8·05	1·980	0·540
Jęczmień ozimy . . . . .	1931	0·47	0·035	0·019
	1930	0·38	0·052	0·018
Jęczmień jary . . . . .	1931	2·38	0·205	0·185
	1930	2·80	0·324	0·398
Owies . . . . .	1931	5·66	1·811	0·725
	1930	7·38	2·539	0·870
Ziemniaki . . . . .	1931	44·23	9·686	4·821
	1930	37·25	9·238	4·135

nych miesiącach będzie takie same, jak w r. ub., to należy się spodziewać, że nadwyżka w końcu roku gospodarczego nie wyniesie więcej niż 500—700 tys. t, podczas gdy nadwyżka w r. ub. wynosiła około 1.200 tys. t. Warto zaznaczyć, że ostatnia podwyżka stawki celnej na owies z RM 12 na RM 16 za 100 kg przyczyni się do zwiększenia zużycia owsa krajowego kosztem przywozu z zagranicy, mimo, że jakość owsa krajowego jest znacznie gorsza.

Zużycie ziemniaków w znacznie wzrosło. W porównaniu do ubytku zapasów w poprzednim miesiącu, ubytek w miesiącu sprawozdawczym jest o przeszło 1·2 miljn. t większy. Zapas ziemniaków jest tylko o 450.000 t większy od zapasu w roku poprzednim, mimo że zbiór był o 7 miljn. t większy od zbioru w r. ub. Ubytek w miesiącu sprawozdawczym wynosi 48 miljn. t, czyli prawie połowę obecnego zapasu. Zwiększenie się zużycia

ziemniaków tłumaczy się wzrostem zużycia kartofli na paszę oraz pomyślną konjunkturą wywozową.

Jak widać więc, przymusowe zarządzenia Rządu Rzeszy przyczyniły się do zmniejszenia zapasów płodów rolniczych, dzięki czemu w przyszłym roku gospodarczym nie będą ciężać żadne prawie nadwyżki z obecnego roku gospodarczego.

A. B.

## CZECOSŁOWACJA

**REZULTATY SPISU LUDNOŚCI W 1930 R.** — Według dotychczas opublikowanych rezultatów spisu ludności z dn. 1 grudnia r. ub. ludność Czechosłowacji wynosi 14·7 miljn. Liczby, dotyczące poszczególnych części składowych państwa, przedstawiają się w porównaniu z poprzednim spisem z 1921 r. następująco:

	1921	1930	Wzrost zaludnienia:	
				%
Czechy . . . . .	6.670.582	7.103.266	432.684	6·5
Morawy i Śląsk . . . . .	3.335.152	3.562.957	227.805	6·8
Słowaczyna . . . . .	2.997.048	3.329.717	332.669	11·1
Ruś Podkarpacka . . . . .	604.593	725.294	120.701	20·0
Razem:	13.607.375	14.721.234	1.113.859	8·2

Wskutek silniejszego przyrostu ludności w krajach powęgierskich, wzrósł ich udział w całkowitem zaludnieniu Czechosłowacji, co dotyczy zwłaszcza Rusi Podkarpackiej. Gęstość zaludnienia na 1 km<sup>2</sup> wynosi 104 osób wobec 97 w 1921 r.

## AUSTRIA

**OESTERREICHISCHE CREDIT-ANSTALT.** — Dn. 8 b. m. Dyrekcja Oesterreichische Credit-Anstalt zakomunikowała austriackiemu Ministrowi Finansów, iż przedsiębiorstwo to stoi wobec niewypłacalności, ze względu na poniesione ostatnio straty, sięgające łącznej sumy 140 miljn. szyl. Przez 3 doby prowadzone były pertraktacje co do sposobu przeprowadzenia sanacji, które zakończono zostały pomyślnie, tak, że publiczności dowiedziała się jednocześnie właściwie o powstałych trudnościach i sposobie ich zażegnania. Dn. 12 b. m. kasy Credit-Anstaltu odczuły bardzo silny nacisk, jednakowoż przygotowane już były wystarczająco ilości gotówki dla dokonania wypłat; kurs dolara nie doznał poważniejszych wahań. Sanacja przeprowadzona została w ten sposób, że na pokrycie strat przeznaczono istniejące rezerwy w sumie 40 miljn. szyl., bank Rotschilda przeznaczył na ten cel

7·5 miljn. szyl. nominalnej wartości akcji Credit-Anstaltu, z pozostałych zaś 117·5 miljn. szyl. kapitału akcyjnego (wynosił on 125 miljn. szyl.) skreślone zostanie 25%, t. j. suma 29·42 miljn. szyl.; w ten sposób stary kapitał akcyjny przedsiębiorstwa został zredukowany do 88 miljn. szyl., przy jednoczesnym zlikwidowaniu kapitału rezerwowego. Pomoc zzewnątrz wyraża się sumą 152·5 miljn. szyl., z czego Rząd austriacki dostarcza 100 miljn. szyl., Bank Narodowy 30 miljn. szyl. i bank Rotschilda 22·5 miljn. szyl.; z sum tych 63 miljn. szyl. przewidziane będą na pokrycie reszty ujawnionych strat, 89·5 miljn. szyl. zaś na zakup nowej emisji akcji po kursie, dołąd ściśle nieznanym, jednak takim, że nowy kapitał akcyjny okaże się wyższym od dotychczasowego. Akcje nowej emisji korzystać będą z przywileju, a mianowicie pierwsze 5% dywidendy będą otrzymywały obie emisje jednakowo, z dalszego zysku zaś  $\frac{2}{3}$  przypadnie nowym a  $\frac{1}{3}$  starym akcjonariuszom; przywilej ten uważany jest za formalny, gdyż na najbliższe lata nie przewiduje się dywidend, przewyższających 5%. W ten sposób więc starzy akcjonariusze poniosą straty stosunkowo nieznaczne, a to dlatego, że 60—70% akcji znajdowało się zagranicą, i nie należało zniechęcać ich posiadaczy, będących w licznych wypadkach jednocześnie wierzycielami Banku. Sanacja

zostaje dokonana bez udziału zagranicy, jednak celem uzyskania funduszy na wkład Rządu w sumie 100 miljn. szyl. mają być wypuszczone trzyletnie bony skarbowe, które zamierza się ulokować zagranicą.

Trudności Oesterreichische Credit-Anstalt były niespodzianką, tem większą, że do ostatka bank utrzymywał zupełną płynność, a przebieg własnych interesów w r. ub. był raczej pomyślny. Główna pozycja strat, oceniana na 60 miljn. szyl., wynikała z przejęcia Bodencreditanstalt; straty poniesiono poza tem w szeregu przedsiębiorstw, związanych z Credit-Anstalem, z pośród których wymienia się Serbski Bank Agrarny, Kroacki Bank Kredytowy i liczne przedsiębiorstwa przemysłowe, zwłaszcza branży włókienniczej. Credit-Anstalt jest największym przedsiębiorstwem bankowym Austrii, uzależniona jest od niego wielka część tamtejszego przemysłu, upadek więc jego byłby olbrzymią katastrofą gospodarczą, do której Rząd dopuścić nie mógł i musiał się zdecydować na użycie wszelkich posiadanych możliwości celem podtrzymania tej instytucji. Szybkość, z jaką przeprowadzona została akcja sanacyjna, oraz jej radykalność spowodowały, że nie zaobserwowano poważniejszego zaniepokojenia ani w Austrii, ani w innych krajach, z krómei Credit-Anstalt jest związany. Niemniej zjawili się w Wiedniu reprezentanci licznych zagranicznych instytucji finansowych z Bankiem Rozrachunków Międzynarodowych i Bankiem Angielskim na czele. W tej chwili aktualna jest sprawa ulokowania bonów skarbowych na 100 miljn. szyl., które według dotychczasowych wiadomości mają być trzyletnie i oprocentowane przy stopie 7%. Istnieją informacje, że przeprowadzenie odpowiedniej ustawy jest już zapewnione po pertraktacjach z przywódcami partji. Zabezpieczeniem ich oprocentowania ma być udział Rządu w dochodach instytucji emisyjnej, co jednak wymagałoby zmiany odołnej ustawy, gdyż obecnie dochody te stanowią zabezpieczenie spłaty długu rządowego w Banku Narodowym. Krają pogłoski, iż dla ulokowania tych bonów utworzone będzie międzynarodowe konsorcjum bankowe pod przewodnictwem B. R. M., z drugiej strony jednak wysuwana jest myśl utworzenia dla tego celu konsorcjum banków austriackich, gdyż powodzenie niedawnej pożyczki budowlanej pozwala przypuszczać, że znaczna część bonów mogłaby być ulokowana na rynku wewnętrznym.

## WĘGRY

**KWESTJA ODDŁUŻENIA ROLNICTWA.** — W dn. 23 ub. m. ukazało się rozporządzenie wykonawcze do ustawy o oddłużeniu rolnictwa węgierskiego, w myśl którego utworzona ma być Krajowa Komisja dla Uregulowania Długów Ziemskich, składająca się z 12 członków, mianowanych przez Prezesa Ministrów; obok Komisji Krajowej czynne będą podkomisje, powołane do rozpatrywania szczegółów, powstających w toku postępowania pojednawczego.

Podania o wdrożenie postępowania wnosić będzie dłużnik na ręce prezesa Komisji Krajowej na drukowanych kwestionariuszach, informujących równocześnie i o rodzaju mających się załączyć dokumentów. Podania, uznane jako nadające się na uwzględnienie, Komisja Krajowa przedkładać będzie głównie 4 instytucjom finansowym altruistycznym dla przepro-



wadzania rokowań z wierzycielami; innym instytucjom będą sprawy takie tylko wówczas powierzane, jeżeli dobrowolnie się na to zgodzą. W pertraktacjach pojedynczych miarodajna będzie dla instytucji finansowych zasada ustalenia zobowiązań dłużnika w tej wysokości, aby on, po uwzględnieniu ciężarów publicznych i kosztów utrzymania rodziny, mógł je rzeczywiście ponieść. Od zawartej ugody żadna ze stron jednostronnie odstąpić nie może. W sprawie przedłożonej przez instytucję finansową ugody Komisja Krajowa decyduje po wysłuchaniu opinii podkomisji. Ugoda zostaje następnie uwidoczniona w wykazie hipotecznym.

Zaznaczyć należy, że akcja oddłużania rolnictwa została już rozpoczęta, a wykonywana była przez t. zw. komisję pięciu, która ma się przekształcić w Komisję Krajową. Do komisji pięciu wpłynęło dotychczas 8 tys. podań, z których wynika interesująca okoliczność, że większa część rolników zajmuje się wyłącznie uprawą zboża i w małej tylko części albo i wcale nie zajmuje się hodowlą zwierząt, wzgl. drobiu, a zatem ciężka sytuacja, w której rolnicy ci się znaleźli, stoi w związku w pierwszym rzędzie z trudnościami w dziedzinie zbytu zbóż. Z 8 tys. podań 7.500 przypada na właścicieli posiadłości średniej i małej, 500 zaś na własność wielką.

Przy załatwieniu poszczególnych podań miarodajna ma być zasada, że za dojrzałego dla sanacji można uważać jedynie tego zadłużonego rolnika, którego zadłużenie odpowiada przynajmniej połowie obecnej wartości obrotowej jego własności ziemskiej, albo którego zadłużenie jest mniejsze wprawdzie, zobowiązania rolnika z tytułu opłacania odsetek istniejącego długu są jednak tak ciężkie, iż sanacja zdaje się być uzasadniona.

W licznych wypadkach okazuje się, że rolnik jest wprawdzie silnie zadłużony, sprzedaż jednak pewnej mniejszej części gruntu umożliwiłaby mu zupełne oczyszczenie się od długu. W takich wypadkach komisja starać się będzie zmobilizować pewną część gruntu zadłużonego, gdyż jedną z głównych zasad akcji sanacyjnej jest właśnie to, aby rolnika w miarę możliwości własnymi jego siłami postawić na nogi, efektywna interwencja państwa zaś będzie się ograniczać do wypadków, w których innych sposobów wyjścia rzeczywiście niema.

## ŁOTWA

**PRZYWÓZ NAWOZÓW SZTUCZNYCH.** — Przywóz nawozów sztucznych do Łotwy podniósł się w ostatnich latach do 70—90 tys. t w stosunku rocznym. Szczegóły zawiera następujące zestawienie:

	Tonny	Tys. latów
1925	90.897	7.236
1926	87.220	7.756
1927	78.181	6.425
1928	87.140	7.015
1929	73.596	7.901
1930	71.323	6.741 (dane prowiz.)

Import obejmuje przede wszystkim superfosfaty, żuźle Thomasa i sole potasowe, a poza tem saletrę chilijską i norweską, kainit, siarczan amonu i w 1929 r. po raz pierwszy nitrofos. Głównym dostawcą nawozów sztucznych (sole potasowe i żuźle Thomasa) są Niemcy, dostarczające 62·82% całego importu. Udział Francji w imporcie (sole potasowe) wynosi 10·37%, Szwecji

6·61%, Holandji 5·30%, Belgji 7·83%, przy czym 3 ostatnie kraje importują przeważnie superfosfaty.

Łotwa produkuje superfosfaty i mączkę kostną, częściowo eksportując te artykuły zagranicę. Eksport ilustruje następujące zestawienie:

	Superfosfaty:		Mączka kostna:	
	tonn	tys. latów	tonn	tys. latów
1927	3.212	224	1.709	226
1928	20.991	1.435	1.865	251
1929	33.711	2.470	1.574	167

Głównym odbiorcą superfosfatu łotewskiego jest Rosja Sowiecka, która w 1929 r. zakupiła tego artykułu za 2.200 tys. latów, a więc 90% całego eksportu. Mączkę kostną eksportuje się przeważnie do Finlandji (w 1929 r. za 120 tys. latów), a poza tem do Litwy i Estonji. Zamierzone są ułatwienia w sprawie importu nawozów przy pomocy Banku Ziemskiego (Zemis Banka), który ma udzielać gwarancji wypłat za nawozy, dostarczone kooperatywom rolnym.

M.

## Z. S. R. R.

### PRZEMYSŁ NAFTOWY W 1930 R.

Przemysł naftowy w roku sprawozdawczym wykazuje ponownie wielki postęp. Odkryte poprzednio tereny naftowe weszły już w okres eksploatacji. Prócz okręgów górniczo-naftowych: Azneft', Grozneft' i Embaneft' utworzono nowe zarządy okręgowe: Majneft', Turkmeneft', Centraneft', Sachalinneft', Uralneft' i Gruzneft'; ten ostatni okrąg nie produkuje jeszcze, gdyż wiercenia poszukiwawcze nie doszły do horyzontów ropnych. Możliwą jest rzeczą, że w 1931 r. Z. S. R. R., jako producent surowca ropnego, zajmie II miejsce w produkcji światowej po Stanach Zjednoczonych Am., usuwając Wenezuelę na III miejsce.

Liczbowo rozwój przemysłu naftowego w roku sprawozdawczym przedstawia się następująco: wydobycie ropy wyniosło 18.651·4 tys. t (1929 r. 14.167·6 tys. t), wykazując wzrost 31·6%. Udział Azneftu w tej produkcji wynosi 57·8%, Grozneftu 37·3%, innych okręgów 4·9%. Wzrost produkcji w stosunku do 1929 r. wykazują: Azneft 20·6%, Grozneft ok. 50%, inne okręgi 57·5%.

Równoległe z powiększeniem produkcji ropy rozwija się działalność wiertnicza, mianowicie w 1930 r. odwiercono 641.015 m wobec 464.620 m w 1929 r.; zwyżka wynosi 38%. Znamienny jest wzrost ilości odwierconych metrów w innych okręgach, poza Azneftem i Grozneftem, wynoszący 145%; w stosunku do ogólnej ilości odwierconych metrów inne okręgi odwierciły 93.249 m, czyli ok. 15%. Świadczy to o bardzo poważnym rozwoju nowych terenów. Jednakże rozwój mógłby być jeszcze większy, gdyby nie brak wykwalifikowanych robotników i nadzoru, brak materiałów i narzędzi wiertniczych, nietermino a ich dostawa.

Przeróbka ropy wyniosła 16.175·7 tys. t (1929 r. — 11.653·6 tys. t), wykazując zwyżkę 38·8%. Taka wysoka przeróbka była możliwa dzięki stałej dalszej rozbudowie urządzeń rafineryjnych oraz krakingowych. W roku sprawozdawczym czynnych było 38 rafinerji. Niektóre z nich posiadają bardzo poważne możliwości przeróbki według ostatniego słowa techniki rafineryjnej, jak np. rafinerja w Tuapse. Również rozbudowa urządzeń krakingo-

wych postępuje silnie naprzód. Istnieje 20 urządzeń krakingowych systemu Jenkins, Winkler — Koch; ponadto w roku sprawozdawczym zastosowano nowy system Szuchow — Kapelusznikow, mający uwolnić Z. S. R. R. od zależności od zagranicy. Również duże zainteresowanie w Z. S. R. R. wywołała metoda katalityczna Mc Affee (patent Gulf) z chlorem glinu, pozwalająca na otrzymanie do 85% benzyny z olejów ciężkich bez potrzeby rafinacji. Zainteresowanie tą metodą jest zrozumiałe, zważywszy na obszerne pokłady bauxytu w okręgu Dnieprowskim i alunitu w okręgu Transkaukaskim; obecnie postanowiono intensywną rozbudowę tych pokładów na cele krakingowe.

Spżycie wewnętrzne wyniosło 10.391·6 tys. t (1929 r. 8.353·8 tys. t), wykazując zwyżkę 24·3%. Spżycie benzyny wyniosło 3·4%, nafty 20·9%, oleju gazowego i opałowego 68·7%, olejów smarowych 7%. Wzrost spżycia benzyny wyniósł 151%, nafty 29·7%, oleju gazowego i opałowego 19%, olejów smarowych 35·2%. Pomimo częściowego marnotrawienia produktów, wzrost spżycia w stosunku do 1929 r. jest dość poważny. Rozwój innych przemysłów oraz motorowego rolnictwa jest widoczny.

Eksport produktów naftowych wyniósł 4.803·0 tys. t (1929 r. — 3.815·2 tys. t), wykazując zwyżkę 26%. W tem eksport benzyny wyniósł 30%, nafty 16·2%, oleju gazowego i opałowego 42·7%, olejów smarowych 5·7%, ropy 4·9%. Wzrost eksportu benzyny wyniósł 33·7%, oleju gazowego i opałowego 36·4%, ropy 16·2%, natomiast nafta i oleje smarowe nie wykazały prawie żadnego wzrostu.

Największym odbiorcą produktów naftowych sowieckich jest Anglja z kwota 973.116 t (wzrost 21·1% w stosunku do 1929 r.), następnie idą Włochy 826.079 t (+ 44·5%), Francja 556.862 t (+ 47·8%), Niemcy 504.629 t (+ 45·9%), Hiszpanja 361.326 t (+ 13·3%). Powyżej 100 tys. t importowały ponadto kraje: Egipt, Indie Bryt. (+ 40·6%), Turcja, Afryka (+ 20·9%), Belgja, Danja (+ 48·7%), Węgry i Austria (+ 253·4%). Tak poważna zwyżka jest wynikiem usiłowań sowieckich zajęcia rynków naftowych nad Dunajem, gdzie produkty sowieckie mogą znaleźć zbyt dzięki dumpingowi i taniej drodze wodnej. Nie wszędzie jednak zbyt sowieckich produktów naftowych ma miejsce dzięki dumpingowi; w niektórych państwach produkty te bardzo są cenione, np. w Hiszpanji i Anglji; ceny produktów sowieckich nie są wiele niższe od cen Standard'u i Shell'a. Z drugiej strony trzeba przyznać, że koszty wydobycia ropy sowieckiej są dosyć niskie, gdyż pokłady nie są głębokie, praca wiertnicza jest łatwa, praca ludzka tania; te czynniki więc wpływają na możność konkurowania z produktami naftowymi innych państw, nie zawsze uciekając się do konieczności dumpingu.

Zwrócić należy uwagę na poważne wsilki „Sojuzneftu” w dziale eksportu, który ma dalsze tendencje wzrostu, szczególnie na rynkach państw naddunajskich, Hiszpanji, Grecji i rynkach Dalekiego Wschodu. Już w 1930 r. zdołał Sojuzneft umieścić na rynku Japonji około 40 tys. t produktów naftowych, po raz pierwszy robiąc wyłom w tej dotychczasowej bezkonkurencyjnej domenie Standard'u i Shell'a. Również ostatnie kontrakty z Włochami i z Francją wskazują

na rozwój eksportu sowieckiego, a zatem na rozwój dalszy całego przemysłu naftowego w Z. S. R. R.

W. Ł.

## TUNIS

**STAN GOSPODARCZY.** — Wśród zamorskich posiadłości francuskich Tunis z różnych względów przyciąga dużo uwagi metropolji. To też nietylko jego bliskością należy uzasadnić fakt, że ustępujący Prezydent Republiki uznał za stosowne osobiście zetknąć się z tą częścią północno-afrykańskich posiadłości Francji, jak to uczynił w lecie 1930 r. w stosunku do Algieru, na jesieni zaś tegoż roku — do Marokka. W ten sposób — i to w związku z obchodem 50-lecia protektoratu francuskiego w Tunisie — podkreślona została łączność poszczególnych części północno-afrykańskiego imperjum francuskiego, a w licznych z tego powodu enuncjacjach podniesiono ścisły związek między metropolją i protektoratem oraz coraz to bardziej zacieśniające się węzły współpracy gospodarczej.

Otwarta niedawno w Vincennes Międzynarodowa Wystawa Kolonialna, przedstawiająca całemu światu syntezę pracy Francji w kolonjach, z pewnością spopularyzuje wśród nieuprzedzonych zwiedzających pogląd, że w rozległych swych posiadłościach zamorskich Francja spełnia doniosłą misję cywilizacyjną, w wyjątkowo wprost udatny sposób łącząc pracę nad podniesieniem ekonomicznym, socjalnym i kulturalnym kolonij i protektoratów z poszanowaniem tradycji i zwyczajów ludności miejscowej. W ten sposób nietylko zyskuje się niedawno jeszcze zupełnie dziki miejscowości dla cywilizacji, lecz nawiązuje się przyjazny kontakt z tubylczą ludnością, szanując w myśl szczytnych zasad humanitarnych jej prawa do egzystencji i rozwoju. Tak nowoczesnym pojmowaniem ekspansji kolonialnej nie wszyskie państwa mogą się poszczycić, ale też i w dziedzinie gospodarczej niewiele z nich osiągnęło równie pomyślne wyniki.

Tunis stanowi wśród posiadłości francuskich jeden z dobitnych przykładów szczęśliwej polityki kolonizacyjnej. Toteż 50 lat protektoratu stworzyły z tego zniszczonego ongiś kraju kwitnącą oazę, a stale zacieśniające się stosunki francusko-tunetańskie pozwalają wciągać do tej świadomej twórczej pracy coraz szersze rzesze ludności tubylczej.

W stosunku do kraju-protektora jest Tunis położony bardzo szczęśliwie, gdyż w odległości zaledwie 30 godzin podróży od Marsylii. Przylegając z jednej strony do kwitnącej i zagospodarowanej już od 100 lat Algierji, ma on z północy i wschodu bardzo rozwiniętą linię wybrzeża morskiego; 4 główne porty protektoratu — Bizerte, Tunis-la Goulette, Sousse i Sfax (wszystkie połączone linijami kolejowymi) pomyślnie się rozwijają. Tylko na południu i południowym wschodzie graniczy protektorat z mało ożywionymi okolicami — piaskami Sahary i włoską Tripolitanją. Bliskość Francji i Algieru decyduje o bliskiej łączności protektoratu z krajem-protektorem i sąsiednią kolonją; łączność tę uwydatniają liczby wymiany towarowej.

Z punktu widzenia gospodarczego Tunis można podzielić na 5 części: północną, więcej górzystą (charakteryzującą ją

urodzajne doliny i, ograniczone przez góry, pasy równin); północno-wschodnią część, łącznie z Cap Bon, zdatną głównie do uprawy pomarańcz i cytryn; okolicę Sousse, znaną z uprawy oliwek; centrum kraju, zdatne głównie na pastwiska, oraz południową część — obszar oaz i uprawy palmy daktylowej. Rolnictwo (uprawa pszenicy, jęczmienia, owsa, oliwek, palm daktylowych, winogron, pomarańcz, cytryn i t. d.) oraz hodowla stanowią główne zajęcie ludności. Plantacje drzew oliwkowych zajmują obecnie obszar 260 tys. ha, przeciętna produkcja oliwy ok. 280 tys. q rocznie. Produkcja wina w 1930 r. wyniosła ok. 1 miljon hl. Pogłowie bydła wynosiło według danych 1927 r. (p. obok):

	1 9 2 9		1 9 3 0	
	Import	Eksport	Import	Eksport
Produkcja zwierzęca . . . . .	139.394	77.669	111.737	73.724
" roślinna . . . . .	361.323	944.932	379.745	816.909
" mineralna . . . . .	197.124	301.208	208.660	242.569
Wyroby gotowe . . . . .	1.286.614	84.634	1.486.205	91.083
Ogółem: . . . . .	1.984.455	1.408.443	2.186.347	1.224.285

Obrót ogólny wyniósł w 1930 r. 3.410.632 tys. fr. Z tego przypadło na Francję i Algier ogółem 2.263.176 tys. fr., czyli ok. 2/3 obrotu zagranicznego Tunisu, przyczem udział Francji i Algieru w imporcie do Tunisu był jeszcze wyższy i przekroczył 70%. Z powyższego zestawienia wynika, że bilans handlowy Tunisu jest wybitnie ujemny (podobnie, jak w innych zamorskich posiadłościach Francji); saldo pasywne obrotu zagranicznego przypada wyłącznie na metro-

	Ilość statków	Liczba podróży	Obrót towarowy ton	Ilość bydła sztuk
Sfax . . . . .	4.070	7.760	2.570.741	12.373
Tunis — Goulette . . . . .	3.670	114.766	2.164.247	8.726
Bizerte . . . . .	903	19.584	504.035	—
Sousse . . . . .	1.443	58	462.343	8

Sieć komunikacyjna w Tunisie jest dość gęsta. Według stanu z 1929 r. było 4.500 km dróg, 2.072 km kolei żelaznych oraz 5.200 km linii telegraficznych.

Budżet na 1931/32 r. wynosi 578.267.500 fr. w dochodach oraz 578.217.639 fr. w wydatkach, przewiduje więc nieznaczną nadwyżkę dochodów. Zadłużenie protektoratu na dz. 31/XII 1929 r. wynosiło 790.500 tys. fr.

Powyższy krótki przegląd stanu gospodarczego Tunisu pozwala się zorientować, że rozwój ekonomiczny protektoratu postępuje szybko naprzód. Ten nie tak

Konie . . . . .	92.348
Osy . . . . .	162.044
Muly . . . . .	38.484
Bydło rogate . . . . .	501.223
Owce . . . . .	2.142.366
Kozy . . . . .	1.380.855
Wielbłądy . . . . .	155.356
Nierogaczna . . . . .	13.473

Bogactwa mineralne Tunisu są obfite. Wydobywa się duże ilości fosforytów, rudy żelaznej, poza tem rudy cynkowe i ołowiane. Ludność miejscowa — poza rolnictwem i hodowlą — zajmuje się głównie rzemiosłami, w nadmorskich zaś okolicach rybołówstwem.

Handel zagraniczny Tunisu w ostatnich 2 latach ilustruje następujące zestawienie (w tys. fr.):

Handel zagraniczny Tunisu w ostatnich 2 latach ilustruje następujące zestawienie (w tys. fr.):

Ruch portowy i obrót towarowy głównych portów Tunisu w 1929 r. ilustruje poniższe zestawienie:

Handel zagraniczny Tunisu w ostatnich 2 latach ilustruje następujące zestawienie:

B. W-cki

## SPRAWY CELNE ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWN. W PAŃSTW. ZAGR.

**FRANCJA.** — Podwyższenie cła na cukier i wyroby cukiernicze. — W „Journal Officiel” z dn. 19/IV r. b. ogłoszona została ustawa, podwyższająca dotychczasowe cła na cukier o przeszło 20% oraz, w związku z tem, na szereg wyrobów cukierniczych.

Charakterystyczną cechą tej ustawy jest to, że działa ona wstecz, a mianowicie termin wejścia w życie nowych cel ustalony został w art. 2 na 10 lutego r. b., t. j. przeszło 2 miesiące przed ich ogłoszeniem. Dotychczasowe cła będą pobierane tylko od tych transportów, które nadane zostały do bezpośredniego przywozu do Francji przed dniem 10 lutego r. b. i przeznaczone były do bezpośredniej

konsumpcji, nie zaś przywożone na skład.

Nowe stawki celne przedstawiają się, jak następuje (we fr. od 100 kg):

Pozy- cjatar. cel.	Nazwa towaru	Taryfa: gener. min- malna
94	Cukier pochodzący z krajów obcych:	
	A) surowy w proszku: przeznaczony do rafinowania, którego przewidziana wydajność przy rafinowaniu wynosi:	
	98% i mniej . . . . .	165'75 165'75

powyżej 98% . . . . .	170	170
nieprzeznaczony do rafinowania, lecz którego przewidziana wydajność rafinady wynosi:		
98% i mniej . . . . .	165'75	165'75
powyżej 98% . . . . .	170	170
B) rafinowany i prasowany w formach:		
inny niż kandysowy . . . . .	170	170
cukier kandysowy . . . . .	204	204
z92 Melasa z krajów obcych, przeznaczona:		
1) do destylacji . . . . .	2'55	1'70
2) do wytwarzania paszy melasowej . . . . .	0'25	0'25
3) inna, pochodząca z krajów obcych o absolutnej zawart. cukru:		
50% i mniej . . . . .	278'80	130'40
powyżej 50% . . . . .	548'80	292'40
z93 Syrop i cukier inwertowany:		
pochodzące z krajów obcych . . . . .	220	195
93bis Wyroby cukiernicze:		
cukierki, drażetki, pastylki i t. d.; owoce, wytw. roślinne, przerobione z cukrem lub pokryte cukrem:		
zawierające likier:		
pochodzące z krajów obcych . . . . .	748	349
inne bez czekolady lub kakao:		
zagraniczne . . . . .	310	240
93ter Glukoza: wszelkie wyroby, zawierające cukier, niekryształizujące bez względu na stopień ich koncentracji bez względu na to, z jakiego surowca są wytworzone . . . . .	460	230
glukoza czysta . . . . .	890	445
z94 Biskwity z cukrem, poch. z krajów obcych, zaw. cukier krystalizujący lub inny:		
1) do 25% . . . . .	142'50	122'50
2) powyżej 25—50% . . . . .	165	145
3) " 50%, również marcepany, makarony, ciastka migdałowe, oraz wyroby cukiernicze t. zw. „petits fours” lub inne bez względu na zawartość cukru . . . . .	215	195
z94bis Pierniki: zwykłe, bez lub z migdałami, również zaw. maksimum 25% wyrobów zczukrowanych . . . . .	235	117'50
94ter Proszek z zawartością cukru lub bez, służący do wyrobu kremu, pudingu i t. d., bez dodatku kakao lub czekolady . . . . .	630	157'50

z98 Czekolada w blokach, tafłach, tafelkach, tabletkach i t. d., czekolada płynna mleczna lub inna—zawierająca kakao w ilości:		
powyżej 42—55% . . . . .	331'50	301'50
42% i mniej . . . . .	320'60	290'60
162 Buraki cukrowe:		
świeże . . . . .	30	15
suszone w całości, pokrajane lub w proszku . . . . .	250	125

Oprócz wyżej wymienionych cel pobierany jest nadto od niektórych towarów

podatek konsumpcyjny od zawartego w nich cukru rafinowanego względnie alkoholu (np. od cukierków z likierem i bez, drażetek i t. d.).

Dla pewnych towarów przewidziany został w ustawie sposób ustalenia stawki celnej. Tak np. dla mleka skondensowanego i mączki mlecznej stawka celna musi się składać z 2 składników, a mianowicie: 1) z 40%, 50% wzgl. całej stawki celnej na cukier rafinowany oraz 2) z t. zw. dodatku fabrykacyjnego, który powinien pokrywać koszt fabrykacji oraz wysokość cła od zużytego do produkcji mleka.

Wyżej wymienione przepisy i wyjaśnienia zawarte są w licznych uwagach do odnośnych pozycji taryfy celnej.

## Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH

### ARTYKUŁY SPOŻYWCZE I KOLONJALNE

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH. — Ceny w okresie od dn. 1 do 15 maja r. b. kształtowały się następująco (za kwintal):

	1—8/V		9—15 V		Różnica (w %-ach) cen z 9—15/V w stos. do cen z 1—8/V
	w walucie krajowej		w \$		
<b>Psz eni ca:</b>					
Berlin . . . . .	28'28	6'73	29'21	6'95	+ 3'2
Praga . . . . .	159'00	4'71	160'50	4'76	+ 0'9
Chicago . . . . .	—	3'06	—	3'09	+ 0'8
Buenos Aires . . . . .	—	2'41½	—	2'40	— 0'6
Liverpool . . . . .	—	2'75	—	2'70	— 1'8
Wiedeń . . . . .	23'15	3'25	23'15	3'25	—
Hamburg . . . . .	7'60	3'06	7'57	3'06	— 0'4
<b>Ż y t o:</b>					
Berlin . . . . .	19'82½	4'72	19'49	4'64	— 1'6
Praga . . . . .	161'50	4'79	151'50	4'48½	— 6'3
Chicago . . . . .	—	1'38	—	1'48	+ 7'2
Wiedeń . . . . .	23'50	3'30	23'50	3'30	—
<b>O w i e s:</b>					
Berlin . . . . .	19'46	4'63	19'99	4'75	+ 2'7
Praga . . . . .	158'00	4'68	153'50	4'55	— 2'8
Chicago . . . . .	—	2'02	—	2'08	+ 2'9
Buenos Aires . . . . .	—	1'72	—	1'79½	+ 4'3
Liverpool . . . . .	—	2'41	—	2'43	+ 0'8
Wiedeń . . . . .	24'50	3'44	24'50	3'44	—
Hamburg . . . . .	4'75	1'91	4'75	1'91	—
<b>J ę c z m i e ń b r o w a r o w y:</b>					
Berlin . . . . .	—	—	—	—	—
Praga . . . . .	156'75	4'65½	150'50	4'46	— 3'9
Chicago . . . . .	—	2'30	—	2'39	+ 3'9
Wiedeń . . . . .	30'00	4'21½	30'00	4'21½	—
Hamburg . . . . .	5'55	2'23½	5'62	2'20½	+ 1'2
<b>J ę c z m i e ń z w y k ł y:</b>					
Berlin . . . . .	23'70	5'64	23'70	5'64	—

### BYDŁO I MIĘSO

— Na rynku bekono w w Anglii w II połowie kwietnia dotychczasowy zwyczajowa tendencja, naskutek przewyższających zapotrzebowanie zwiększonych dowozów, ustąpiła miejsce dość znacznej niższe cen. Zapotrzebowanie naogół było małe. Jedynie nie uległa niższe cena bekonu duńskiego, który cieszył się dobrym popytem. Szwedzki bekon spadł o sh 3, holenderski o sh 9—11, polski o sh 10—11, a szóstki nawet o sh 15.

W W i e d n i u na rynku trzody chlewnej w początku okresu sprawozdawczego, głównie z uwagi na dużą podaż, zaznaczyła się niższa cen, przyczem niższa ta była bardziej pokaźna przy towarze mięsnym. W czwartym tygodniu kwietnia rynek trzody chlewnej cechowała tendencja

utrzymana z odcieniem słabszym. W ostatnich dniach kwietnia zaznaczył się dalszy spadek cen.

W Berlinie przez cały okres sprawozdawczy rynek trzody chlewnej cechowała tendencja niżkowa. Również słabsza tendencja zaznaczyła się w 4-ym tygodniu kwietnia i dla bydła rogatego oraz cieląt.

W G d a ń s k u największy spadek cen wykazała trzoda chlewna, w ostatnich dniach tylko zaznaczyła się nieznaczna zwykła cen s w i ń bekonowych. Obok trzody chlewnej spadły i ceny owiec. Na rynku bydła rogatego tendencja naogół utrzymana z odcieniem mocniejszym dla wół w.

W P r a d z e niżkowo kształtowały się ceny cieląt. Dla bydła rogatego tendencja była niezupełnie regularna. Również nie

regularna tendencja cechuje i rynek trzody chlewnej.

**LONDYN.** — Na rynku bekoniów notowano oficjalnie — w sh za 1 cwt: duńskie Nr. 1 sizeable 80, — Nr. 2 77, ciężkie Nr. 1 80, — Nr. 2 76, szóstki Nr. 1 78, — Nr. 2 76, szwedzkie Nr. 1 sizeable 70—75, — Nr. 2 62—72, ciężkie Nr. 1 70—72, — Nr. 2 68—70, holenderskie Nr. 1 sizeable 56—64, — Nr. 2 56—62, — Nr. 3 54—58, ciężkie Nr. 1 56—64, — Nr. 2 55—60, polskie najchudsze 51—55, — chude 49—53, — prima 50—51, — ciężkie najchudsze 52—54, — chude 50—52, — szóstki 44—48.

**WIEN.** — Notowano dn. 28/IV — w szyl. austr. za 1 kg żywej wagi: świnie słoniowe prima 1'45—1'50, angielskie krzyżówki 1'20—1'35, mięsne lekkie z Polski 1'10—1'50, grube 1'05—1'25, tertio 0'90—1'00, stare 1'20—1'25, chłopskie 1'20—1'30.

**PRAGA.** — W iatkach Praga VII płacono dn. 30/IV — w Kcz. za 1 kg bitej wagi łącznie z podatkiem: cieleta bite na wsi 8'00—9'25, — w Pradze 8'50—9'50, świnie 8'00—9'00, — bite w Pradze 8'50—9'50, bagony 10'75—11'25. Na targu była żywego w IV tyg. kwietnia płacono — w Kcz. bez podatku: woły krajowe 4'30—6'70, stadniki 4'40—5'60, krowy 2'80—5'50, polskie woły 4'80—6'20, stadniki 4'75—5'40, krowy 4'00—5'25.

## JAJA

— Produkcja, a. co za tem idzie, i dowozy w II połowie kwietnia prawie we wszystkich krajach były duże. Towar, dowożony na rynki krajów odbiorczych, częściowo idzie na pokrycie zapotrzebowanie konsumpcyjnego, częściowo zaś przeznaczają się do konserwacji. W krajach produkcji, z uwagi na zwiększone zapotrzebowanie dla celów konserwacyjnych, ceny uległy częściowej wyższości. Produkcja prawdopodobnie już osiągnęła punkt kulminacyjny.

Na rynku niemieckim położenie spokojne. W okresie sprawozdawczym ceny kształtowały się zniżkowo. Na zmienionym poziomie pozostały jedynie ceny gatunków najtańszych. Zbyt nie jest bardzo łatwy. Krajowa produkcja prawie w całości pokrywa zapotrzebowanie konsumpcyjne, to też towar importowany głównie przeznaczają się do konserwacji.

Na rynku angielskim zaznaczyła się wyższość cen na jaja angielskie, natomiast importowane jaja do picia, na które prawie niema żadnego popytu, nie tylko nie uległy wyższości, lecz nawet częściowo zniżkowały. Na towar polski popyt niezły, jednak cena angielska w porównaniu z cenami za tupa w kraju jest bardzo niska.

Na rynku austriackim mimo dość niskich cen nastroj panuje spokojny. Ceny pozostają na niezmiennym poziomie. Siła nabywczą konsumentów w dalszym ciągu jest słaba.

Na rynku czeskosłowackim nastroj dość ożywiony, przy obrotach również dość ożywionych. Zapotrzebowanie konsumpcyjne z uwagi na niskie ceny dość znaczne. Również dość znaczne zapotrzebowanie i na towar, przeznaczony do konserwowania.

Na rynku włoskim usposobienie bardzo spokojne, dowozy przewyższają zapotrzebowanie, w związku z czem ceny zniżkowały. Zniżkowa tendencja prawdopodobnie jeszcze się pogłębi.

Na rynku francuskim poszukiwano głównie jaja gatunków większych, dla których tendencja nieco mocniejsza.

W Z. S. R. R. ze względu na spóźnioną wiosnę i zły stan dróg, który poważnie utrudnia zbiórkę towaru, dowozy narazie nie są duże, w sferach kupieckich jednak liczą się ze zwiększeniem dowozu już w najbliższym czasie.

W Danji produkcja już osiągnęła punkt kulminacyjny. Popyt dość żywy. Ceny utrzymują się już drugi tydzień na niezmiennym poziomie.

W Holandji zanotowano znaczne obroty towarem, przeznaczonym do konserwacji. Ceny cokolwiek podniosły się.

**BERLIN.** — Notowano dn. 30/IV — w fenigach za sztukę franco wagon Berlin: niemieckie do picia ponad 65 g wagi 8½, — ponad 48 g 6½, niemieckie wysortowane 6, 18 lbs. duńskie 8½, — 68 g holenderskie 8½ — 9, rumuńskie 6½ — 6¾, węgierskie i jugosłowiańskie 6½ — 6¾, zagraniczne drobne 5½ — 6, poznańskie duże 7, — normalne 6½. Tendencja utrzymana.

**LONDYN.** — Notowano dn. 28/IV — w sh za 120 sztuk: angielskie „Specials” 12, 18 lbs. holenderskie brązowe 9/6 — 10, 18 lbs. duńskie 9/3 — 9/6, polskie 51/54 kg 6/9, — 47/51 kg 6/6, — 45/48 kg 6/3, polskie czerwone 5/6 — 5/9.

**WIEN.** — Notowano dn. 28/IV — w gr. austr. za sztukę: prima jugosłowiańskie i węgierskie przerobione 10½ — 10¾, prima jugosłowiańskie i węgierskie oryginalne 10 — 10¼, polskie 51/54 kg 9½ — 9¾, — 48/51 kg 8¾ — 9¾, rosyjskie 9½ — 10½.

## METALE

**Z RYNKÓW ŚWIATOWYCH.** — Ceny wywozowe żelaza większych wytwórców europejskich: Anglii, Belgii wraz z Luksemburgiem i Francji — w £ f. o. b. port — notowane były w dn. 13 maja 1931 r., jak następuje:

	Wielka Brytania	Belgia i Luksemburg	Francja
	za 1.016 kg	za 1.000 kg	
<b>Surówka:</b>			
odlewn. Nr. III (2'5-3'0% Si)	2.18.6	2. 9.0	2. 8.6
tomasowska	—	2. 7.0	—
hematytowa	3. 6.0	—	—
ferromangan	9. 0.0	—	—
<b>Półwytywó:</b>			
kęsy	—	3. 5.0	3. 5.0
platyny	—	3. 7.6	3. 7.6
<b>Wytwory gotowe:</b>			
żelazo sztabowe	6. 2.6	3.13.6	3.13.6
belki	7. 5.0	3. 7.6	3. 7.6
katowniki	7.10.0	3.14.0	3.14.0
blacha okrętowa, rezerwoarowa i t. p.	7.10.0	—	—
szyny stalowe	7.15.0	6.10.0	6.10.0
bednarka	8.10.0	4. 7.6	4. 7.6
drut-walcówka	7.12.6	5. 2.6	5. 2.6
blacha tomasowska	8.15.0	4. 9.0	4. 9.0
blacha czarna (24 gage)	8.10.0	—	—
drut ocynkowany	13. 0.0	6. 5.0	6. 5.0
gwoździe druc.	10. 0.0	4.18.6	4.18.6

Tydzień sprawozdawczy nie przyniósł żadnej poprawy na rynku żelaza. Zarówno ceny eksportowe, jak i wewnętrzne, utrzymywały się na niskim poziomie.

To samo stosuje się również i do starego żelastwa.

W Niemczech na zebraniu syndykatu wewnętrznego stwierdzono, że położenie rynku zarówno w kraju, jak i zagranicą, jest niepomyślne, a nadzieje na ożywienie sezonowe naogół zawiodły.

Ceny eksportowe żelaza przetłowego spadły do tak niskiego poziomu (£ 3.14—3.15 za tonnę), że wytwórcy niemieccy postanowili powstrzymać się zupełnie od wywozu tego artykułu, jako deficytowego. Prawdopodobnie Niemcy będą zmuszone również do zaniechania eksportu belek, gdyż konkurencyjna firma luksemburska oferuje je po cenie £ 3.6. Cokolwiek ożywiły się obroty stalą szlachetną stopową, a mianowicie wolframową, molibdenową i wanadową; jednakże zbyt w Niemczech tej stali jest nieznaczny, a największym odbiorcą są Stany Zjednoczone Am.

Jedynym wytwórcem walcowanymi, utrzymującym się dotąd na wysokim poziomie cen, są szczyry, dzięki międzynarodowemu kartelowi „Irma”. Cena na szyny jest obecnie wyższa o 5% od ceny z 1928 r., podczas gdy ceny eksportowe na inne wyroby walcowane spadły od 1928 r. o 30—35%. Zagroża tu jednak konkurencja Japonii, nie należącej do kartelu, która ostatnio dostarczyła znaczną ilość szyn kolejom egipskim i środkowo-afrykańskim.

Na rynku starego żelastwa panowała w dalszym ciągu depresja, przyczem cena za tonnę I gatunku wynosiła w okręgach zachodnich RM 39, a na wschodzie RM 27.

We Francji stan rynku żelaza nie uległ poprawie w tygodniu sprawozdawczym.

Dosyć ożywiony w marcu r. b. eksport do Japonii obecnie znacznie się zmniejszył, chociaż sprzyja mu bardzo niski fracht okrętowy na Daleki Wschód (sh 16 za tonnę). Spadł także bardzo wywóz do Brazylii i Argentyny.

Na rynku wewnętrznym tendencja była również słaba.

Na majowe dostawy surówki odlewniczej utrzymano wprawdzie oficjalną cenę 305—310 fr. za 1 tonnę, lecz oferowano ją prywatnie za 290—295 fr. Cena za 1 tonnę surówki hematytowej wynosi około 500 fr. za 1 tonnę franco. Ceny półwyrobów są także korzystne dla nabywców. Żelazo handlowe straciło ostatnio 10—15 fr. na t i jest do nabycia loco huta po 480—500 fr. za tonnę. Katowniki i żelazo okrągłe kosztują 450—460 fr. Bednarka staniała o 20 fr., i cena jej wynosi 600 fr. Ceny blachy również spadły pod wpływem silnej konkurencji belgijskiej. Zasadnicza cena blachy cienkiej loco huta wynosi 840 fr. Cena blachy ocynkowanej stanowi 1.400 fr. loco huta.

Cena starego żelastwa martenowskiego utrzymuje się na niskim poziomie 130—140 fr. loco Paryż.

W Belgii sytuacja rynku żelaza jeszcze się pogorszyła. Ceny w porównaniu z poprzednim tygodniem znowu spadły. Za żelazo sztabowe płacono £ 3.13 — 3.14, żelazo kształtowe £ 3.7, belki normalne £ 3.8.

Trochę lepiej przedstawiał się rynek wewnętrzny starego żelastwa, gdzie płacono za żelastwo martenowskie 285 — 320 fr.

W Anglii żadne poważniejsze zmiany na rynku żelaznym nie zaszły, i pozostaje on nadal w stanie głębokiej depresji. Wewnętrzne ceny były następujące: surówka odlewnicza Nr. 3 £ 2.18.6 — 3.13.6, zasadowa surówka martenowska

£ 2.16—3.4, żelazo sztabowe £ 6.17.6—7, kształtowe £ 8.15, drut £ 7.15, bednarka £ 9.5—9.10, blacha czarna £ 8.10—9.10 (cienka) i £ 8.15—8.17.6 (gruba).

Na rynku starych metali usposobienie było nadal słabe, i wszystkie ceny spadły w porównaniu z tygodniem poprzednim. Notowano — za 100 kg w handlu hurtowym w Niemczech loco Berlin, we Francji loco Paryż:

	Niemcy	Francja
	15/16 RM	8/16 Fr. t.
Miedź . odp. grube	73/77 drob.	400
Bronz . . . . .	62/68 miesz.	375
Mosiądz . . . . .	46/51 "	250
Cynk . odp. miesz.	11/14 "	75
Ołów . . . . .	18/21 "	125

**ANGLJA.** — W ciągu tygodnia od 11 do 15 maja ceny metali nie ulegały znacznym wahanom.

Na rynku miedzi panowała tendencja zniżkowa.

Natomiast cena cyny wykazała pewnąwyżkę, którą należy przypisać konferencji międzynarodowej producentów cyny, która została wyznaczona w Hadze na dz. 16 maja r. b.

W konferencji mają wziąć udział delegacji rzeczoznawcy z najważniejszych krajów, produkujących cynę, w ogólnej liczbie 18 osób. W kołach producentów holenderskich utrzymuje się przekonanie, że powyższa konferencja doprowadzi do utworzenia międzynarodowego kartelu cyny.

Cena ołowiu jeszcze spadła w porównaniu z tygodniem ubiegłym.

Notowania cynku cokolwiek wzrosły, pozostając jednak na niezmiernie niskim poziomie.

Ruch cen poszczególnych metali w tygodniu sprawozdawczym przedstawiał się następująco:

Miedź standard straciła w ciągu tygodnia przy sprzedaży kasowej £ 7/16, przy terminowej zaś £ 9/16. Miedź elektrolityczna spadła w cenie o £ 1/4, a miedź rafinowana o £ 1/2.

Cyna zyskała £ 5/8 przy transakcjach gotówkowych i tyleż przy terminowych.

Ołów w stacji £ 7/16 w sprzedaży za gotówkę, a £ 3/8 — na termin.

Cynk zyskał £ 3/16 przy transakcjach gotówkowych i £ 3/8 przy terminowych.

Glin i nikiel pozostawały bez zmiany w sprzedaży krajowej i zagranicznej.

Blacha biała spadła w cenie o sh 1/8 na skrzynce.

Złoto zwyklowało o 1/4 d na uncji.

Platyna utrzymała swą cenę dotychczasową.

Srebro spadło w cenie przy transakcjach gotówkowych o 1/8 d, a przy terminowych o 3/16 d na uncji.

W poniższym zestawieniu podane są ceny wymienionych metali (w £ za 1.016 kg z wyjątkiem: blachy białej, która notowana jest w sh za skrzynkę o 112 arkuszach, platyny — w £ za uncję, złota — w sh za uncję i srebra — w d za uncję):

**Poprzed. Tydz. sprawozdawczy:**

Metal	tydz. ultimo	maksym.	minimal.	ultim.
Miedź standard				
kasa . . . . .	39 <sup>7</sup> / <sub>8</sub> -15 <sup>15</sup> / <sub>16</sub>	40 <sup>1</sup> / <sub>4</sub>	38 <sup>13</sup> / <sub>16</sub>	39 <sup>3</sup> / <sub>8</sub> -1/2
term. . . . .	40 <sup>5</sup> / <sub>8</sub> -11 <sup>11</sup> / <sub>16</sub>	40 <sup>5</sup> / <sub>16</sub>	39 <sup>3</sup> / <sub>8</sub>	40 <sup>1</sup> / <sub>16</sub> -1/8
elektrol.	43-44	44	42	43 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> -3/4
rafinow.	41 <sup>1</sup> / <sub>8</sub> -42 <sup>3</sup> / <sub>8</sub>	42 <sup>3</sup> / <sub>4</sub>	40 <sup>1</sup> / <sub>4</sub>	40 <sup>5</sup> / <sub>8</sub> -41 <sup>7</sup> / <sub>8</sub>

Cyna:				
kasa . . . . .	104 <sup>3</sup> / <sub>4</sub> -7/8	105 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	104 <sup>1</sup> / <sub>4</sub>	105 <sup>3</sup> / <sub>8</sub> -1/2
term. . . . .	106-1/8	106 <sup>3</sup> / <sub>4</sub>	105 <sup>3</sup> / <sub>4</sub>	106 <sup>3</sup> / <sub>8</sub> -3/4
Ołów:				
kasa . . . . .	11 <sup>15</sup> / <sub>16</sub>	11 <sup>9</sup> / <sub>16</sub>	11 <sup>3</sup> / <sub>8</sub>	11 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>
term. . . . .	12 <sup>3</sup> / <sub>16</sub>	11 <sup>15</sup> / <sub>16</sub>	11 <sup>11</sup> / <sub>16</sub>	12 <sup>3</sup> / <sub>16</sub>
Cynk:				
kasa . . . . .	10 <sup>5</sup> / <sub>8</sub>	10 <sup>13</sup> / <sub>16</sub>	10 <sup>3</sup> / <sub>4</sub>	10 <sup>13</sup> / <sub>16</sub>
term. . . . .	11 <sup>1</sup> / <sub>8</sub>	11 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	10 <sup>3</sup> / <sub>4</sub>	11 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>
Glin:				
dla kraju . . .	85	85	85	85
„ zagr. . . . .	85	85	85	85
Blacha biała:				
dla kraju . . .	14 <sup>7</sup> / <sub>8</sub>	14 <sup>7</sup> / <sub>8</sub>	14 <sup>3</sup> / <sub>4</sub>	14 <sup>3</sup> / <sub>4</sub>
Nikiel:				
dla kraju . . .	175	175	175	175
„ zagr. . . . .	175	175	175	175
Platyna „Spong”	4 <sup>3</sup> / <sub>4</sub>	4 <sup>3</sup> / <sub>4</sub>	4 <sup>3</sup> / <sub>4</sub>	4 <sup>3</sup> / <sub>4</sub>
Srebro:				
kasa . . . . .	13 <sup>3</sup> / <sub>16</sub>	13 <sup>3</sup> / <sub>16</sub>	13 <sup>1</sup> / <sub>16</sub>	13 <sup>1</sup> / <sub>16</sub>
term. . . . .	13 <sup>3</sup> / <sub>16</sub>	13 <sup>1</sup> / <sub>8</sub>	13	13
Złoto . . . . .	84.9 <sup>3</sup> / <sub>4</sub>	84.11 <sup>1</sup> / <sub>4</sub>	84.9 <sup>3</sup> / <sub>4</sub>	84.11 <sup>1</sup> / <sub>4</sub>

**SUROWCE WŁÓKIENNICZE**

— W ostatnich dniach kwietnia i l p o ł o w i e maja na światowym rynku bawełnianym zapanowały nagle tendencje poważnego osłabienia w przeciwieństwie do stabilizacji, zaznaczającej się od szeregu miesięcy na rynkach surowców. Przyczyną tego zjawiska nie mają faktycznego uzasadnienia. Wchodzą tu w grę raczej momenty spekulacyjne. Światowe zapasy surowców włókienniczych w r. b. w porównaniu z 1930 r. uległy wydatnemu zmniejszeniu. Całokształt sytuacji bawełnianej przemawia za tem, że następuje powolne, lecz systematyczne uzdrawianie sytuacji.

Według ogólnych przewidywań sytuacja kształtuje się ostatnio następująco:

Spadek obszarów uprawnych waha się w granicach od 9 — 12%. Zapasy wynosiły 6'9 miljn. bel w początkach maja r. b. w porównaniu do 4 miljn. bel w r. ub. Spożycie Stanów Zjednoczonych w 1929 r. wynosiło 7.905 tys. bel, w 1930 r. 6.739 tys. i w r. b. 3.388 tys. bel. Spożycie Francji natomiast w r. b. wzrosło bardzo wydatnie w porównaniu do r. ub. (z 785 tys. do 1.056 tys. bel). W większości krajów: Włoszech, Anglii, Niemczech spożycie zmniejszyło się w granicach od 10 — 15%. Za wzmożeniem się cen przemawia podaż i ogólne tendencje rynkowe. Za pewnem osłabieniem zapasy, popyt i wahania cen. Obie te grupy czynników do pewnego stopnia wyrównują się nawzajem, tak, iż w maju oczekiwać można tylko nieznacznych wahań.

Zamknięte w dn. 15 maja londyńskie aukcje wełniane pozwalają sprecyzować obecną sytuację światowego rynku wełnianego. Dominantą jest niewątpliwie ożywiony popyt na nową podstawę cen, niższych w porównaniu do przeciętnych cen poprzedniej marcowej serii aukcyjnej londyńskich. Oczekiwane są jednak nieznaczne wahania cen w kierunku zwykłym w związku z nadchodzącymi doniesieniami z poszczególnych ośrodków produkcji o spodziewanych wynikach strzyży, zwłaszcza w Australji i Południowej Afryce. Nie ulega żadnej wątpliwości, że ceny, zwłaszcza krzyżowców, nie powrócą już do katastrofalnego poziomu ze stycznia r. b. Jeżeli po zamknięciu aukcyjnej majowych sytuacja nie jest jeszcze zupełnie wyjaśniona, to położyć to należy wyłączenie na karb zbyt krótkiego odstępu

czasu pomiędzy aukcjami marcowemi i majowemi. W każdym bądź razie drobne zniżki cen w ostatnim tygodniu aukcyjnej majowych nie mogą być uważane za zapowiedź nowej baissy, gdyż sytuacja statystyczna wełny, zwłaszcza wyższych gatunków, jest zdecydowanie zdrowa.

Rynek surowca jutowego pomimo spokojnego nastroju znajdował się pod znakiem zdecydowanie mocnej tendencji. Umacnianie się rynku zapoczątkowane zostało ruchem cen w Kalkucie. Jak się okazuje, przestrzeń uprawna w r. b. ulegnie redukcji o przeszło 30%. Poza tem nie ma na rynku żadnych czynników usprawiedliwiających tak silny wzrost cen. Spożycie surowca bowiem z powodu słabego zatrudnienia światowego przemysłu jutowego jest nieznaczne. Poza tem ciężą na rynku zapasy surowca z r. ub. Głównem umotywowaniem wyższki są nadzieje na wydatne ożywienie produkcji w przemyśle jutowym.

Ostatnie 14 dni na rynku konopi nie przyniosły oczekiwanego zwiększenia obrotów. Dowozy z rynków zamorskich ograniczyły się do rozmiarów spożycia. Wskutek tego ceny pomimo nielicznych transakcyj utrzymały się. W porównaniu do początków kwietnia zaznacza się spadek cen na pewne gatunki.

Nastroje na wszystkich europejskich rynkach lnu są bardzo mocne. Zwłaszcza Z. S. R. R. w związku ze swemi ostatnimi transakcjami podniósł ceny przeciętnie o £ 2 na tonnie. Ceny te powodują wstrzymanie od kupna, co da się również powiedzieć o nabywcach lnu łotewskiego. W rozporządzeniu rządu łotewskiego ceny monopolowe ustalone zostały na podstawie obecnych notowań i zafiksowane do 15 września.

Włoski rynek surowego jedwabiu znamionował zupełny spokój. Ceny przy tendencji słabej obracały się w granicach poprzedniego miesiąca. W Zurichu popyt jest ograniczony do rozmiarów najbardziej niezbędnych transakcyj. Wskutek zmniejszonych obrotów ceny są słabe. Rynek lyoński jest bardzo ospały. Rynek w Szanghaju i Kantonie przy słabych obrotach pozostawał niezmienny. Nowe zbiory będą nieco spóźnione i, jak przypuszczają, o 10—15% mniejsze w porównaniu z r. ub.

Notowania cen surowców włókienniczych w dn. 15 maja były następujące:

Bawełna	
A amerykańska w Bremie . . .	10'82 cent.
„ Midding w Liverpoolu . . .	5'32 d
Egipska w Liverpoolu Sakkelaridis . . . . .	7'89 d
Wełna	
Nowozelandzka w Londynie krzyżowce . . . . .	4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> — 8 d
Południowo-amerykańska w Londynie krzyżowce . . . . .	6 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> — 10 d
Australijska w Sydney merinos	15 <sup>3</sup> / <sub>4</sub> d
„ „ krzyżowce	10 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> d
Juta	
Londyn firsts . . . . .	£ 16'75
Konopie	
Jugosławia I-a chłopskie — za 1 kg . . . . .	4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> din.
Rosyjskie czyste — za 1 t . . . . .	£ 38
Jedwab	
Włoski w Lyonie 13/15 extra	127 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> fr.
Japoński w Lyonie 13/15 . . . . .	135 — 137 <sup>1</sup> / <sub>2</sub> fr.
Chiński w Lyonie petit extra 9/11 . . . . .	70 — 75 fr.

## BIBLIOGRAFJA

**„INFORMATOR CHEMICZNY”.** — Warszawa 1931, str. 223. — W związku z obchodzonem w ub. miesiącu dziesięcioleciem istnienia Związku Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej — ukazało się bardzo pożyteczne wydawnictwo — Informator Chemiczny — wydane nakładem Związku pod redakcją Komitetu Redakcyjnego, w którego skład weszli jako Naczelni Redaktorzy PP.: Edmund Trepka i Tadeusz Zamoyski.

Jak zaznacza na wstępie Komitet Redakcyjny, omawiane wydawnictwo, mające upamiętnić pierwszy dziesięć lat działalności Związku, pomyślane zostało jako wydawnictwo wybitnie praktyczne. W związku i treściwej formie traktuje ono praktyczne tematy, interesujące każdego działacza na polu chemii czystej i stosowanej. „Pozostawiając dotychczasowym, nie polskim zresztą, kalendarzom i rocznikom chemicznym publikowanie tablic i zestawień w zakresie charakterystyki związków i zjawisk chemicznych, pragniemy nasze wydawnictwo poświęcić życiowym polskim sprawom chemicznym. Dlatego też najwięcej stosunkowo miejsca zajmują rozdziały, poświęcone polskiej produkcji chemicznej, ogólnym warunkom jej rozwoju i ekspansji, szkolnictwu chemicznemu, wreszcie normom prawnym, regulującym przemysłowe życie chemiczne”.

Na treść tego pożytecznego wydawnictwa składają się następujące rozdziały: Rozdział I—Polski przemysł chemiczny — zawiera charakterystykę polskiego przemysłu chemicznego w ogólności, jako też i poszczególnych jego gałęzi; znajdujemy w nim zwięzłe niezbędne informacje oraz dane liczbowe. W rozdziale drugim, zatytułowanym: Działy przemysłu, zbliżone do wytwórczości chemicznej — pokrótce omówiono pokrewne gałęzi przemysłowe. Na-

stępnie znajdujemy tablice statystyczne o produkcji chemicznej w Polsce, obszerny spis wytwarzanych w Polsce artykułów chemicznych ze wskazaniem produkujących firm i ich adresów oraz omówienie handlu zagranicznego produktami chemicznymi w latach 1928, 1929 i 1930 wraz z zestawieniami statystycznymi. Dalsze rozdziały są poświęcone polskim instytucjom chemicznym, podając zwięzłą ich charakterystykę i dane personalne, oraz instytucjom chemicznym międzynarodowym i zagranicznym. Obszerny rozdział poświęcony jest nauczaniu chemii w Polsce i zawiera spis wykładów z zakresu chemii w polskich szkołach akademickich, spis zakładów i t. d. Dalsze rozdziały są poświęcone bibliografii, naukowej organizacji, normalizacji, krótkiemu omówieniu polskiego ustawodawstwa chemicznego, ochronie własności przemysłowej w Polsce, sprawom celnym, umowom handlowym Polski oraz sprawom taryfowo-kolejowym. Na zakończenie dołączony jest spis w porządku alfabetycznym 1936 chemików polskich z wyższym wykształceniem z dołączeniem — w miarę posiadanych wiadomości — bliższych danych, dotyczących stopnia naukowego, nazwy ukończonej uczelni, specjalności, zajmowanego stanowiska i adresu. Jest to pierwszy spis chemików polskich.

Omawiane wydawnictwo zapewni, niewątpliwie, lu ę w polskiej literaturze chemicznej, stając się niezbędnym informatorem dla wszystkich, mających styczność z przemysłem chemicznym. Należy się spodziewać, że spotka się ono z należnym uznaniem.

**„ZAKŁADY PIĘTRZĄCE WODĘ”.** **ZDZIŚŁAW GÓRNIŚIEWICZ.** Warszawa 1931, str. 66. — Nakładem czasopisma „Polityka Rolna” ukazała się praca P. Górniśiewicza, będąca komentarzem prawnym do całości przepisów ust. wodawstwa wodnego, odnoszących się do zakładów pię-

trzących wodę. Jak mówi w przedmowie Autor: „Celem niniejszej pracy jest dostarczyć licznym, bo przeszło 8 000 wynoszącej, rzeszy właścicieli zakładów piętrzących wodę oraz jeszcze liczniejszym ich sąsiadom, w istnieniu tych zakładów zainteresowanym, jak również władzom i urzędem tak państwowym, jak i samorządowym, w sprawach zakładów piętrzących wodę, w sprawach zakładów piętrzących wodę decydującym — zwięzłego przedstawienia obowiązujących co do tych zakładów postanowień ustawy wodnej, w tej nadziei, że zapoznanie się z niemi przyczyni się do lepszego niż dotąd zrozumienia praw i obowiązków, wiążących się z prowadzeniem zakładów piętrzących i to przede wszystkim przez polepszenie ich stosunków z sąsiedztwem”. Chodzi tu przede wszystkim o młyny wodne, których liczba dochodzi do 7,5 tysiąca. Dotychczasowy brak znajomości przepisów narzązał często wszystkie strony zainteresowane na straty. Omawiana broszura — pierwsza tego rodzaju — ma zatem wypełnić lukę w naszej literaturze. Dzieli się ona na 2 części: w I omówione są postanowienia prawne, II zaś zawiera obowiązujący tekst ustawy wodnej z dn. 19/IX 1922 r. oraz rozporządzenie z dn. 25/IV 1923 r. w przedmiocie kształtu znaków wodnych dla zakładów piętrzących wodę.

**„ECONOMIC CONDITIONS IN POLAND (1930)”.** Report by R. E. KIMMENS, C. M. G., Commercial Secretary to H. M. Embassy at Warsaw. London 1931, str. 56. — Ukazał się raport Rady Handlowej przy Ambasadzie Brytyjskiej w Warszawie, dotyczący sytuacji gospodarczej Polski w 1930 r. Poza przeglądem sytuacji w poszczególnych gałęziach produkcji i wymiany, komunikacji i t. d., sprawozdanie to zawiera cały szereg praktycznych wskazówek i informacji, mogących się przydać przy zapoznawaniu się z Polską.

B. W-cki

PRZEDRUK DOZWOLONY, LECZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

**REDAKCJA I ADMINISTRACJA:**  
ELEKTORALNA 2, pokój 26 (parter)

telefony:

412-66 (Red.), 412-73 (Adm.) i 412-68 (Druk.)

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu

**KONTO CZEKOWE P. K. O. 701**

**PRENUMERATA**

w kraju:

kwartalnie—*z* 15, półrocznie—*z* 30, rocznie—*z* 60

z a g r a n i c ą:

kwarta!nie—*z* 25, półrocznie—*z* 50, rocznie—*z* 100

**CENY OGŁOSZEŃ**

w zeszytach zwykłych:

IV str. okładki—*z* 1.200; II i III str. okł.—*z* 900;

½ str. — *z* 500; strony zwyczajne — *z* 600,

¼ str. — *z* 350, ¼ str. — *z* 200, 1/8 str. — *z* 110

Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petlitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%

Redaktor Naczelny: **CZESŁAW PECHE**

Redaktor: **WACŁAW SZURIG**

Redaktor działu finansowo-skarbowego:  
**PAWEŁ MICHAŁSKI**

Redaktor działu rolniczego:  
**LEONARD KRAWULSKI**

Redaktor działu komunikacyjnego:  
**JÓZEF GIEYSZTOR**

Wydawca **MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU**

# OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

Z A R Z A D

## Spółki Akc. Przemysłu Cementowego „WIEK“

W OGRODZIĘNCU

ma zaszczyt podać do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w myśl § 17 Statutu Spółki zwoleje

### Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

na dzień 7 czerwca 1931 roku o godzinie 4 popoł. w lokalu Spółki w Ogrodzieńcu, powiat Olkuski, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór Przewodniczącego,
- 2) Sprawozdanie Zarządu, Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej z działalności Spółki za rok 1930,
- 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu oraz podziału zysku tudzież udzielenie absolutorjum Zarządowi,
- 4) Ustalenie budżetu wydatków i planu działalności na rok 1931,
- 5) Wybór członka Rady Nadzorczej zgodnie z § 40 Statutu,
- 6) Wybór członków Komisji Rewizyjnej zgodnie z § 48 Statutu,
- 7) Zmiana §§ 4, 17 i 54 Statutu Spółki,
- 8) Sprostowanie omyłki w § 32 Statutu, w którym mylnie powołano § 51, zamiast § 58 Statutu Spółki,
- 9) Wybór 3-go dziennika dla zamieszczania ogłoszeń Spółki stosownie do § 5 Statutu,
- 10) Wolne wnioski Akcjonariuszów i Zarządu.

- Zmiany Statutu zaprojektowane przez Zarząd Spółki: a) w § 4 Statutu dodaje się nowy ustęp o następującym brzmieniu: „Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów zarówno zwyczajne jak i nadzwyczajne mogą się odbywać zarówno w siedzibie Spółki, jak również w Warszawie w biurze Spółki, przyczem o miejscu odbycia Walnego Zgromadzenia decyduje Rada Nadzorcza na wniosek Zarządu”; b) w § 17, ustępie trzecim termin zwołania zwyczajnego Walnego Zgromadzenia przedłuża się z 4-ch miesięcy — na 5 miesięcy, po upływie roku sprawozdawczego; c) w § 54 przedłuża się termin dwumiesięczny do sporządzenia i złożenia władzom nadzorczym bilansu — na termin trzymiesięczny.

W myśl § 21 Statutu Akcjonariusze chcący brać udział w Zwyczajnym Walnym Zgromadzeniu z prawem głosu, winni przedstawić swe akcje lub świadectwa depozytowe z wyszczególnieniem Nr. akcji najpóźniej na dni 7 przed terminem Zgromadzenia w biurze Spółki w Ogrodzieńcu, powiat Olkuski.

Niniejszem zawiadamiamy, że we wtorek, dnia 16 czerwca 1931 r. o godz. 5 po południu odbędzie się w lokalu

## SP. AKC. TOWARZYSTWA UBEZPIECZEŃ „PRZYSZŁOŚĆ“

w Warszawie, ul. Królewska Nr. 35

**XI Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów** Sp. Akc. Towarzystwa Ubezpieczeń „PRZYSZŁOŚĆ“ w Warszawie, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie, wybór przewodniczącego i skrutatorów; 2) Sprawozdanie Rady Zarządzającej i Dyrekcji z działalności i sprawozdanie rachunkowe za 1930 r.; 3) Zatwierdzenie zamknięcia rachunkowego za 1930 r.; 4) Wybór członków Rady Zarządzającej i Komisji Rewizyjnej; 5) Wnioski i zapytania.

Uprawnienie do głosowania będą mieli akcjonariusze, którzy najpóźniej na dni 8 przed terminem Walnego Zgromadzenia złożą swe akcje w dyrekcji Spółki.

Rada Zarządzająca

## KOLEJ ŻELAZNA CHABÓWKA-ZAKOPANE

S. A.

Bilans na dzień 31/III 1930 r.

### STAN CZYNNY

Wartość skupionej przez Skarb Państwa linii Chabówka-Zakopane i Nowy Targ-Suchagóra . . . . .	zł 12.649.000 <sup>00</sup>
Gotówka . . . . .	97.500 <sup>62</sup>
Papiery wartościowe . . . . .	47.466 <sup>54</sup>
Dłużnicy . . . . .	1.207.970 <sup>24</sup>
Rachunek zwłoki linii Nowy Targ-Suchagóra . . . . .	598.111 <sup>36</sup>
Suma stanu czynnego:	<u>14.600.048<sup>76</sup></u>

### STAN BIERNY

Kapitał akcyjny . . . . .	zł 9.792.000 <sup>00</sup>
Pożyczki . . . . .	92.338 <sup>89</sup>
Fundusze rezerwowe . . . . .	683.852 <sup>83</sup>
Fundusz amortyzacyjny . . . . .	2.764.661 <sup>15</sup>
Wierzyciele . . . . .	224.709 <sup>51</sup>
Dyrekcja kolei p. Kraków kredytowane niedobory linii Nowy Targ-Suchagóra . . . . .	598.111 <sup>36</sup>
Zysk za okres 1929/30 . . . . .	444.375 <sup>02</sup>
Suma stanu biernego:	<u>14.600.048<sup>76</sup></u>

### Rachunek zysków i strat linii Chabówka-Zakopane za czas od 1/I 1929 r. do 31/III 1930 r.

WINIEN	zł
Za wydatki . . . . .	191.605 <sup>88</sup>
Zysk . . . . .	444.375 <sup>02</sup>
Suma:	<u>635.980<sup>90</sup></u>

MA	zł
Za dochody . . . . .	635.980 <sup>90</sup>
Suma:	<u>635.980<sup>90</sup></u>

## Fabryka Fortepianów i Pianin J. Kerntopf i Syn

W WARSZAWIE, SP. AKC.

zawiadamia, że dn. 16 czerwca r. b., o godz. 8 wiecz. odbędzie się w siedzibie Zarządu w Warszawie, ul. Przemysłowa 31,

### Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

Porządek obrad: 1) Sprawozdanie Zarządu i wnioski Komisji Rewizyjnej w przedmiocie zatwierdzenia bilansu i rachunku zysków i strat za 1930 r.; 2) Wybór członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 3) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Zgromadzeniu, winni ułożyć akcje w biurze Zarządu, ul. Przemysłowa 31, do dn. 9 czerwca r. b.

# „PANTAREI”

## Powszechne Zakłady Magazynowe i Transportowe Sp. Akc. w Gdyni

Bilans netto na dz. 31 grudnia 1930 r.

	zł
Kasa . . . . .	13.407'70
Banki . . . . .	10.304'92
Waluty obce . . . . .	444'59
Czeki obce . . . . .	50'48
Dłużnicy . . . . .	133.969'45
Udział Gdański . . . . .	7.236'13
Weksle . . . . .	22.497'63
Papiery procentowe w depoz. Min. Przem. i Handlu . . . . .	1.269'76
Kwity celne . . . . .	48'95
Udziały . . . . .	10.000'00
Nieruchomości . . . . .	636.994'57
Ruchomości . . . . .	30.153'67
Zaliczenia . . . . .	3.415'01
Koszty organizacji . . . . .	40.000'00
Strata . . . . .	177.631'45
	<hr/>
	1.087.514'31
	<hr/>
Gwarancje . . . . .	84.500'00
	<hr/>
	zł
Kapitał akcyjny . . . . .	1.000.000'00
Kapitał zapasowy . . . . .	2.360'00
Wierzyciele . . . . .	63.464'04
Niepodjęte zarobki . . . . .	32'22
Sumy przechodnie . . . . .	21.658'05
	<hr/>
	1.087.514'31
	<hr/>
Różni za gwarancje . . . . .	84.500'00

### Rachunek Strat i Zysków na dzień 31 grudnia 1930 r.

	zł
Koszty Handlowe . . . . .	54.277'98
Pensje . . . . .	197.549'81
Świadczenia Socjalne . . . . .	16.734'01
Koszty akwizycji, rozjazydy i reklamy . . . . .	62.195'33
Porta i telefony . . . . .	13.917'57
Podatki . . . . .	5.084'58
Opłaty stemplowe . . . . .	1.290'00
Procenty i dyskonto . . . . .	4.532'97
Rada Nadzorcza . . . . .	11.989'05
Utrzymanie magazynów . . . . .	11.383'29
Strata na udziałach . . . . .	20.000'00
Różnica kursów . . . . .	70'46
Robocizna . . . . .	116.440'76
Ubezpieczenia . . . . .	3.770'35
Dzierżawa placów w Porcie . . . . .	11.804'95
Należności wątpliwe . . . . .	1.091'76
10% od zł 33.653'67, Ruchomości . . . . .	3.500'00
20% od zł 49.991'20, koszty organizacji . . . . .	9.991'20
	<hr/>
	545.624'07
	<hr/>
	zł
Spedycja Zysk brutto na 31/XII 1930 r. . . . .	367.992'62
Strata . . . . .	177.631'45
	<hr/>
	545.624'07
	<hr/>

Zatwierdzone przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy w dn. 30 kwietnia 1931 r.

## Zarząd Towarzystwa Schflösserowskiej Przędzalni Bawełny i Tkalni w Ozorkowie, Spółka Akcyjna

zawiadamia, że

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONAJUSZY**  
odbędzie się w dn. 3 czerwca 1931 r. o godz. 3 po południu w lokalu Towarzystwa w Łodzi przy ul. Piotrkowskiej Nr. 151.

Porządek dzienny:

- 1) Wybór przewodniczącego Zebrania;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1930 rok operacyjny;
- 3) Powzięcie uchwały o pokryciu strat;
- 4) Pokwitowanie władz Spółki z wykonania przez nie obowiązków;
- 5) Zatwierdzenie preliminarza wydatków na 1931 rok operacyjny;
- 6) Wybór 2 członków Zarządu i jednego zastępcy członka Zarządu;
- 7) Wybór sześciu członków Komisji Rewizyjnej;
- 8) Udzielenie Zarządowi pełnomocnictwa do zaciągania pożyczek i hipotecznego zabezpieczenia ich na nieruchomościach Towarzystwa; w szczególności udzielenie Zarządowi pełnomocnictwa do emisji obligacji;
- 9) Sprawy dodatkowe, które mogą być zgłoszone przez akcjonariuszy na Walne Zgromadzenie zgodnie z art. 54 prawa o Spółkach Akcyjnych z dnia 22/III 1928 r.

W razie niedojścia do skutku Walnego Zgromadzenia w terminie dnia 3 czerwca 1931 r. dla braku kompletu, Walne Zgromadzenie odbędzie się w drugim terminie dnia 12 czerwca 1931 r. o godz. 3 po południu w tym samym miejscu i z tymże porządkiem dziennym, przyczem Walne Zgromadzenie w drugim terminie będzie prawomocne bez względu na ilość reprezentowanych na niem akcji. Dodatkowe ogłoszenia i zawiadomienia o drugim terminie Walnego Zgromadzenia nie będą dokonane.

## NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE CUKROWNI i RAFINERJI „PRZEWORSK”, S. A. W PRZEWORSKU

odbędzie się w sali posiedzeń Cukrowni w Przeworsku  
dnia 2 czerwca 1931 r. o godz. 1 po południu.

Porządek dzienny:

- 1) Zagajenie;
- 2) Przedłożenie zatwierdzonego nowego statutu Spółki i brzmienia Firmy;
- 3) Wybór Członków Zarządu i Członków Rady Nadzorczej, w myśl nowego statutu;
- 4) Uchwała co do innych ogłoszonych przedmiotów obrad, podanych na piśmie do Centralnego Biura Cukrowni w Przeworsku w terminie przepisanych ustawami.

Właściciele akcji imiennych mają prawo uczestniczenia w Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu, jeżeli zostaną zapisani do księgi akcyjnej na 7 dni przed odbyciem Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia.

Posiadacze akcji na okaziciela winni złożyć przynajmniej na 7 dni przed terminem Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia w kasie Biura Cukrowni w Przeworsku swe akcje lub kwity, wydane jako dowód złożenia akcji u polskiego notariusza lub też w instytucji kredytowej krajowej. Na kwitach powinny być oznaczone numery akcji oraz umieszczona adnotacja, że akcje złożone są do przechowania aż do ukończenia Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia.

Przeworsk, dnia 4 maja 1931 r.

RADA ZAWIADOWCZA



## BANK NAFTOWY, S. A. WE LWOWIE

Bilans surowy na dz. 31 marca 1931 r.

STAN CZYNNY	zł	zł
1. Kasa i sumy do dyspozycji w Banku Polskim, P. K. O. i B-ku Gospod. Krajowego		26.171'25
2. Waluty zagraniczne		1.345'41
3. Papiery wartość. własne: pożyczki państwowe	23.175'40	
akcje	36.741'98	59.917'38
4. Udziały i akcje w przedsiębiorstwach konsorcjalnych		83.158'30
5. Banki krajowe		23.638'90
6. Weksle zdyskontowane		973.829'40
7. Rach. bieżące (saldo debet.): zabezpieczone	1.259.304'31	
niezabezpieczone	159.046'53	1.418.350'84
8. Nieruchomości		419.530'27
9. Różne rachunki		129.578'21
10. Koszty, różnice kurs. i t. p.: roku ubiegłego	143.451'75	
" bieżącego	39.429'48	182.881'23
		<b>3.318.401'19</b>

STAN BIERNY	zł	zł
1. Kapitały własne: zakładowy	1.500.000'00	
zapasowy	21.290'95	
inne rezerwy	12.484'23	
fundusz amortyzacyjny	21.033'74	1.554.808'92
2. Wkłady: terminowe	164.867'48	
à vista	86.705'05	251.572'53
3. Rachunki bieżące (saldo kredytowe)		942.748'00
4. Redyskonto weksli		50.116'74
5. Banki krajowe		28.889'94
6. Wierzyciele hipoteczni		138.743'11
7. Różne rachunki		22.289'00
8. Procenty, prowizje i różne zyski: roku ubiegłego	240.776'56	
" bieżącego	88.456'39	329.232'95
		<b>3.318.401'19</b>
Gwarancje	zł	188.627'08
Inkaso	zł	3.552'00

## BILANS

### Centrali Handlowej Młynarzy Polskich, S. A. w Warszawie

na dz. 31 grudnia 1930 r.

AKTYWA: Kasa zł 4.859'56; Banki zł 8.287'79; Spółdzielnia Kredytowa Młynarzy 250'00; Papiery procentowe zł 8.241'15; Towary zł 98.880'91; Weksle zł 116.251'22; Ruchomości zł 4.767'45; Odbiorcy zł 26.243'69; Dostawcy zł 387'12; Sumy przechodnie zł 4.009'53; Akcje członków Zarządu zł 7.000'00; Rachunek Gwarancyjny Banku Handlowego zł 13.275'00; **Razem zł 292.453'42.**

PASYWA: Kapitał akcyjny zł 100.000'00; zapasowy zł 7.266'00; amortyzacyjny zł 2.254'40; Rezerwa na powiększenie kapitału akc. zł 25.000'00; Odbiorcy zł 17.312'52; Dostawcy zł 79.646'52; Spółdzielnia Kredytowa Młynarzy zł 4.360'00; Sumy przechodnie zł 17.024'04; Niepodniesiona dywidenda zł 2.707'26; Akcje członków Zarządu zł 7.000'00; Depozyty w Banku Handlowym zł 13.275'00; Rezerwa na podatki zł 156'75; Związek Młynarzy Polskich zł 3.147'00; Zysk za rok 1930 zł 13.303'93; **Razem zł 292.453'42.**

### Rachunek Strat i Zysków

Koszta handlowe zł 122.381'41; Czysty zysk za rok 1930 zł 13.303'93; **Razem zł 135.685'34.**

Zysk brutto na towarach zł 135.685'34.

## Zarząd Spółki Akcyjnej pod firmą Spółka Akcyjna Handlu Towarami Żelaznymi „KRZYSZTOF BRUN I SYN”

zawiadamia, że w myśl par. 15 statutu Spółki **Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów** odbędzie się **dnia 9 czerwca 1931 r. o godz. 5 po poł.** w lokalu Spółki przy ul. Bielańskiej Nr. 2 z następującym porządkiem obrad:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej, zatwierdzenie bilansu za rok 1930 i rachunku strat i zysków; 3) Zatwierdzenie budżetu na rok 1931; 4) Uzupełnienie statutu, uzgodnionego z prawem o spółkach akcyjnych, uchwalonego przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów dnia 12 czerwca 1930 roku; 5) Określenie wynagrodzenia dla Członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 6) Wybór członków Zarządu i zastępców, oraz członków Komisji Rewizyjnej; 7) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Zgromadzeniu Walnym, winni, zgodnie z par. 19 Statutu Spółki, złożyć Zarządowi najmniej na 7 dni przed Zebraniem swe akcje, względnie świadectwa zastawowe lub depozytowe polskich instytucji rządowych lub prywatnych, działających na mocy statutów przez Rząd zatwierdzonych.

## ZARZĄD

### Towarzystwa Handlowo-Ajenturowego,

SP. AKC.

(która istniała uprzednio pod firmą: „Towarzystwo Handlowo-Ajenturowe, Sp. Akc., dawniej Dom Handlowy Herman Meyer, Oddział we Lwowie”) zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

### DOROCZNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się **dn. 10 czerwca 1931 r. o godz. 5 po połud.** w lokalu Zarządu Spółki w Warszawie, Plac Małachowskiego Nr. 2, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, bilansu i rachunku strat i zysków oraz projekt sposobu pokrycia strat i sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
- 3) Zatwierdzenie planu działań i budżetu na 1931 rok oraz formy i wysokości wynagrodzenia Zarządu;
- 4) Upoważnienie Zarządu do sprzedawania i nabywania nieruchomości oraz do korzystania z kredytu;
- 5) Ustalenie liczby i wybór członków Zarządu;
- 6) Wybór członków Komisji Rewizyjnej;
- 7) Wybór pisma do ogłoszeń Spółki;
- 8) Przeniesienie siedziby Spółki do Lwowa i odpowiednia zmiana par. 2 Statutu;
- 9) Wnioski, które będą zgłoszone przez Akcjonariuszów z mocy art. 54 prawa o spółkach akcyjnych i par. 12 Statutu.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Zgromadzeniu, winni conajmniej na siedem dni przed terminem Zgromadzenia złożyć w Zarządzie swe akcje, względnie przedstawić świadectwa depozytowe instytucji kredytowych.

Warszawa, dn. 12 maja 1931 r.

**ZARZĄD**  
**Częstochowskiej Fabryki i Igieł i WYROBÓW METALOWYCH**  
S. A.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w w dn. 6 czerwca 1931 r., o godz. 2 po poł. w siedzibie Zarządu przy ul. Daniłowiczowskiej Nr. 2, odbędzie się

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE**

Przedmiotem obrad będzie: 1) Rozpatrzenie bilansu, oraz sprawozdania za 1930 r.; 2) Plan działania i budżet na 1931 r.; 3) Powiększenie kapitału zakładowego; 4) Upoważnienie Zarządu do zaciągania pożyczek hipotecznych i dawania kaucyj hipotecznych instytucjom kredytowym; 5) Wybory do Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 6) Wolne wnioski.

**Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów**

**FABRYKI MYDEŁ TOALETOWYCH, PERFUM i KOSMETYKÓW**  
**„FORNARINA“, SP. AKC.**

odbędzie się w dn. 9 czerwca 1931 r. o godz. 5 po poł. w siedzibie Zarządu w Warszawie, Belwederska 2, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie zebrania i wybór Przewodniczącego;
- 2) Zatwierdzenie bilansu za 1930 r. i udzielenie Zarządowi absolutorjum;
- 3) Wybór Członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej w miejsce ustępujących;
- 4) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, w myśl paragrafu 25 Statutu Spółki winni do dnia 30 maja r. b. złożyć akcje lub świadectwa swoje w biurze Zarządu.

**Fabryka Pończoch, Koronek i Wstążek**

**„EMIL EISERT I BRACIA SCHWEIKERT“**

SP. AKC. W ŁODZI

**Bilans na dzień 31 grudnia 1930 r.**

**STAN CZYNNY**

Place zł 849.637'00; Budynek zł 1.396.426'91; Maszyny i urządzenia techn. oraz urządz. biurowe zł 3.230.323'29; Papiery wartościowe zł 32.500'00; Gotowizna w kasie i bankach zł 69.645'10; Weksle zł 194.177'02; Dłużnicy zł 537.803'01; Towary zł 952.870'80; Przędza zł 465.179'73; Barwniki i materiały chemiczne zł 16.895'35; Sumy przechodnie zł 16.520'18; **Razem zł. 7.761.978'39.**

**STAN BIERNY**

Kapitał akc. zł 3.200.000'00; Kapitał zapas. zł 243.787'97; Kapitał amortyzacyjny zł 1.702.319'73; Hipoteka Towarzystwa Kredyt. Przem. Polskiego zł 1.057.386'60; Akcepty zł 393.632'66; Wierzyciel zł 794.983'17; Fundusz na budowę domu mieszkalnego dla pracowników zł 15.000'00; Sumy przechodnie zł 14.603'02; Zysk brutto na 1930 r. do podziału zł 340.265'24; **Razem zł. 7.761.978'39.**

**Rachunek Zysków i Strat**

**WINIEN**

Podatki państwowe, komunalne i opłaty skarbowe zł 262.328'00; Świadczenia socjalne zł 176.410'01; Zysk brutto za 1930 rok do podziału zł 340.265'24; **Razem zł 779.003'25.**

**MA**

Zysk brutto na fabrykacji zł. 779.003'25.

**Zakłady Włókiennicze ADOLF HORAK, S. A. w Łodzi**

**Bilans na dzień 31 grudnia 1930 r.**

**STAN CZYNNY:**

	zł
Nieruchomości . . . . .	1.456.930'46
Maszyny i urządzenia . . . . .	4.312.726'61
Kasa . . . . .	70.090'33
Waluty . . . . .	44.100'92
Papiery wartościowe . . . . .	23.750'00
Weksle . . . . .	139.459'50
Banki . . . . .	9.184'71
Dłużnicy . . . . .	502.104'55
Koszty organizacyjne . . . . .	42.478'86
Towary i surowce . . . . .	1.165.759'96
	<u>7.766.585'90</u>

**STAN BIERNY:**

	zł
Kapitał akcyjny . . . . .	5.000.000'00
„ zapasowy . . . . .	199.146'19
„ amortyzacyjny . . . . .	420.406'47
„ rezerwowo . . . . .	70.798'10
Akcepty . . . . .	665.194'30
Wierzyciele . . . . .	548.904'65
Zysk w roku 1930 . . . . .	862.136'19
	<u>7.766.585'90</u>

**Rachunek Strat i Zysków na 31 grudnia 1930 r.**

**STRATY:**

	zł
Dobroczynności . . . . .	35.921'20
Koszty handlowe . . . . .	396.484'69
Odsetki . . . . .	53.732'95
Podatki . . . . .	282.680'00
Różnice kursowe . . . . .	3.078'55
Świadczenia socjalne . . . . .	189.050'74
Utrzymanie własnej straży ogniowej . . . . .	1.291'85
Ubezpieczenia . . . . .	46.398'99
Prowizje bankowe . . . . .	34.438'75
Dłużnicy wątpliwi . . . . .	282.605'32
Zysk w roku 1930 . . . . .	862.136'19
	<u>2.186.819'23</u>

**ZYSKI:**

	zł
Towary . . . . .	2.186.819'23
	<u>2.186.819'23</u>

**Polskie Towarzystwo dla Handlu i Hodowli Ryb, S. A., Warszawa**

**Bilans na dz. 30 kwietnia 1930 r.**

**STAN CZYNNY**

Nieruchomość zł 660.940'00; Ruchomości zł 70.870'00; Kasa i Banki zł 140.829'70; Akcje zł 75.000'00; Weksle zł 146.833'20; Sumy hipoteczne zł 2.890'60; Dłużnicy zł 534.563'71; Towar zł 12.304'87; **Razem zł 1.644.232'08.**

**STAN BIERNY**

Kapitał zakładowy zł 250.000'00; Weksle gwarancyjne zł 125.830'00; Obligo bankowe zł 288.580'20; Wierzyciele zł 977.174'96; Czysty zysk zł 2.646'92; **Razem zł 1.644.232'08.**

**Rachunek Strat i Zysków na dz. 30 kwietnia 1930 r.**

**WINIEN**

Koszta handlowe zł 200.589'49; Podatki i Opłaty stemplowe zł 70.840'17; Procenty i Prowizje zł 161.127'81; Amortyzacje zł 26.752'56; Różnice kursowe zł 692'30; Należności wątpliwe zł 11.906'50; Różne zł 2.887'97; Zysk zł 2.646'92; **Razem zł 477.443'72.**

**MA**

Zysk z lat poprzednich zł 3.634'82; Zysk brutto na towarze zł 455.409'74; Sklep detaliczny zł 3.500'31; Kormone zł 14.898'85; **Razem zł 477.443'72.**

# TOWARZYSTWO PRZEDZALNI CZESANKOWYCH

S. A.

w ŁODZI

Bilans na 31 grudnia 1930 r.

AKTYWA:	zł
Place . . . . .	145.000 <sup>00</sup>
Budynki . . . . .	1.039.766 <sup>70</sup>
Maszyny . . . . .	2.150.381 <sup>48</sup>
Automobile . . . . .	15.734 <sup>08</sup>
Kasa i weksle . . . . .	31.607 <sup>43</sup>
Materiały, węgiel etc. . . . .	294.825 <sup>76</sup>
Podatki i świadczenia . . . . .	112.152 <sup>22</sup>
Wyплаты i koszta handlowe . . . . .	812.764 <sup>03</sup>
Dłużnicy . . . . .	415.675 <sup>33</sup>
Strata z 1929 r. . . . .	138.833 <sup>42</sup>
	<u>5.156.740<sup>45</sup></u>

PASYWA:	zł
Kapitał Akcyjny . . . . .	2.000.000 <sup>00</sup>
" Obligacyjny . . . . .	1.162.741 <sup>47</sup>
" Rezerwy . . . . .	5.031 <sup>00</sup>
" Amortyzacyjny . . . . .	94.969 <sup>00</sup>
Zaległe podatki . . . . .	69.438 <sup>97</sup>
Akcjonariusze . . . . .	561.027 <sup>08</sup>
Wierzyciele . . . . .	226.651 <sup>17</sup>
Dochody . . . . .	1.036.881 <sup>76</sup>
	<u>5.156.740<sup>45</sup></u>

Rachunek Zysków i Strat na 31 grudnia 1930 r.

WYDATKI:	zł
Koszty utrzymania . . . . .	1.278.820 <sup>55</sup>
Strata 1929 r. . . . .	138.833 <sup>42</sup>
	<u>1.417.653<sup>97</sup></u>

WPLYWY:	zł	zł
Różne dochody . . . . .		1.036.881 <sup>76</sup>
Strata 1929 r. . . . .	138.833 <sup>42</sup>	
" 1930 r. . . . .	241.938 <sup>79</sup>	380.772 <sup>21</sup>
		<u>1.417.653<sup>97</sup></u>

## „BITUMEN”

Naftowa Spółka Akcyjna w Borystawiu

zawiadamia, że w **środe dn. 10 czerwca 1931 r. o godz. 4 po poł.** odbędzie się w sali posiedzeń Towarzystwa Kredytowego Ziemińskiego we Lwowie, przy ul. Kopernika 4,

### III ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Sprawozdanie Zarządu i przedłożenie zamknięcia rachunkowego za rok 1930;
- 2) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
- 3) Zatwierdzenie zamknięcia rachunkowego i udzielenie absolutorjum Zarządowi;
- 4) Wybór Komisji Rewizyjnej;
- 5) Uzgodnienie statutu Spółki z przepisami prawa o spółkach akc. (Rozp. Prez. R. P. z dn. 22 marca 1928 r.);
- 6) Wolne wnioski.

W celu wykazania prawa uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu, w szczególności prawa głosowania, winien każdy akcjonariusz złożyć swe akcje najpóźniej na dni 8 przed terminem Walnego Zgromadzenia w kasie Spółki.

# Kolej Lokalna Lwów-Jaworów, S. A.

Bilans z dn. 31 III 1930 r.

STAN CZYNNY	zł
Wartość kolei . . . . .	3.658.440 <sup>00</sup>
Gotówka . . . . .	9.052 <sup>38</sup>
Wierzyciele . . . . .	32.250 <sup>19</sup>
Rachunek zwłoki kosztów ruchu . . . . .	326.880 <sup>46</sup>
Rachunek zysków i strat . . . . .	1.132 <sup>43</sup>
	<u>4.027.755<sup>46</sup></u>

STAN BIERNY	zł
Kapitał akcyjny . . . . .	2.479.210 <sup>00</sup>
Rachunek waloryzacji . . . . .	28.069 <sup>43</sup>
Wierzyciele . . . . .	51.462 <sup>83</sup>
Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych Lwów — kredytowane niedobory ruchu . . . . .	1.469.013 <sup>20</sup>
	<u>4.027.755<sup>46</sup></u>

Rachunek Zysków i Strat za 1929/30 r.

WINIEN	zł
Wydatki eksploatacyjne . . . . .	575.192 <sup>59</sup>
Koszty Zarządu Towarzystwa . . . . .	1.527 <sup>14</sup>
	<u>576.719<sup>73</sup></u>

MA	zł
Dochody eksploatacyjne . . . . .	484.184 <sup>12</sup>
Procenta z lokacji . . . . .	394 <sup>71</sup>
Niedobór eksploatacyjny przeniesiony na rachunek zwłoki . . . . .	91.008 <sup>47</sup>
Strata . . . . .	1.132 <sup>43</sup>
	<u>576.719<sup>73</sup></u>

## ZARZĄD

# Fabryki Aparatów Optycznych i Precyzyjnych H. KOLBERG i S-ka

Spółka Akcyjna

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że **dnia 29 maja 1931 r. o godzinie 16** w gmachu Stowarzyszenia Techników w Warszawie, przy ul. Czackiego 5, odbędzie się

### Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

też Spółki z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór Przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie z czynności za rok operacyjny 1930 i przedłożenie bilansu na 31 grudnia 1930 r.;
- 3) Sprawozdanie i wnioski Komisji Rewizyjnej w sprawie absolutorjum dla Zarządu;
- 4) Budżet na rok 1931;
- 5) Kupno, sprzedaż i obciążenie nieruchomości;
- 6) Wybory członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej. Określenie wynagrodzenia dla Zarządu, członków delegowanych do ścisłej współpracy z Dyrekcją i Komisji Rewizyjnej;
- 8) Zmiana dotychczasowej nazwy S-ki: Fabryka Aparatów Optycznych i Precyzyjnych „H. Kolberg i S-ka” Sp. Akc. na „Polskie Zakłady Optyczno-Precyzyjne, Spółka Akcyjna”;
- 9) Zatwierdzenie nowego statutu, dostosowanego do nowego prawa o Spółkach Akcyjnych;
- 10) Wolne wnioski PP. Akcjonariuszów.

Stosownie do art. 27 Statutu Spółki PP. Akcjonariusze, życzący sobie przyjąć udział w Zgromadzeniu Walnym, winni złożyć w biurze Zarządu Spółki Warszawa, ul. Grochowska 35, w godz. od 9 — 13-ej codziennie, swoje akcje lub dowody o zdeponowaniu akcji w jednym z akcyjnych banków polskich, najpóźniej na 7 dni przed terminem odbycia Zgromadzenia Walnego.

# „POLROPA”

## Naftowa Spółka Akcyjna w Borystawiu

zawiadamia, że w **środe dnia 10 czerwca 1931 r. o godz. 5 po poł.** odbędzie się w sali posiedzeń Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego we Lwowie, przy ul. Kopernika 4.

### III ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Sprawozdanie Zarządu i przedłożenie zamknięcia rachunkowego za rok 1930;
- 2) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
- 3) Zatwierdzenie zamknięcia rachunkowego i udzielenie absolutorjum Zarządowi;
- 4) Wybór uzupełniający jednego członka Zarządu;
- 5) Wybór Komisji Rewizyjnej;
- 6) Uzgodnienie statutu Spółki z przepisami prawa o spółkach akcyj. (Rozp. Prez. R.P. z dn. 22 marca 1928 r.);
- 7) Wolne wnioski.

W celu wykazania prawa uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu, w szczególności prawa głosowania, winien każdy akcjonariusz złożyć swe akcje najpóźniej na dni 8 przed terminem Walnego Zgromadzenia w kasie Spółki.

# Union Textile, Sp. Akc.

## CZĘSTOCHOWA

### Bilans per 31 grudnia 1930 r.

AKTYWA	zł
Grunt	48.700-00
Kasa	109.147-53
Weksle w Portfelu	3.702.167-85
Papiery Wartościowe	213.500-00
Materiał Pomocniczy	996.791-64
Banki	350.857-72
Klijentela	12.561.256-72
Różni Dłużnicy	1.428.694-05
Towary	11.141.982-68
Rachunek Zysków i Strat:	
Strata netto za 1930 r.	1.721.312-20
	<u>32.274.410-39</u>

PASYWA	zł
Kapitał Zakładowy	1.728.000-00
Kapitał Zapasowy	5.042-56
Pożyczki Długoterminowe	28.709.766-50
Dostawcy	947.210-82
Różni Wierzyciele	884.390-51
	<u>32.274.410-39</u>

### Rachunek Zysków i Strat per 31 grudnia 1930 r.

WINIEN	zł
Koszty Ogólne	3.741.179-91
Procenty i Różne	1.503.746-18
	<u>5.244.926-09</u>

MA	zł
Zysk brutto na towarach	3.523.613-89
Saldo Strat	1.721.312-20
	<u>5.244.926-09</u>

Zarząd Spółki Akcyjnej

# Fabryki Wyrobów Metalowych „PELIKAN”

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w **środe dn. 27 maja 1931 r. o godz. 5 min. 30 po południu**, odbędzie się w lokalu Zarządu Spółki Akcyjnej Krzysztof Brun i Syn w Warszawie, ul. Bielańska 2.

### Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Zatwierdzenie sprawozdań Zarządu Komisji Rewizyjnej;
- 3) Zatwierdzenie bilansu, rachunku strat i zysków za 1930 r.;
- 4) Powiększenie Kapitału Zakładowego;
- 5) Wybór 2 członków Zarządu, z udzieleniem Zarządowi prawa kooptacji, i 5 członków Komisji Rewizyjnej;
- 6) Zatwierdzenie budżetu na 1931 r., oraz formy i wysokości wynagrodzenia Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 7) Upoważnienie Zarządu do zaciągania pożyczek na nieruchomości Spółki;
- 8) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Zgromadzeniu, winni do dn. 17 maja r. b. złożyć w biurze Sp. Akc. K. Brun i Syn w Warszawie, ul. Bielańska 2, posiadane akcje lub świadectwa depozytowe.

# Manufaktura Bawełniana F. Eisenbraun

SP. AKC. W ŁODZI

### Bilans na dz. 31 grudnia 1930 r.

STAN CZYNNY	zł
Nieruchomości i maszyny	7.551.409-85
Ruchomości	60.075-56
Udział w domkach robotniczych	11.496-00
Towary, surowce i materiały	2.320.411-26
Kasa	21.929-93
Weksle	708.629-31
Dłużnicy	1.031.302-45
Papiery wartościowe	5.178-00
Sumy przechodnie	35.797-20
	<u>11.746.229-56</u>

STAN BIERNY	zł
Kapitał zakładowy	4.900.000-00
Kapitał zapasowy	431.010-11
Kapitał amortyzacyjny	2.682.417-57
Zysk do podziału	93.307-88
Zobowiązania krótkoterminowe	452.167-80
Zobowiązania długoterminowe	2.035.960-61
Wkłady akcjonariuszów	300.241-50
Akcepty	809.688-80
Sumy przechodnie	41.435-29
	<u>11.746.229-56</u>

### Rachunek strat i zysków

Ogólna suma przychodu	12.407.358-41
Ogólna suma rozchodu	12.314.050-53
Zysk	<u>93.307-88</u>

# Przetwórnia Olejów Roślinnych, S. A.

R A D O M

## Bilans netto w dn. 31 grudnia 1930 r.

STAN CZYNNY:	zł	STAN BIERNY:	zł
Kasa	978-48	B. H. W. O. w Radomiu . . . . .	19.262-00
Bank Polski — Radom . . . . .	6.381-53	Wierzyciele . . . . .	23.242-98
P. K. O. . . . .	4.339-41	IHEC, Amsterdam . . . . .	668.356-20
Weksle . . . . .	20.126-17	Kasa Skarbowa . . . . .	1.258-44
„ protestowane . . . . .	11.531-03	Świadczenia Socjalne . . . . .	1.043-21
Sumy Przechodnie . . . . .	1.800-00	Zrzeszenie Pr. Ol. Ryc. W-wa . . . . .	2.004-56
Dłużnicy . . . . .	35.322-73	Dostawcy i Odbiorcy . . . . .	30.983-61
Zrzeszenie Pr. Ol. Rycyn. Warszawa . . . . .	2.520-00	Zysk z roku 1929 . . . . .	4.890-98
Dyrekcja P. K. P. w/m (kaucja) . . . . .	1.000-00	Rezerwa na protesty . . . . .	8.351-00
„ (r-k bież.) . . . . .	2.013-90	Kapitały:	
Akcje Banku Polskiego . . . . .	14.300-00	Akcyjny . . . . .	840.000-00
Izba Skarbowa Kielec. (kaucja n/benz.) . . . . .	2.100-00	Zapasowy . . . . .	67.935-22
Asekuracja na rok 1931 (Budynki) . . . . .	2.702-05	Amortyzacyjny . . . . .	332.244-82
„ „ „ (Towary) . . . . .	2.472-53	Zysk netto . . . . .	5.083-10
Dostawcy i Odbiorcy . . . . .	331.626-79		
Remanent Surowców . . . . .	142.770-53		
„ Produktów gotowych . . . . .	47.552-17		
„ Opakowania . . . . .	24.434-08		
Patenty . . . . .	10.000-00		
Uruchomienie Działu Factor . . . . .	9.850-19		
Protesty wątpliwe . . . . .	1.523-00		
Odbiorcy wątpliwi . . . . .	167-00		
Inwentarz . . . . .	23.399-35		
Maszyny i Aparaty . . . . .	685.716-24		
Nieruchomości . . . . .	78.315-80		
Budynki . . . . .	489.927-94		
Narzędzia . . . . .	8.037-00		
Odnoga . . . . .	43.748-20		
	<u>2,004.656-12</u>		<u>2,004.656-12</u>

## Rachunek Zysków i Strat w dn. 31 grudnia 1930 r.

	zł		zł
Strata na Zrzeszeniu Pr. Ol. Ryc. Warszawa . . . . .	4.865-06	Zysk Brutto na produkcji . . . . .	510.704-64
„ „ P. Borensteinie Warszawa . . . . .	1.800-00	Wpłaty Zrzeszenia Warszawa . . . . .	9.867-72
„ „ S. Viertel Lwów . . . . .	1.483-77		
„ „ Protestach . . . . .	2.037-75		
„ „ IHEC Amsterdam (różnice kurs.) . . . . .	9.111-78		
Odpis na Patencie . . . . .	2.194-59		
Koszty Handlowe . . . . .	106.794-59		
Robocizna . . . . .	51.060-74		
Utrzymanie Inwentarza . . . . .	2.425-92		
„ Linji Kolejowej . . . . .	3.581-32		
Procenty . . . . .	34.378-01		
Asekuracja (Budynki) . . . . .	5.920-33		
„ (Towary) . . . . .	4.754-32		
Podatki . . . . .	1.637-90		
Provizje . . . . .	67.912-45		
Licencje . . . . .	56.239-83		
Administracja . . . . .	70.615-10		
Odpisy:			
10% od zł 586.911-24 z r-ku Maszyn i Aparatów . . . . .	58.691-12		
10% od zł 65.803-03 z r-ku Maszyn i Ap. Dz. Farb . . . . .	6.580-30		
3% od zł 489.927-94 z r-ku Budynków . . . . .	14.697-83		
10% od zł 23.399-35 z r-ku Inwentarza . . . . .	2.339-94		
10% od zł 8 037-00 z r-ku Narzędzi i Ruchomości . . . . .	803-70		
2% od zł 43.748-20 z r-ku Odnogi Kolejowej . . . . .	874-96		
5% od zł 93.758-90 Odpis na Kapitał Rezerwowy . . . . .	4.687-95		
Zysk netto . . . . .	<u>5.083-10</u>		<u>520.572-36</u>
	<u>520.572-36</u>		<u>520.572-36</u>

# FABRYKA PORTLAND-CEMENTU „KLUCZE”, S. A.

Bilans na dzień 31 grudnia 1930 r.

AKTYWA:	zł	zł	PASYWA:	zł	zł
Grunt fabryczny . . . . .		103.200'00	Kapitał akcyjny . . . . .		1.800.000'00
Zabudowania, Maszyny i Urządzenia . . . . .	3.262.620'09		Kapitał Amortyzacyjny — poz. z r. 1929 . . . . .	530.368'20	
Kasa . . . . .	8.430'61		odliczono w r. 1930 . . . . .	109.274'38	639.642'58
Banki . . . . .	83.959'99		Kapitał rezerwowy . . . . .		40.345'01
Weksle w portfelu . . . . .	41.874'52		Fundusz rezerwowy specjalny . . . . .		1.243.013'56
Dłużnicy . . . . .	3.590'17		Dług hipoteczny . . . . .		61.267'10
Papiery wartościowe . . . . .	10.000'00		Wierzyciele . . . . .		185.266'79
Udziały w obcych przedsiębiorstwach . . . . .		81.986'40			
Zapasy surowców i materiały pomocnicze . . . . .		168.892'90			
Produkty i półprodukty . . . . .		158.648'65			
Strata za rok 1930 . . . . .	47.538'02				
mniej pozostałość zysku z 1929 r. . . . .	1.206'31	46.331'71			
		<u>3.969.535'04</u>			<u>3.969.535'04</u>

## Rachunek Zysków i Strat za 1930 r.

WINIEN:	zł	MA:	zł	zł
Procenty . . . . .	11.988'40	Pozostałość zysku z 1929 r. . . . .	1.206'31	
Podatek dochodowy . . . . .	40.304'00	Zysk ze sprzedaży cementu za 1930 r. . . . .	114.028'76	115.235'07
Amortyzacja . . . . .	109.274'38	Strata za 1930 r. . . . .		46.331'71
	<u>161.566'78</u>			<u>161.566'78</u>

U w a g a: Ogólne Zgromadzenie postanowiło dywidendy nie wypłacać i kupon za rok 1930 unieważnić.

**ZARZĄD FABRYKI PORTLAND-CEMENTU „KLUCZE”**  
Spółka Akcyjna

## Bilans Spółki Akcyjnej „Terebenthen” Zjednoczone Fabryki Terpentyny Puszczy Białowieskiej B-cia POROWSCY i P. GODLEWSKI

na dzień 31 grudnia 1930 r.

### AKTYWA:

Kasa zł 46.877'18, Banki zł 3.280'80, Weksle zł 5.457'56, Dłużnicy zł 139.556'58 Towary zł 440.629'66, Papiery wartość. zł 5.885'00, Sumy przechodnie zł 672'16, Nieruchomości zł 1.034.839'79, Ruchoomości zł 103.990'73, Straty z lat ubiegłych zł 221.500'86, Strata za 1930 r. zł 14.974'68. **Razem zł 2.017.665'00.**

### PASYWA:

Kapitał zakładowy zł 700.000'00, Kapitał zapasowy zł 3.348'86, Kapitał amortyzacyjny zł 161.897'08, Kredyt angielski inwestyc. długo-terminowy zł 642.161'83, Banki zł 203.814'00, Akcepty zł 28.353'74, Wierzyciele zł 109.607'75, Sumy przechodnie zł 168.481'74. **Razem zł 2.017.665'00.**

### Rachunek Strat i Zysków za 1930 r.

#### STRATA:

Straty za lata ubiegłe zł 221.500'86, Wydatki handlowe zł 196.447'13, Podatki zł 31.009'34, Świadczenia socjalne zł 43.884'42. **Razem zł 492.841'75.**

#### ZYSK:

Zysk brutto na produkcji zł 256.366'21, Strata z lat ubiegłych zł 221.500'86, Strata za 1930 r. zł 14.974'6. **Razem zł 492.841'75.**

## SPROSTOWANIE

Do bilansu „Polskiego Towarzystwa dla Impregnacji Drzewa i Polski Krezonaf, S. A.”

ogłoszonego w Nr. 17 Tygodnika z dnia 25 kwietnia r. b. wkradły się omyłki, a mianowicie:

w stanie czynnym, pozycja „Sumy do dyspozycji” wydrukowano zł 167.684'57 — winno być zł 167.884'57,

w stanie biernym, pozycja „kapitał rezerwowy” wydrukowano zł 283 360'00 — winno być zł 283.350'00,

w rachunku zysków strat po stronie winien, pozycja „amortyzacje” wydrukowano zł 278.355'00 — winno być zł 278.335'00, co niniejszem prostujemy.

Zarząd Spółki Akcyjnej

## Przemysł i Handel Wełniany „Polskie Runo”

zawiadamia P. P. Akcjonariuszów, że dnia 12 czerwca 1931 roku o godz. 10 odbędzie się

### WALNE ZGROMADZENIE

w lokalu Spółki w Warszawie, ul. Miodowa 12, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego asesorów i sekretarza;
- 2) Rozpatrzenie sprawozdania Zarządu;
- 3) Rozpatrzenie bilansu i rachunku zysków i strat za rok 1930;
- 4) Wnioski Komisji Rewizyjnej;
- 5) Powzięcie decyzji w kwestji dalszego istnienia Spółki;
- 6) Wybór Członków Zarządu;
- 7) Wybór specjalnej Komisji Rewizyjnej;
- 8) Wolne wnioski.

Zarząd Spółki Akcyjnej  
**Zakładów Chemicznych w Częstochowie**

zaprasza P. P. Akcjonariuszów na

**Zwyczajne Walne Zgromadzenie**

odbyć się mające w dniu 13 czerwca r. b. o godz. 5 po poł. w Warszawie, ul. Piękna Nr. 39, z następującym porządkiem dziennym:

1) Rozpatrzenie sprawozdania rachunku Zysków i Strat i Bilansu za rok 1930 oraz udzielenie Zarządowi pokwitowania; 2) Rozpatrzenie budżetu na 1931 r.; 3) Wybory do Zarządu; 4) Wybory do Komisji Rewizyjnej; 5) Wyznaczenie dziennika do zamieszczania ogłoszeń; 6) Wnioski Akcjonariuszów.

Akcjonariusze, pragnący przyjąć udział w Walnym Zgromadzeniu winni akcje lub kwity upoważnionych instytucji złożyć f. Kasie Zarządu najpóźniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia.

W razie niezgłoszenia akcji w powyższym terminie, Walne Zgromadzenie odbędzie się w drugim terminie, a mianowicie w dniu 4 lipca r. b. o tejże godzinie w tymże lokalu i z tymże porządkiem dziennym.

**Sąd Okręgowy Wydział I. 2 w Brzeżanach**

dnia 23 kwietnia 1931 r.

Firm. 97/31

Rej. B. 2.

**U C H W A Ł A.**

Przy firmie Chodorów Spółka Akcyjna dla Przemysłu Cukrowniczego w Chodorowie zarządza się następujący wpis w rubryce 10 stosunki prawne.

Uchwałą Walnego Zgromadzenia z dnia 9 kwietnia 1931 zostały zmienione par. 9 ust. 3 i 4 par. 18 zdanie 1-sze par. 19 ust. ostatni par. 22 ust. 1-szy, zdanie pierwsze, par. 22 ust. 1-szy, zdanie ostatnie, par. 34, ustęp 2-gi i par. 36 ust. 2-gi al. b. — dotychczasowego statutu i otrzymały następujące brzmienie:

1) ust. 3 i 4 par. 9:

Walne Zgromadzenie, uchwalając wydanie nowej emisji akcji, może albo samo oznaczyć warunki tej emisji, ustalić kurs nowych akcji oraz wyznaczyć termin otwarcia i zamknięcia subskrypcji albo też upoważnić Radę Nadzorczą do ustanowienia tych warunków przy podaniu najniższego kursu emisji. Kurs akcji nie może być nigdy ustalony poniżej wartości nominalnej akcji.

2) Par. 18. zdanie 1-sze:

Zwyczajne Walne Zgromadzenia zwoływane być powinny co najmniej najpóźniej w ciągu 5-ciu miesięcy po upływie roku obrotowego.

3) Par. 19. ust. ostatni:

Przewodniczący Walnego Zgromadzenia postanawia, w jaki sposób ma się odbyć we wszystkich sprawach głosowanie. Wolno głosować przez aklamację, jeżeli w tym kierunku uprzednio zapadła jednogłośnie uchwała Walnego Zgromadzenia.

4) Par. 22. ust. I, zdanie 1-sze:

Uchwały Walnego Zgromadzenia powinny być protokołowane przez notariusza pod rygorem ich nieważności.

Par. 22 ust. 1-szy, zdanie ostatnie:

Odpowiednie dowody i listę obecności podpisana przez Przewodniczącego Zgromadzenia dołącza się do protokołu.

5) Par. 34. zdanie 2-gie:

Zarząd Spółki obowiązany jest w ciągu trzech miesięcy od upływu roku administracyjnego sporządzić i złożyć Radzie Nadzorczej do zbadania bilans na ostatni dzień roku administracyjnego, rachunek strat i zysków oraz dokładne pisemne sprawozdanie za rok ubiegły z działalności Spółki.

6) Par. 36. ust. 2-gi al. b:

Następnie wydziela się do 5% od wpłaconego kapitału akcyjnego jako dewidendę dla posiadaczy akcji.

Data wpisu dn. 23 kwietnia 1931 r.

**Towarzystwo Akcyjne**

**Fabryki Szkła dawniej S. Reich i S-ka**

W ZAWIERCIU

**Bilans na dzień 31 grudnia 1930 r.**

STAN CZYNNY,	zł
Nieruchomości . . . . .	2,167.876-31
Maszyny i urządzenia . . . . .	1,759.423-26
Budowle niewykończone . . . . .	34.349-33
Papiery wartościowe . . . . .	675-00
Kaucje . . . . .	7.324-35
Weksle . . . . .	356.366-69
Gotówka w kasie . . . . .	64.253-43
Banki . . . . .	75.599-44
Dłużnicy . . . . .	676.158-74
Zapasy — towary i materiały . . . . .	373.387-71
Sumy przechodnie . . . . .	8.765-00
Strata za 1930 r. . . . .	47.124-88
	<hr/>
	5,571.304-14

STAN BIERNY	zł
Kapitał Zakładowy . . . . .	2,500.000-00
Kapitał Zapasowy . . . . .	310.909-89
Kapitał Amortyzacyjny . . . . .	1,661.225-20
Rezerwa Specjalna . . . . .	719.072-79
Rezerwa Podatkowa . . . . .	12.032-50
Wierzyciele . . . . .	368.063-76
	<hr/>
	5,571.304-14

**Rachunek strat i zysków za 1930 r.**

WINIEN	zł
Robocizna i pensje . . . . .	1,540.215-54
Materiały . . . . .	596.855-70
Amortyzacja . . . . .	233.788-39
Koszty fabrykacji . . . . .	245.446-69
Świadczenia socjalne . . . . .	112.652-00
Podatki . . . . .	105.505-68
Koszty handlowe . . . . .	77.759-20
Asekuracja . . . . .	18.633-17
Procenty . . . . .	42.350-49
Naprawy budynków . . . . .	55.920-70
Zapomogi i ofiary . . . . .	21.976-53
Straty na wekslach . . . . .	8.060-10
	<hr/>
	3,059.164-19

MA	zł
Wpływy za towary . . . . .	2,951.265-67
Różne wpływy . . . . .	60.773-64
Strata za 1930 r. . . . .	47.124-88
	<hr/>
	3,059.164-19

Bilans powyższy został zatwierdzony przez Ogólne Zebranie w dn. 30 kwietnia 1931 r.

# „HUTA POKÓJ“ Śląskie Zakłady Górniczo-Hutnicze, Sp. Akc.

## Bilans na dz. 30 czerwca 1930 r.

STAN CZYNNY:		STAN BIERNY:	
	zł		zł
Grunta . . . . .	6,967.880-51	Kapitał akcyjny . . . . .	70,000.000-00
Budynki mieszkalne i użyteczności publicznej . . . . .	24,155.025-00	Fundusz rezerwowy . . . . .	3,446.863-22
Huty żelaza . . . . .	46,991.298-00	Specjalny fundusz rezerwowy . . . . .	516.875-69
Kopalnie węgla . . . . .	25,005.345-86	Pożyczka I . . . . .	34,922.023-26
Elektrownia Mikołaj . . . . .	4,927.133-40	Pożyczka II . . . . .	20,850.000-00
Łomy dolomitu, kopalnie rud i uprawnienia górnicze . . . . .	277.460-97	Hipoteki . . . . .	895-50
Nowe budowy . . . . .	5,942.243-91	Banki . . . . .	29,217.075-06
Inwentarz . . . . .	685.948-15	Wierzyciele . . . . .	44,209.661-32
Zapasy materiałów i wytworów . . . . .	36,280.334-12	Pasywa przechodnie . . . . .	785.190-63
Papiery wartościowe i udziały . . . . .	23,851.945-56	Poręczenia . . . . .	<u>6,745.498-52</u>
Gotówka w kasie . . . . .	113.170-02		
Weksle w portfelu . . . . .	102.062-14		
Dłużnicy . . . . .	25,741.167-89		
Poręczenia . . . . .	6,745.498-52		
Strata . . . . .	2,907.569-15		
	<u>203,948.584-68</u>		<u>203,948.584-68</u>

Katowice, w marcu 1931 r.

Zarząd:

Gieszyński, Lewolski,  
Stadnikiewicz, Pieler,  
Wauer, Zawadzki

Powyższy bilans, jak również rachunek strat i zysków sprawdziliśmy i stwierdziliśmy zgodność z księgami i dowodami.

Katowice, dn. 3 lutego 1931 r.

Komisja Rewizyjna:

Hempelmann Schuster

## Rachunek strat i zysków

za czas od dn. 1 lipca 1929 r. do dn. 30 czerwca 1930 r.

WINIEN:		MA:	
	zł		zł
Odpisy . . . . .	4,134.695-91	Zysk brutto . . . . .	11,177.978-14
Odsutki . . . . .	9,950.851-38	Strata . . . . .	2,907.569-15
	<u>14,085.547-29</u>		<u>14,085.547-29</u>

Bilans powyższy, jak również rachunek strat i zysków zostały przez powołaną do tego celu komisję szczegółowo zbadane i uznane w zupełności za zgodne.

Do sprawozdania Zarządu nie mamy nic do dodania i stawiamy wniosek o udzielenie absolutorjum Zarządowi i Radzie Nadzorczej.

Katowice, w marcu 1931 r.

Rada Nadzorcza: Dr. Pieler, Dr. Brennecke

## ZARZĄD

### ZAKŁADÓW PRZEMYSŁU WŁÓKIENNICZEGO C. G. SCHÖN, SPÓŁKA AKCYJNA W SOSNOWCU

niniejszem powtórnie zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dniu 1 czerwca 1931 r. o godz. 11 przed południem, w lokalu Spółki Akcyjnej w Sosnowcu odbędzie się

#### Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

z następującym porządkiem dziennym: 1) Przedłożenie bilansu i rachunku strat i zysków za 1930 r. wraz z odnośnymi sprawozdaniami Zarządu i Rady Nadzorczej; 2) Powzięcie uchwały, dotyczącej wniosków, zawartych w sprawozdaniach Zarządu i Rady Nadzorczej; 3) Pokwitowanie Zarządu i Rady Nadzorczej z działalności na rok rachunkowy 1930; 4) Wybór Rady Nadzorczej; 5) Ustalenie wynagrodzenia dla Rady Nadzorczej.

Stosownie do art. 54 prawa o spółkach akcyjnych (Rozp. P. Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22/III 1928 r.), akcjonariusze mają prawo zgłaszać dodatkowe sprawy, celem umieszczenia tychże na porządku dziennym.

Prawo głosu na Walnym Zgromadzeniu mają ci akcjonariusze, którzy złożą swoje akcje, kwity tymczasowe lub wzamian za nie kwity depozytowe lub zastawnicze instytucji bankowych, krajowych i Amsterdamsche Bank w Amsterdamie w biurze Spółki Akcyjnej w Sosnowcu, najpóźniej w 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem.

Rada Zarządzająca Spółki Akcyjnej  
„ARTIGRAPH“ Zakłady Przemysłowe dla Wyrobn Reklam Artystycznych i Opakowań z Papieru i Blachy w Krakowie

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 13 czerwca 1930 r., o godz. 11 przed połud. w sali posiedzeń Banku Dyskontowego Warszawskiego, Oddziału w Krakowie, odbędzie się

#### II Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

z następującym porządkiem dziennym:

1) Sprawozdanie Rady Zarządzającej i przedłożenie zamknięcia rachunkowego za 1930 r.; 2) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej, zatwierdzenie bilansu, jakoteż udzielenie absolutorjum Radzie Zarządzającej; 3) Wybór Rewizorów na 1931 r. i ustalenie wysokości wynagrodzenia; 4) Wolne wnioski.

Celem wykonania prawa głosowania należy zdeponować akcje w Warszawskim Banku Dyskontowym w Warszawie najdalej do dnia 5 czerwca 1931 r. Każde 25 akcji liczy się za 1 głos.





**ZARZĄD TOW. FABRYKI PORTLAND CEMENTU „ŁAZY”, S. A.**  
w Warszawie, ul. Przeskok Nr. 4

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że we wtorek dnia 2 czerwca 1931 r. o godz. 5 po południu odbędzie się

**Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów**

w biurze Zarządu Spółki przy ul. Przeskok Nr. 4, z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej za rok operacyjny 1930; 3) Zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za 1930 r.; 4) Zatwierdzenie budżetu na 1931 r.; 5) Wybory do władz Spółki; 6) Wnioski PP. Akcjonariuszów.

PP. Akcjonariusze, którzy pragną wziąć udział w powyższym Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć w biurze Zarządu, Przeskok Nr. 4, akcje lub kwity na zdeponowane akcje w instytucjach bankowych najdalej do dnia 26 maja 1931 r. włącznie

**BILANS ROCZNY (netto)**

**BANKU HANDLOWEGO WILHELM LANDAU,**

S. A.

**W LIKWIDACJI NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 1930 R.**

**AKTYWA.**

1. Kasa i sumy do dyspozycji w Banku Polskim, P. K. O. i Banku Gosp. Kraj.  $\text{zł}$  31.058'27; 2. Waluty zagraniczne  $\text{zł}$  24'13; 3. Papiery wartościowe własne: a) pożyczki państwowe  $\text{zł}$  89'00; b) papiery hipoteczne  $\text{zł}$  12.046'44; c) akcje  $\text{zł}$  3.042'54; razem  $\text{zł}$  15.177'98; 4. Udziały i akcje w przedsiębiorstwach konsorcjalnych —; 5. Towary —; 6. Banki Krajowe  $\text{zł}$  74.230'40; 7. Banki zagraniczne —; 8. Weksle zdyskontowane  $\text{zł}$  63.160'50; 9. Weksle protestowane  $\text{zł}$  20.767'19; 10. Rachunki bieżące (saldo debetowe): a) zabezpieczone —; b) niezabezpieczone —; c) razem —; 11. Pożyczki terminowe —; 12. Nieruchomości —; 13. Różne rachunki  $\text{zł}$  554.533'82; 14. Długoterminowe pożyczki hipoteczne  $\text{zł}$  1.068.000'00; 15. Skup weksli przedwojennych  $\text{zł}$  217.630'86; **Razem  $\text{zł}$  2.044.583'15.**

**PASYWA.**

1. Kapitały własne: a) zakładowy  $\text{zł}$  2.000.000'00; b) zapasowy —; c) inne rezerwy —; d) fundusz amortyzacyjny —; razem  $\text{zł}$  2.000.000'00; 2. Wkłady: a) terminowe —; b) à vista  $\text{zł}$  19.533'29; razem  $\text{zł}$  19.533'29; 3. Rachunki bieżące (saldo kredytowe)  $\text{zł}$  861'65; 4. Zobowiązania inkasowe —; 5. Redyskonto weksli —; 6. Banki krajowe  $\text{zł}$  45'65; 7. Banki zagraniczne  $\text{zł}$  12.520'77; 8. Wierzyciele hipoteczni —; 9. Różne rachunki  $\text{zł}$  11.621'79; 10. Listy zastawne (bligacje) —; **Razem  $\text{zł}$  2.044.583'15.**

Inkaso  $\text{zł}$  120'00.

**RACHUNEK STRAT I ZYSKÓW ZA 1930 R.**

**WINIEN.**

1. Procenty i prowizje wypłacone  $\text{zł}$  399'77; 2. Koszty handlowe  $\text{zł}$  80.811'26; 3. Podatki  $\text{zł}$  5.527'64; 4. Amortyzacja —; 5. Odpisy na dłużnikach  $\text{zł}$  6.136'85; 6. Różne: straty z lat ubiegłych  $\text{zł}$  566.386'07; **Razem  $\text{zł}$  659.261'59.**

**MA.**

1. Pozostałość zysków z lat ubiegłych —; 2. Procenty i prowizje pobrane  $\text{zł}$  72.572'29; 3. Różnice kursowe  $\text{zł}$  29.486'71; 4. Dochody z nieruchomości —; 5. Zwrot sum dawniej odpisanych —; 6. Różne  $\text{zł}$  5.262'04; 7. Strata  $\text{zł}$  551.940'55; **Razem  $\text{zł}$  659.261'59.**

**TOWARZYSTWO UBEZPIECZEŃ „PORT”, S. A.**

**Bilans na dzień 31 grudnia 1930 r.**

**STAN CZYNNY**

Kasa  $\text{zł}$  138.147'56; Instytucje kredytowe  $\text{zł}$  820.347'11; Papiery wartościowe z kuponami bieżącymi  $\text{zł}$  706.495'00; Pożyczki hipoteczne  $\text{zł}$  271.700'00; Nieruchomości  $\text{zł}$  396.949'60; Należność z tytułu rezerwy składek, zatrzymanej przez zakłady ubezpieczeń  $\text{zł}$  6.812'62; Oddziały  $\text{zł}$  151.581'43; Agenci  $\text{zł}$  1.264.827'96; Zakłady Ubezpieczeń  $\text{zł}$  348.612'32; Inni dłużnicy  $\text{zł}$  16.653'22; Ruchości biurowe  $\text{zł}$  1'00; Inne aktywa  $\text{zł}$  331.277'87; Akcje, stanowiące kaucję Dyrektora Zarządzającego  $\text{zł}$  500'00. **Razem  $\text{zł}$  4.453.905'69.**

**STAN BIERNY**

Emitowany kapitał akcyjny (akcyj 100.000 sztuk po  $\text{zł}$  10)  $\text{zł}$  1.000.000'00; Kapitał zapasowy  $\text{zł}$  115.000'00; Rezerwa na należności wątpliwe  $\text{zł}$  80.000'00; Fundusz ubezpieczeniowy  $\text{zł}$  263.951'00; Rezerwa na nieuregulowane szkody na udział własny  $\text{zł}$  146.661'00; Należność z tytułu zatrzymanej reasekuratorom rezerwy składek  $\text{zł}$  1.208.984'27; Fundusz na umorzenie wartości nieruchomości  $\text{zł}$  19.847'50; Długi hipoteczne  $\text{zł}$  25.075'00; Zakłady Ubezpieczeń  $\text{zł}$  1.082.526'06; Inni wierzyciele  $\text{zł}$  189.025'66; Nieuiszczone podatki i opłaty  $\text{zł}$  17.642'64; Kaucja Dyrektora Zarządzającego  $\text{zł}$  500'00; Fundusz Kasy Przeworności Urzędników  $\text{zł}$  17.854'00; Zysk  $\text{zł}$  286.838'56. **Razem  $\text{zł}$  4.453.905'69.**

**Rachunek Zysków i Strat za 1930 r.**

**ZYSKI**

Pozostałość zysku z roku poprzedniego  $\text{zł}$  1.835'22; Zysk w roku sprawozdawczym na rachunku ubezpieczeń: 1) od nieszczęśliwych wypadków  $\text{zł}$  21.604'72; 2) od odpowiedzialności prawnej  $\text{zł}$  5.017'40; 3) od ognia  $\text{zł}$  95.946'77; 4) od kradzieży  $\text{zł}$  19.031'91; 5) przewozowych  $\text{zł}$  958'24; 6) samochodów  $\text{zł}$  9.620'75; 7) maszyn  $\text{zł}$  19.100'30; 8) od gradobicia  $\text{zł}$  7.148'80; Razem  $\text{zł}$  17.428'89; Czysty dochód z majątku Zakładu  $\text{zł}$  117.214'38; Zysk na kursie walut obcych  $\text{zł}$  7.509'44. **Razem  $\text{zł}$  304.987'93.**

**STRATY**

Odpisane należności niemożliwe do odzyskania  $\text{zł}$  10.031'71; Inne odpisy: 1) odpisano z wart. nieruchomości  $\text{zł}$  3.969'50; 2) różnica kursu na papierach wartościowych  $\text{zł}$  4.148'16; Razem  $\text{zł}$  8.117'66. Zysk  $\text{zł}$  286.838'56. **Razem  $\text{zł}$  304.987'93.**

**Podział zysków, osiągniętych przez Zakład w 1930 r.:**

1) Na kapitał zapasowy  $\text{zł}$  42.800'00; 2) Na rezerwę na wątpliwe należności  $\text{zł}$  10.000'00; 3) Na dywidendę dla akcjonariuszów 7%  $\text{zł}$  70.000'00; 4) Na tantiemy: a) dla Rady Nadzorczej  $\text{zł}$  24.220'00; b) dla Dyrekcji  $\text{zł}$  24.220'00. Razem  $\text{zł}$  48.440'00; 5) Na gratyfikację dla pracowników  $\text{zł}$  20.000'00; 6) Na podatki  $\text{zł}$  67.500'00; 7) Na Fundusz Kasy Przeworności Urzędników  $\text{zł}$  2.146'00; 8) Na cele dobroczynne  $\text{zł}$  1.500'00; 9) Do przeniesienia na rok następny  $\text{zł}$  24.452'56. **Razem  $\text{zł}$  286.838'56.**

Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów w dniu 12 maja r. b. zatwierdziło bilans i rachunek zysków i strat. Uchwaloną dywidendę, w stosunku 7%, wypłaca kasa Zarządu Spółki w Warszawie, Krakowskie Przedmieście 59.

FRACUSKA SPÓŁKA AKCYJNA

## Spółka Galicyjska Kopalń

### Compagnie Galicienne de Mines, Société Anonyme

Siedziba Zarządu: Paryż, rue de la Victoire 76, zawiadamia P.P. Akcjonariuszów Spółki Akcyjnej Compagnie Galicienne de Mines, że

#### Zwyczajne Walne Zgromadzenie

odbędzie się w **poniedziałek 29 czerwca 1931 r., o godz. 15 i pół**, w lokalu Spółki w Paryżu, rue de la Victoire Nr. 76, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Sprawozdanie Rady Zarządzającej.
- 2) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej.
- 3) Przedłożenie rachunków za rok sprawozdawczy 1930 i zatwierdzenie tychże.
- 4) Wybór Administratorów.
- 5) Wybór Komisji Rewizyjnej na rok sprawozdawczy 1931 oraz określenie jej wynagrodzenia.
- 6) Wybór dzienników polskich, w których mają być ogłoszone bilanse i sprawozdania, stosownie do obowiązujących przepisów w Polsce.
- 7) Upoważnienie Administratorów do zawierania umów z Towarzystwem.

Według brzmienia art. 32 Statutu Spółki, jedynie posiadacze przynajmniej 10 akcji mają prawo udziału w Walnym Zgromadzeniu, natomiast posiadacze mniejszej ilości akcji mogą się łączyć, delegując na Walne Zgromadzenie po jednym z pośród siebie na każde 10 w ten sposób zebranych akcji.

Akcje na okaziciela winny być złożone na 8 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia w Société Générale de Crédit Industriel et Commercial w Paryżu, rue de la Victoire Nr. 66, t. j. najpóźniej w dn. 20 czerwca 1931 r.

Rada Zarządzająca.

### Zarząd Spółki Akcyjnej Zakłady Amunicyjne „Pocisk”

zawiadamia P.P. akcjonariuszów, że w **dn. 17 czerwca 1931 r. o godz. 17** w lokalu Spółki w Warszawie, ul. Mińska Nr. 25, odbędzie się **Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów** z następującym porządkiem obrad: 1) Wybór przewodniczącego, 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku strat i zysków za 1930 r., udzielenie Radzie i Zarządowi pokwitowania z czynności, 3) Plan działań i budżet na 1931 r., 4) Kupno i sprzedaż nieruchomości, 5) Upoważnienie Zarządu do korzystania z kredytów i hipotecznego ich zabezpieczenia, 6) a) określenie liczby członków Rady i Zarządu i upoważnienie Rady i Zarządu do kooptacji; b) wybory do Rady, Zarządu i Komisji Rewizyjnej oraz określenie wysokości wynagrodzenia członków Rady, Zarządu i Komisji Rewizyjnej, 7) Wybór pisma do ogłoszeń spółki, 8) Wnioski, które mogą być zgłoszone przez P.P. Akcjonariuszów, stosownie do art. 54 prawa o spółkach akcyjnych. P.P. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w powyższym Zgromadzeniu, winni najpóźniej do dnia 9 czerwca r. b. do godz. 16 złożyć swe akcje, świadectwa tymczasowe lub odpowiednie kwity depozytowe lub zastawowe w biurze Zarządu (Mińska 25). Właściciele akcji imiennych mają prawo udziału w Walnym Zgromadzeniu i nie są obowiązani do składania akcji, o ile są zapisani w księgach Spółki conamniej na 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem.

## „GAZ”

### FABRYKI GAZÓW PRZEMYSŁOWYCH, S. A.

Bilans na 31.XII.1930 r.

AKTYWA: Parcele 195.968'10, Nieruchomości 424.079'32, Ruchomości 1.338.093'71, Magazyny 11.493'51, Udziały 554.100'00, Strata za 1930 r. 46.907'58, **Razem 2.569.642'22.**

PASSYWA: Kapitał 1.500.000'00, Kapitał rezerwowy 207.689'75, Kapitał amortyzacyjny 263.710'58, Dłużnicy i wierzyciele 598.241'89, **Razem 2.562.642'22.**

#### Rachunek zysków i strat.

WINIEN: Utrzymanie dróg, budynków i ruchomości 887'40, Koszta fabrykacji w 1929 r. 2.905'59, Różnica fabrykacji w 1929 r. 1.463'33, Ekspedycje i przewozy 1929 r. 985'84, Koszta ogólne 263.373'91, **Razem 383.360'55.**

MA: Za dzierżawę 250.000'00, Za lokaty 86.452'97, Straty za 1930 r. 46.907'58, **Razem 383.360'65.**

Zarząd Spółki Akcyjnej

## ZAKŁADY CHEMICZNE GRODZISK

stosownie do § 11 statutu Spółki zawiadamia P.P. Akcjonariuszów, że **dn. 2 czerwca 1931 r. o godz. 18** w lokalu Zarządu Spółki w Warszawie, Chmielna 10, odbędzie się

#### Doroczne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

w drugim terminie, ważne bez względu na ilość reprezentowanego kapitału, z porządkiem obrad, ogłoszonym w Nr. Nr. 94 i 105 z dnia 24.IV r. b. i 7.V r. b. „**Monitora Polskiego**”.

## „GAZ” FABRYKI GAZÓW PRZEMYSŁOWYCH, SP. AKC.

Bilans na 31.XII 1929 r.

AKTYWA — Parcele 195.968'10; Nieruchomości 414.605'18; Ruchomości 1.334.262'90; Magazyny 71.884'59; Udziały 452.100'00. Kasa 1.914'20; Dłużnicy 69.215'73; Strata za 1929 r. 20.587'46 **Razem 2.560.538'16.**

PASSYWA — Kapitał 1.500.000'00; Kapitał rezerwowy 228.277'21; Kapitał amortyzacyjny 149.964'10; Wierzyciele 682.296'85; **Razem 2.560.538'16.**

#### Rachunek zysków i strat.

WINIEN — Utrzymanie dróg, chodników, nieruchomości i ruchomości 122.317'72; Ekspedycje i przewozy 36.204'69; Koszta ogólne handlowe 389.342'63; Amortyzacja za 1929 r. 149.964'10; Strata na sprzedanym samochodzie 4.229'36; **Razem 702.058'50.**

MA — Za towary 482.404'75; Fabrykacja butli A. D. 18.885'47; Lokaty butli 180.180'82; Strata za 1929 r. 20.587'46; **Razem 702.058'50.**

## „ERICSSON” POLSKA AKCYJNA SPÓŁKA ELEKTRYCZNA

Bilans na dz. 1 grudnia 1929 r.

STAN GZYNNY.—Nieruchomości: a) place 193.500'00, b) budynki 1.607.549'66, **Razem 1.801.049'66**, Maszyny i Urządzenia 274.875'08, Ruchomości 66.293'52, Materjały 1.527.209'66, Gotowizna 31.547'96, Weksle 24.354'44, Banki 12.062'13, Dostawcy 77.951'19, Odbiorcy 2.317.498'11, Różni dłużnicy i Wierzyciele 405.767'08, Półfabrykaty 181.635'52, Modele 669'75, **Ogółem 6.720.914'10.**

STAN BIERNY. — Kapitał Akcyjny 1.000.000'00, Kapitał Zapasowy 3.935'23, Fundusz Amortyzacyjny 26.903'78, Dostawcy 3.655.982'19, Odbiorcy 150.349'94, Różni Dłużnicy i Wierzyciele 1.458.435'09, Akcepty 374.101'07, Zysk 51.206'80, **Ogółem 6.720.914'10.**

#### Rachunek Strat i Zysków za 1929 r.

Strata na niewypłacaln. Dłużnikach 38.068'87, Różnica kursu na rachunk. w Obcych Walutach 7.155'56, Koszty Handlowe 470.822'64, Czysty Zysk 51.206'80, **Ogółem 567.253'87.**

Pozostałość zysku z 1928 r. 9.604'63, Zysk brutto ze sprzedaży towarów 213.581'68, Dochód z nieruchomości 46.704'61, Dywidenda od akcji 3.835'00, Zwrot za zniszczone materjały 4.227'55, Odsetki, prowizje, rabaty 289.300'40, **Ogółem 567.253'87.**

PODZIAŁ ZYSKU. — Na Amortyzacji 36.448'72, Na Fundusz Zapasowy 4.095'40, Na Rezerwę za Podatki 5.000'00, Przeniesiono na 1930 r. 5.662'68, **Ogółem 51.206'80.**

# BIBLIOTEKA EKONOMICZNA

TYGODNIKA

## „POLSKA GOSPODARCZA”

DAWNIEJ

### „PRZEMYSŁ i HANDEL”

	zł		zł
1 — 18) bez serji — wyczerpane.			
19) Tom I — <i>J. Kulikowski</i> . — Bankowość polska i problem jej sanacji. 1926 (wyczerp.) . . . . .	1'20	42) Tom XXIV — <i>Stefan Konopski</i> . — Ochrona celna w poszczególnych państwach w świetle badań międzynarodowych (wyczerp.) . . . . .	1'00
20) „ II — <i>Dr. J. Podkomorski</i> . — O właściwej formie monopolu spirytusowego w Polsce, 1926 . . . . .	0'70	43) „ XXV — <i>Henryk Romanowski</i> . — Obrót bezgotówkowy (wyczerpane) . . . . .	1'00
21) „ III — <i>Dr. F. Młynarski</i> . — Międzynarodowe znaczenie spadku złotego, 1926 . . . . .	1'50	44) „ XXVI — <i>Karol Bajer</i> . — Zarys uprzemysłowienia Woj. Łódzkiego ze specjalnem uwzględnieniem przemysłu włókienniczego . . . . .	1'50
22) „ IV — <i>St. Pszczółkowski</i> . — Stabilizacja kursu złotego, 1926 (wyczerp.) . . . . .	1'20	45) „ XXVII — <i>Dr. Stanisław Wachowiak</i> . — Targi i wystawy w Polsce . . . . .	1'00
23) „ V — <i>Inż. Cz. Klarner</i> . — Dorobek czterech miesięcy (dwie mowy program.), 1926 . . . . .	1'00	46) „ XXVIII — <i>Jan Miklaszewski</i> . — Ogólny rzut oka na rozwój produkcji leśnej i obrotu drzewnego Polski współczesnej . . . . .	2'50
24) „ VI — <i>Dr. L. Barański</i> . — Uwagi nad obiegiem pieniężnym w Polsce w latach 1924 — 1926, 1926 . . . . .	1'50	47) „ XXIX — <i>Inż. Czesław Klarner</i> . — Zagadnienie mieszkaniowe w niepodległej Polsce . . . . .	2'00
25) „ VII — <i>F. Prochaska</i> . — Klauzula największego uprzywilejowania (wyczerp.) . . . . .	1'50	48) „ XXX — <i>Inż. Jędrzej Moraczewski</i> . — Roboty publiczne . . . . .	0'80
26) „ VIII — <i>A. Siebeneichen</i> . — Rozwój czy upadek portu gdańskiego (wyczerp.) . . . . .	1'20	49) „ XXXI — <i>Władysław Gieysztor</i> . — Przedsiębiorstwa państwowe . . . . .	1'00
27) „ IX — <i>J. Gieysztor</i> . — Tranzyt jako problem międzynarodowy . . . . .	1'00	40) „ XXXII — <i>Józef Kozuchowski</i> . — Wojna w życiu gospodarczem Polski . . . . .	1'00
28) „ X — <i>Gustaw Taube jr.</i> — Komercjalizacja Warszawy . . . . .	1'50	51) „ XXXIII — <i>Dr. Marcin Szarski</i> . — Bankowość polska (wyczerp.) . . . . .	1'50
29) „ X — <i>Wincenty Jastrzębski</i> . — Zadania i metody pracy Komisji Ankietowej (wyczerp.) . . . . .	1'00	52) „ XXXIV — <i>Inż. Dr. Stanisław Olszewski</i> . — Fosforyty polskie i ich znaczenie gospodarcze . . . . .	1'00
30) „ XII — <i>Stanisław Pszczółkowski</i> . — Kredyty zagraniczne i ich rola w polskiej polityce kredytowej . . . . .	2'50	53) „ XXXV — <i>Prof. Dr. Witold Staniewicz</i> . — Uwagi o reformie stosunków rolnych w Polsce . . . . .	1'50
31) „ XIII — <i>Z. R. Gawroński</i> . — Zwalczenie trustów w Stanach Zjednoczonych . . . . .	2'00	54) „ XXXVI — <i>Janusz Butler</i> . — Konkurencja portów bałtyckich w świetle współzawodnictwa kolei polskich i niemieckich . . . . .	1'50
32) „ XIV — <i>S. Fr. Królikowski</i> . — W sprawie metody obliczania stawek celnych (wyczerp.) . . . . .	1'50	55) „ XXXVII — <i>Adolf Peretz</i> . — Od kartelu do koncernu . . . . .	3'00
33) „ XV — <i>St. Starzyński</i> . — Położenie klasy robotniczej po przewrocie majowym . . . . .	1'20	56) „ XXXVIII — <i>J. Mieszalski</i> . — Wpływ wzrostu budżetów na obciążenie dochodu społecznego zagranicą i w Polsce . . . . .	1'50
34) „ XVI — <i>J. Kulikowski</i> . — Rozbudowa miast i jej finansowanie . . . . .	2'00	57) „ XXXIX — <i>Feliks Młynarski</i> . — Reforma waluty dewizowo-złotowej . . . . .	1'50
35) „ XVI — <i>S. Szwalbe</i> . — Polityka państwa w zakresie obrotu żytem (wyczerpane) . . . . .	2'00	58) „ XL — <i>Dr. Henryk Gruber</i> . — Stan kwestji mieszkaniowej w Polsce . . . . .	1'00
36) „ XVII — <i>S. Starzyński</i> . — Stan Finansowy Polski w roku 1927 . . . . .	2'00	59) „ XLI — <i>Stanisław Sasorski</i> . — Podstawy rewizji ustawy o zaopatrzeniu emerytalnem . . . . .	1'50
37) „ XIX — <i>Józef Kozuchowski</i> . — Kapitał zagraniczny w przemyśle polskim (wyczerp.) . . . . .	2'00	60) „ XLII — <i>Tadeusz Woynowski</i> . — Kształtowanie się cen chleba w Polsce . . . . .	2'00
38) „ XX — <i>Henryk Rozenberg</i> . — Polityka Państwa w dziedzinie zaopatrzenia ludności w chleb (wyczerpane) . . . . .	1'50	61) bez serji — <i>Stefan Starzyński</i> . — Rola Państwa w życiu gospodarczem . . . . .	1'00
39) „ XXI — <i>Zygmunt Karpiński</i> . — Waluta złota i pozłacana . . . . .	1'50	62) „ „ — <i>Stefan Starzyński</i> . — Życie gospodarcze a ustrój państwa . . . . .	1'50
40) „ XXII — <i>Jerzy Lubowicki</i> . — Zasady reformy podatkowej . . . . .	3'00		
41) „ XXIII — <i>Marjan Turshi</i> . — Problem aktywizacji bilansu handlowego . . . . .	3'00		

DO NABYCIA WE WSZYSTKICH KSIĘGARNIACH ORAZ BEZPOŚREDNIO W ADMINISTRACJI TYG „POLSKA GOSPODARCZA” — WARSZAWA, ELEKTORALNA 2, POK. 26

# „POLMIN”

PAŃSTWOWA FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH  
SIEDZIBA DYREKCJI: LWÓW, ULICA SZPITALNA Nr. 1

TELEFONY: 2-48, 3-28, 39-20, 39-21

FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH  
W DROHOBYCZU — TELEFON 105

REPREZENTACJA W WARSZAWIE  
ul. Szkolna 2; telefony: 70-84, 114-75, 512-33 i 177-8

Reprezentacja w Gdańsku — Polish Petroleum Company — Krebsmarkt 7 — 8  
Przedstawicielstwa zagraniczne we wszystkich stołecznych miastach Europy

POLECA ZNANE ZE SWEJ PIERWSZORZĘDNEJ JAKOŚCI

## OLEJE I SMARY SAMOCHODOWE

Polmin AS, Polmin AL, Polmin AZ, Polmin AF, Polmin AP, Polmin AD i Polmin AT

OLEJE CYLINDROWE, ODPOWIEDNIE DO  
WSZYSTKICH WARUNKÓW PRACY. WYSOKOGA-  
TUNKOWE OLEJE ŁOŻYSKOWE. OLEJE DO  
SILNIKÓW SPALINOWYCH, DO KOMPRESORÓW PO-  
WIETRZNYCH I KOMPRESORÓW CHŁODNICZYCH.  
OLEJE TURBINOWE I TRANSFORMATORO-  
WE. OLEJE WIERTNICZE. TŁUSZCZE MA-  
SZYNOWE. SMARY DO LIN I KÓŁ ZĘBATYCH.  
SMARY DO WÓZKÓW KOPALNIANYGH I OLEJE  
OSIOWE. — PARAFINE, ŚWIECE, WAZE-  
LINĘ TECHNICZNĄ. — BENZYNY: EKSTRAKCYJ-  
NĄ, LOTNICZĄ, SAMOCHODOWĄ I MOTOROWĄ. —  
NAFTE: RAFINOWANĄ I SILNOPŁOMIENNĄ. OLE-  
JE GAZOWE. ASFALTY BEZPARAFINOWE I PARA-  
FINOWE. SULFOKWASY, KWASY NAFTENOWE.

### ODDZIAŁY W KRAJU:

BIAŁYSTOK, ul. Warszawska 7, tel. 10-34

KRAKÓW, ul. Szczepańska 9, tel. 15-82

LUBLIN, ul. Krak. Przedm. 46, tel. 10-74

LWÓW, ul. Szpitalna 1, tel. 3-23

ŁÓDŹ, ul. Piotrkowska 152, tel. 6-27,

WARSZAWA, ul. Szkolna 2, tel. 714-75

POZNAŃ, ul. św. Marcina 18, tel. 35-36

SOSNOWIEC, ul. Naftowa 4, tel. 2-08

TORUŃ, ul. Mostowa 17, tel. 3-99

WILNO, ul. Jagiellońska 8, tel. 1-72

### SKŁADY WŁASNE I KOMISOWE:

BIAŁYSTOK, BIELSK PODLASKI, BIŁGORAJ, BĘDZIN, BRODY, BYDGOSZCZ, CHEŁM, DOLINA, DRO-  
HOBYCZ, GARWOLIN, GDYNIA, GRUDZIĄDZ, JAROSŁAW, KALISZ, KIELCE, KOŃSKIE, KOŁOMYJA,  
KOWEL, KRAKÓW, KRASNYSTAW, LIDA, LUBLIN, LUBARTÓW, LWÓW, ŁĘCZYCA, ŁOMŻA, ŁÓDŹ,  
MIĘDZYRZEC PODLASKI, NOWOGRÓDEK, OPOCZNO, OSTROWIEC, OSTRÓW, PABJANICE, RADOM,  
RADZYŃ, RÓWNE, RYKI, SANDOMIERZ, SAMBOR, SIEMIATYCZE, SIEDLCE, SKIERNIEWICE, SOBOLEW,  
SOSNOWIEC, STANISŁAWÓW, STRYJ, TOMASZÓW MAZ., TORUŃ, TARNOPOL, WARSZAWA, WILNO,  
WIELUŃ, WIERZBNIK, WÓLKOWYSK, WŁOCŁAWEK, ZDUŃSKA WOLA, ZŁOCZÓW, ŻYRARDÓW

### WŁASNY PARK CYSTERNOWY

# BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

ZAKŁAD CENTRALNY W WARSZAWIE  
U L. K R Ó L E W S K A 5

ADRES TELEGRAFICZNY: KRAJOBANK

KAPITAŁ ZAKŁADOWY zł 150,000.000. REZERWY zł 58,362.380

ZAŁATWIA WSZELKIE OPERACJE BANKOWE

UDZIELA KREDYTU DŁGOTERMINOWEGO, PRZEDEWSZYSTKIEM  
POŻYCZEK INWESTYCYJNYCH DLA SAMORZĄDÓW W 7% OBLI-  
GACJACH KOMUNALNYCH I POŻYCZEK W 7% LISTACH ZASTAWNYCH  
NA MAJĄTKI ZIEMSKIE I NIERUCHOMOŚCI MIEJSKIE.

EMISJE BANKU, WYSTAWIONE W PEŁNOWARTOŚCIOWEJ WALUCIE,  
ZAOPATRZONE SĄ W GWARANCJĘ SKARBU PAŃSTWA  
ORAZ ZABEZPIECZONE HIPOTECZNIE.

19 ODDZIAŁÓW W POLSCE

KORESPONDENCI WE WSZYSTKICH WIĘKSZYCH MIASTACH ŚWIATA